

REPERTORIUM VAN OUDE AKTEN BETREFFENDE PAPENDRECHT 1563

transcriptie
G. Ouweneel
Historische Vereniging West-Alblasserwaard
2009

Papendrecht in 1615

1.5.6.3.

QUANT DIEU PLAIERA

VAN PAPENDRECHT

Ter inleiding

In 1563 schreef Maarten Adriaensz., secretaris in de heerlijkheid Papendrecht dit boek. Het is een repertorium van allerlei oude documenten die voor de heer van Papendrecht belangrijk waren in verband met zijn beheer van de heerlijkheid. De secretaris heeft ze gekopieerd vanuit de originelen die waarschijnlijk in het archief van de heerlijkheid aanwezig waren. Een reden voor het kopiëren kan zijn geweest dat de originele documenten in slechte staat verkeerden of dat de ambachtsheer ze in de oorspronkelijke versie niet lezen kon. In ieder geval maakte Maarten Adriaansz. een handig overzicht.

De inhoud van de stukken komt op het volgende neer:

- verleibrieven, de oudste van 1283.
- rapporten van rechtszaken
- de eden die de bleders van openbare ambten moesten afleggen
- huwelijksvoorwaarden
- testamenten
- zaken betreffende de waterhuishouding in de Alblasserwaard
- een stuk zonder enig verband met Papendrecht

Transcriptie

Deze transcriptie is een uitkomst voor wie het oude schrift niet lezen kan en toch kennis wil nemen van de inhoud. Dat wil niet zeggen dat door deze transcriptie het lezen van de oude stukken gemakkelijk is. De hindernissen van grillige spelling, verouderd woordgebruik en het gebrek aan interpunctie en indeling van de tekst in zinnen en alinea's blijven. Om de leesbaarheid enigszins te verbeteren heb ik zelf leestekens toegevoegd zodat de tekst in ieder geval een beetje structuur krijgt.

Achterin heb ik een verklarende woordenlijst opgenomen van verouderde of anderszins onbekende termen.

De getallen tussen schuine strepen geven het nummer aan van de gefotografeerde pagina's van waaruit ik gewerkt heb.

G. Ouweneel
Historische Vereniging West-Alblasserwaard
2009

/009/ Dit is die tafel van desen buck anno 1563

1^e

Inden eersten een acte van den Hove van Hollandt daer Ghijsbrecht van Heemert die heerlickheyt van Papendrecht over draecht Thieleman Oem Godtsalcxs ende beghinnende: Opten dach van huyden, folio primo

2^e

Een acte vanden Hove van Hollandt daer Ghijsbrecht van Hemert over dreacht die heerlickheyt van Papendrecht Thieleman Oem Godtsalcxs ende beghinnende: Maximiliaen ende Philips, folio 2°

3^e

Een transpoert daer Thieleman Oem Godtsalcxs over dreacht die heerlickheyt van Papendrecht Godtsalck zijnen zoen beghinnende: Edele vermogende wijsen, folio 2°

4^e

Eenen leen brief sprekende op Godtsalck Oem, beghinnende: Maximiliaen bij der gratie Godts, folio 3°

5^e

Eenen leen brief sprekende op joncfrou Belye Godtsalcxs Oems dochter, beghinnende: Philips bij der gratie Godts, folio 3°

6^e

Eenen leen brief sprekende op Bouwen Oem Thielmansz, beghinnende: Kaerle bij der gracie Godts, folio 4°

7^e

Eenen leen brief sprekende op Bouwen Oem Bouwensz, beghinnende: Kaerle bij der gracie Godts, folio 4°

8^e

/010/ Een brief daer die kinderen van Arent van Gendt verlaten die heerlickheyt van Papendrecht ende Gerit van Assendelft copse wederomme van die graefelickheyt, beghinnende: Phillips bij der gratie Godts, folio 5°

9^e

Het recht van Papendrecht, beghinnende: Dit zijn alsulcke artyculen, folio 5°

10^e

Een ordinnancie van de veersloet in Papendrecht, beghinnende: Int jaer doemen screef, folio 10°

11^e

Een ander ordonnancie vanden veersloet in Papendrecht, beghinnende: Alzoe zeekere questien, folio 11°

12^e

Een overdracht van de heerlickheyt van Papendrecht van joncfrou Marie Wouters dochter, Vrou van Papendrecht, ende Wouter Oem, haeren soen, beghinnende: Wij Pieter Govertsz, folio 13°

13^e

Een ordonnantie int veer te vaeren van Papendrecht, beghinnende: Ordonnantie van de veere, folio 13°

14^e

Noch een overdracht brief gepasseert voor dijkgraef ende hoge dijkkheemraden van den Alblasserwaert vande heerlickheyt van Papendrecht, beghinnende: Wij Cornelis Gherits, folio 14°

15^e

/011/ Noch een contraect van den hogen dijkkheemraet vande Alblasserwaert vande renten op Ghyssenburch tusschen Johan van Wena ende Bouwen Oem, beghinnende: Wij Aert Jonck Aryaensz, folio 15°

16^e

Noch quitanty vande rente van Ghyssenburch, beghinnende: Ic Bouwen Oem, folio 15°

17^e

Noch een acte van den Hove van Hollandt vanden inbrecksel vanden dick van Pieter Scoeck in Papendrecht tegens den dijkkheemraet, beghinnende: Alzoe zeekere questien, folio 16°

18^e

Noch een misscive vanden Hove van Hollandt, die heer van Papendrecht mach gebieden die mannen van Zuythollant recht te doen inde hoege vierschaer van Papendrecht, beghinnende: Die heere van Beveren, folio 16°

19^e

Noch een certificatie vande schout ende scepens van Papendrecht dat alle lande ende erffe in Papendrecht nacop moeten geven, beghinnende: Condt en kennelick zij allen den genen, folio 17°

20^e

Noch een handvest vande negen vrij heerlickheeden gelegen inden Alblasserwaert, beghinnende: Wij Florens Grave van Hollandt, folio 17°

21^e

Noch een vonnis dat die schoer griendinge vrij zijn in Papendrecht, beghinnende: Alzoe questien ende geschillen, folio 18°

22^e

/012/ Den eedt Reyner van Heemerten die hij die van Papendrecht gedaen heeft, beghinnende: Ic Reyner van Hemerten, folio 19°

23^e

Noch een landt winninghe van Aryaen Damas in Papendrecht, beghinnende: Ic Pieter Scoeck Willemsz, folio 19°

24^e

Noch een brief dat negen vrij heerlickheden in Alblasserwaert vrij zijn van alle scattinge, beghinnende: Wij burgemeesteren, folio 20°

25^e

Noch een handtvest roerende van allerehanden saken in Papendrecht, beghinnende: Wij Reynout heere van Breedenrooden, folio 20°

26°

Noch den eedt van de heer van Papendrecht Wouter Oem Boudewijnsz., folio 21°

27°

Noch den eedt vanden scepens ende ingesetenen van Papendrecht, folio 22°

28°

Noch den eedt vanden schout van Papendrecht, folio 23°

29°

Noch den eedt vanden coster ende schoolmeester van Papendrecht, folio 24°

30°

Noch omme uyt die leege vierschaer een hooge vierschaer te leggen in Papendrecht, beghinnende: Alzoe Wouter Oem, folio 24°

31°

/013/ Noch eenen dach van rechts beseten opten 23^{en} february en den 8^{en} marty anno 1568, beghinnende Eenem dach van rechts, folio 25°

32°

Noch eene dach van rechts beseten met leenmannen opten lesten Julio anno 1549, beghinnende: Papendrecht op huyden, folio 27°

33°

Noch eene dach van rechts beseten met leenmannen opten zes en twintichsten september anno 1555, beghinnende Op huyden den, folio 29°

34°

Noch een acte vanden Hove van Hollandt als den recht dach coemt op eenen heyligen dach datmen dan recht doen mach des maendaechs of dincxdaechs, beghinnende: Alzoe jonckvrouwe Marye, folio 31°

35°

Noch eenen dach van rechts beseten met leenmannen opten achthienden Juny anno 1556, beghinnende: Op huyden den met die defaute daer bij, folio 31°

36°

Noch eenen dach van rechts beseten met leenmannen opten zes en twintichsten dach van september anno 1547, beghinnende: Op huyden, folio 34°

37°

Noch eenen dach van rechts beseten met leenmannen opten thienden dach van Julio anno 1563, beghinnende: Op huyden den, folio 35°

38°

Noch eenen brief vant Nieulandt te beschouwen, beghinnende: Ick Tomas Boeckelaer, folio 36°

39°

/014/ Noch een acte vande camer van Dordrecht daer die van Brantwijck gecondemneert werden inde kosten van de veersloet, beghinnende: Op huyden, folio 37°

40°

Den eedt vande waersman van Papendrecht, folio 37°

41°

Den eedt vande scepenen van Papendrecht, folio 38°

42°

Den eedt van de kerkmeesters, lievrouwemeesters ende heylichgeestmeesters in Papendrecht, folio 39°

43°

Die hoge vierschaer te spannen voor leenmanen in Papendrecht, folio 40°

44°

Noch eenen dijkheemraedts brief vanden dijkheemraet van den Alblasserwaert daer Boudewijn Oem uytleeghinghe begeert opte heerlickheyt van Ghyssenburch, beghinnende: Wij Godtschalck van Oudthuesden, folio 41°

45°

Een instrument om die thienden te bloecken in Papendrecht, beghinnende: In de naem Godts, folio 41°

46°

Noch eene sententie geweesen voordien Hove van Hollandt tusschen Henrick Pots ende Bouwen Oem, beghinnende: Inder sake hangende, folio 41°

47°

Noch vande pastoers proven ende memorye in Papendrecht, folio 42°

48°

Een besegelde brief ant cappittel van Dordrecht daer ic geve Thielman Codier een benefytie inde Nieuwkerck, beghinnende: Den eerwaerdigen heeren, folio 47°

Soeckt die taffel voert achter folio

/015/

Opten dach van huyden compareerden voordien Hove van Hollandt Ghijsbert van Hemmert ende bekende dat hij vercoft heeft Thielman Oem Godtschalcksz., nu ter tijt wonende binnen der steede van Dordrecht, die heerlickheyt van Papendrecht, mit allen zijnen toebehoeren alzo groet ende alzo cleyn als wijlen Reyner van Hemert, zijn vader, ende hij Ghijsbert voorsz. die van mijnen genadigen heeren te leen ontfangen hebben, mit oeck ontrent tzeeventich beyerschen gulden tsjaers an erfrenten daer toe behoerende, sprekende op die heerlickheyt van Ghyssenburch ende beloefde die voorsz. Ghijsbrecht binnen twee jaeren nae datum van desen die voorsz. heerlickheyt te vrijen ende te ontlasten van desen van alsulcken losrenten, erfrenten, ofte andere lasten, hoedanich die zijn, die opter voorsz. heerlickheyt gemaect en staende zijn bij zijn voorsz. vader, ofte bij hem Ghijsbrecht voorsz., midtsgaders van de renten die ter cause van dien binnen dese twee jaeren vallen ende verschijnen sullen opten voorsz. heerlickheyt, ofte die verschenen mogen weesen ende omme dit te volcomen zoe was die voorsz. Ghijsbrecht zijn lijf ende alle zijnen goeden leen ende eygen die hij leggende heeft inder graeflickheyt van Hollandt Zeelandt ende Vrieslandt

stellende tot heerlicke executie vanden voorsz. hove ende versochte daer inne gecondemneert te weesen, gehoert welcke versuck tvoorsz. hoof heeft den voorsz. Ghijsbrecht van Hamert in tgunndt dat voorsz. is gecondemneert ende condemneert midts desen. Aldus gedaen inden Hage opten 23^{en} dach in november int jaer 1485 bij Gerit van Abbenbruck ende Jan van Rietvelt, raetsluyden van Hollandt. Daer mede bij was ick ende was ondertheykent de Wijngaerden.

Ghecollicioneert tegens de orginale acte gescreven in franschyn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht, ondertheykent opten acht en twintichsten dach in September anno 1563.

1.4.8.5

/016/ folio 2

Maximiliaen ende Philips bijder gracie Godts, hartogen van Oostenrick, van Burgondie, van Lotrinck, van Brabant, van Artoyens, van Bourgondie, palatinen van Hengouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, margraven des heylicxs rijcxs, heeren van Vrieslandt, van Salius ende van Machelen, doen condt alle luyden, dat voor onsen lieven ende getrouwen neve den heere van Egmond tot baer onsen stedehouder generael ende voor onsen leenmanen van Hollandt, hier naer genomineert, gecomen is Huybrecht van Heemerten ende heeft ons op gedragen, over gegeven, ende quyt gescholden met halm, handt ende mondt, sonder yet meer daer an te behouden als onse mannen wijsden, dat recht was tot behouf van Thielman Oem Godtsclacxsz., die heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende laige, mit allen haeren toebehoeren, mit die thienden van Matena, den bier excys, dat jaerscot, die beterscup van tderden deel van tveer, die visscheryen, die nacopen, die thiende van Pelssers oerde, die beterscup van de Matena ende achtaf mergen landts opt schoir, toebehoerende der voorsz. heerlickheyt, dit aldus gedaen zijnde, zoe hebben wij rechtevoert wederomme behouden ons ende eenen yegelicken zijns rechts den voorsz. Tielman Oem Godtsclacxsz. die voorsz. Heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende laige, ende met allen hoeren toebehoeren, gelick hier vooren gespecificeert ende breeder vercalert staet, verlijt ende verleent, hebbende onsen nacomelingen, graven ende gravinnen van Hollandt, Thielman voorn., zijnen erfen ende nacomelingen, tot sulcken recht ende leene als Ghijsbrecht voorn. die te houden plach ende schuldich was te houden, mit rechte nae uytwijzen der ouder brieven ende onse registryren, die daer of zijn hier hebben bij an ende over geweest Floris van Wijngaerden, Jan Duyck Willemsz ende Claes Florisz van Cranenbrouck. In oirconde desen brieve bezeegelt mit onsen signette bij gebreke ende in absentie van onsen groeten zegele hier an gehangen, Gegeven opten drieentwintichsten dach in november int jaer ons Heeren 1488. Onder stondt gescreven: bij mijn heere die hartoge ter relacie vanden steedehouder ende leenmanen voorn. ende ondertheykent Buschuysen.

Ghecollicioneert tegens de orginale acte gescreven in franschyn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht, ondertheykent.

1.4.8.8.

/017/

Edele vermogende, wijsen ende voorsienighen heeren, mijnen heeren den grave van Egmondt heer tot Bair, stathouder generael van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, onsen bysonderen, lieven ende vermogende heeren Joest van Muylwijck Geritsz., Jan de Vries Jacopsz. ende Jacop Reymboutsz, tsgraven leenmannen van Hollandt binnen der steede van Dordrecht, saluyt ende onsen willigen dienst edele vermogende heeren doen u te kennen ende certyfyceeren midts desen openen brief, dat voor ons gecomen is Tielman

Oem Godtsalcxsx ende heeft op gedragen ende over gestelt in ons genadiche heeren handen, tot behouf Godtsalcx Oem, zijnen zoen, die heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende layge, mit allen hoeren toebehoeren, met die thiende vande Matena, ende den bier excys, dat jaer schodt, die beterscip van tderdendeel vant beer die visscheryen die nacopen die thiende vande Pelsers oerde, die beterscip vande Matena ende achtf mergen landts opt schoir, toebehoerende der voorsz. heerlickheyt, alzo hij dat van onsen genadigen heere te leene gehouden heeft ende Thielman Oem Godtsalcxsx voorsz. edele vermogende heeren bid, dat ghij dese opdracht van waerde over hem kennen wilt, alzo hij selver niet comen en mach aldaer voor u vermogende heer ende heeft ons gebeden dese kennisse over hem te willen certifyceeren ende om dat dit waer is, zoe hebben wij tsgraven mannen desen brief uyt hangende besegelt ende ic Joest van Muylwijck Gertisz. als tsgraven man voorsz. om gebreck mijns zegels heb gebeden mr. Jan Duyck Willemsz. dese brief over mij te besegelen, twelck ic mr. Jan Duyck voorsz. ter bede van Joest van Muylwijck voorn. geern gedaen hebbe ende mijnen zegel hier an gehangen ende ic Jan die Vries Jacopsz. heb desen brief mit mijnen zegel open ende uyt hangende besegelt ende ic Jacop Reymboutsz voorsz. om gebreck mijns zegels heb ic gebeden Adriaen Henricxsz. desen brief over mij te willen besegelen, twelck ic Ariaen Henricxsz voorsz. ter bede van Jacop Reymnoutsz. voorn. geeren gedaen hebbe ende heb mijnen zegel hier an gehangen. Gedaen int jaer ons Heeren 1488 den derthienden dach van augustus.

Ghecollicioneert tegens de orginale acte gescreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht, onderteykent

1.4.8.8.

/018/

Maximiliaen bijder gracie Godts roomsch coninck, altijd vermeerder des rijcx ende Philips bijder selver gratie, eerffhartogen van Oostenrick, hartogen van Bourgondie, van Lotrinck, van Brabant, van Limburch, van Lutcenburch ende van Gelre, grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgondie, palatinen van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, marcgraven des heylicxs, heere van Vrieslandt, van Salius ende van Machelen, doen condit allen luyden, alzo onsen lieven ende getrouwen neve den grave van Egmond, heere van Bair, onsen steedehouder generael van Hollandt, bij seeckere onse leenmannen van Hollandt besegelde brieven gebleken is, dat Thielman Oem Godtsalcxsx. ons tot behouf van Godtsalcx, zijnen zone, op gedragen over gegeven ende quyt gescholden heeft die heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende lage, mit allen hoeren toebehoeren, mit die thienden vande Matena, den bierexcys, dat jaer schot, die beterscip van tderdendeel van tveer, die vysscherijen, die nacopen, die thienden van Pelsers oerde, die beterscup vande Matena ende achtf mergen landts opt tschoer, toebehoerende der voorsz. heerlickheyt, verleyt ende verleent hebben, verlijen ende verleenen midts desen mit deesen brieven te houden van ons ende van onsen nacomelingen, graven ofte gravinnen van Hollandt, Godtsalcx voorn. zijnen erfen ende nacomelingen, tot sulcken recht ende leene als zijn vader voorn. ende zijn voorsaten die te houden plagen ende schuldich waeren te doen, mit rechte naer uyt wijzen der ouder hantvesten, brieven ende onse registeren die daer of zijn, hier hebben bij an ende over geweest onse rade ende leenmannen van Hollandt Jan van Rietvelt, Tielman Oem van Wijngaerden ende Louwys Woutersz. In oirconden desen brieven besegelt mit onsen signette bij gebreke ende in absentie van onsen groete segele hier an gehangen. Gegeven opten negenthiensten dach van augusto int jaer ons Heeren 1488 ende vanden rijcke van ons Maximiliaen tderde jaer. Onder stondt gescreven: bij den coninck ende eerffhartoge ter relatie vanden steedehouder ende leenmannen voorn. onderteykent Buschuysen.

Ghecollicioneert tegens de orginale acte gescreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteykent

/019/

Phillips bijder gracie Goydts eerffhertogen van Oostenrijck, hertoge van Bourgoniguen, van Lotrinck, van Brabant, van Styer, Van Carinten, van Crain, van Limburch, van Lutsenburch ende van Gelre, grave van Hapsburch, van Vlaenderen, van Tyrol, van Artoys, van Bourgondien, palensgrave ende van Heenegouwen, lantgrave van Elsas, marcgrave van Bourgondien ende des heyligen rijcx, van Hollandt, van Zeelandt, van Phirt, van Vriburch, van Namen ende van Zutphen, grave van Vrieslandt, op die windismairck van Slavonye, van Portenou, van Salius ende van Machelen. Doen condt allen luyden dat wij, behouden ons ende eenen yegelicken zijns rechts, verlijt ende verleent hebben, verlijen en verleenen mit dese onsen brieve, joncvrou Belie Godtschalck Thieleman Oems dochter alsulcke naegescreven parceelen van leenen als haer an gecomen ende besturven zijn bij doede van Godscalck Thieleman Oemsz., haeren vader, eerst die heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende laige, mit allen hueren toebehoeren, met die thiende vande Matena, den bier excijs, dat jaerschot, die beterscup van tderdendeel van tveer, die vysscheryen, die nacopen, die thiende vande Pelssen oerde ende die beterscup vande Matena ende achtfalf mergen lants opt schoer, toebehoorende die voorsz. heerlickheyt, te houden van ons, onsen erven ende nacomelingen, graven ende gravinnen van Hollandt, joncfrou Belye voorsz. haeren erven ende nacomelingen tot eenen onversterflicken erfleenen ende te verheergewaden naer uyt wijzen der ouder brieven ende onsen registeren daer van weesende. Ende noch die helft van zes viertelen landts metter steen plaets gelegen inden ambochte van Ouderkercke in onsen lande van Zuythollant ende beleent plagen te hebben an die oest zijde Pieter Poppensz ende andie west zijde Glorie Jan Gramans dochter, te houden van ons ende onse voorsz. erven joncfrou Belye voorsz. ende haeren erven tot eenen erfleene nair uytwijzen der ouder brieven ende onsen registeren daer van weesende, hier hebben bij an ende over geweest onse leenmannen van Hollandt mr. Arent Bueckelaer, Floris Florisz van Thol ende Cleene Jan Bruyn. In oirconden dese brief besegelt mit onsen signette in absentie van onse segele hier an gehangen, gegeven opten twintichsten dach in october int jaer ons Heeren 1500 ende voordien voorsz. joncfrou Belie heeft ons hulde eedt ende manscap gedaen alst behoert Bouwen Oem, hueren oom. Onder stondt gescreven: bij mijnen heere den eerffhertoge ter relatie van den steedehouder ende leenmannen voorn. ende onderteykent Damas Outhuesden.

Ghecollicioneert tegens de orginale acte, gescreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteykent

1.5.0.0.

/020/

Kaerle bijder gracie Godts roomsche keyser, alijdts vermeeder srijcx, coninck van Germanien, van Castilien, van Loon van Grenade, van Arragoen, van Navarre, van Napels, van Cecillie, van Maiorque, van Sardanie, van Corsice, vanden eylanden van Indien ende vasten lande der zee Occeanie, eerffhertoge van Oostenrijck, hartoge van Bourgoengen, palsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Phirt, van Limburch, van Namen etc. etc., grave van Vlaenderen, van Artoeys, van Bourgoinguen ende des heyligen rijcx, heere van Vrieslandt, van Salyns, van Machelen, vander stadt steeden ende landen van Uytrecht ende Overijssel ende dominatoer in Asye ende Affrycke. Doen condt allen luyden dat wij behouden ons ende een yegelicken zijns rechts, verlijt ende verleent hebben, verlijen ende verleenen midts desen brieve Bouwen Oem Thielmansz. ende hem an gecomen ende besturven es bij dode van joncvrouw Belie Godtschalck Ooms dochter, zijnder nichte, de navollegende parceelen van leenen. Eerst de heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende laige, mit allen hueren tuebehoeren, mit die thiende van de Matena, den bier excijs, dat

jaerschot, de beterschap van tderden deel vant veer, die vysscheryen, die nacopen, die thienden van de Pelssers oerde ende die beterschap vande Matena ende achtfalf mergen landts opt schoer, toebehoerende der voorsz. heerlickheyt, te houden van ons, onsen erfen ende nacomelingen, graven ende gravinnen van Hollandt, Bouwen Oem voorsz. zijnen erfen ende nacomelingen tot eenen onversterflicken erfleenen ende te verheergewaden naer uytwijzen der ouder brieven daer van weesende, item noch de helft van zes viertelen landts metter steenplaets gelegen in den ambochte van Ouderkerck in onsen landen van Zuythollandt ende belent plagen te hebben an de oest zijde Pieter Poppendsz ende ande west zijde Glorie Jan Gramans dochter, te houden van ons, onsen erven ende nacomelingen Bouwen Oem voorsz., zijnen erven ende nacomelingen, tot eenen erfleene naer uytwijzen der ouder brieven ende onsen registeren daer van wesende, hier waren an bij ende over als onsen leenmannen van Hollandt Cornelis Bartous Jansz, Willem Pietersz Crip ende Anthonie le Bucq, des toirconde desen onsen brief besegelt metten segele van onsen leen hove. Inden Hage hier an gehangen, gegeven den 12^e dach van februaryo int jaer ons Heeren 1534 nae scrijvens tHofs van Hollandt. Onder stondt gescreven: bij den keyser ter relatie van zijnen steedehoudere ende leenmannen van Hollandt, onderteykent Damas.

Ghecollacioneert tegens de originale acte gesreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteykent.

1.5.3.4.

/021/

Kaerle bijder gracie Godts roomsche keyser altydts vermeeder srijcxs, coninck van Germanien, van Castilien, van Loon van Grenade, van Arragoen, van Navarre, van Napels, van Cecillie, van Maiorque, van Sardanie, van Corsice, vanden eylanden van Indien ende vasten lande der zee Oceanie, eerfhertoge van Oostenrijk, hartoge van Bourgoengen, palsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Phirt, van Limburch, van Namen etc. etc., grave van Vlaenderen, van Artoeys, van Bourgoinguen ende des heyligen rijcxs, heere van Vrieslandt, van Salyns, van Machelen, vander stadt steeden ende landen van Uytrecht ende Overijssel ende dominatoer in Asye ende Affrycke. Doen condit allen luyden dat wij behouden ons ende eenen yegelicken zijns rechts, verliet ende verleent hebben, verlijen ende verleenen midts desen onsen brieve, Wouter Oem, ende hem an gecomen ende besturven is bij dode van Bouwen Oem, zijns vaders, de navollegende parceelen van leene. Eerst de heerlickheyt van Papendrecht, hoge ende lage, mit allen hueren toebehoeren, met de thienden vande Matena, den bier excijs, dat jaerschot, die beterschap van tderdendeel van tveer, die vysscheryen, die nacopen, die thiende van Pelsser oerde ende die beterschap vande Matena ende achtfalf mergen landts opt schoer, toebehoerende de voorsz. heerlickheyt, te houden van ons, onsen erfen ende nacomelingen, tot eenen onbesterffelicken erfleene ende te verheergewaden naer inhouden der ouder brieven ende registeren daer van weesende, item noch de helft van zes viertelen landts metter steenplaetsse, gelegen inden ambochte van Ouderkerck in onsen landen van Zuythollandt ende belent plagen te hebben ande oest zijde Pieter Poppensz, ende ande west zijde Glorie Jan Germans dochter, te houden van ons, onsen erfen ende nacomelingen, graven ende grafinnen van Hollandt Wouter Oem voorsz., zijnen erven ende nacomelingen tot eenen erfleene, naer uytwijzen der ouder brieven ende onsen registeren daer van wesende ende dit al sonder prejudicie van alzulcke douarye ende lijftochte daer inne wij op huyden datum van desen jonckvrouwe Marye Wouters dochter zijn moeder achtervollegende onse brieven van octroye ende dispositie van wijlen Bouwen Oem, des voorsz. Wouter vaders, haer daer van verleent, achtervollegende onse brieven daer van weesende, daer op vervolcht, verdouaryt ende gevesticht hebben. Hier waren an bij ende over als onsen leenmannen van Hollandt heer Jan van Renesse, heer van Manigun, van Malle etc. etc., ridder ende Cornelis Bartouts. In den Hage hier an gehangen. Gegeven

opten 21^e dach in september int jaer ons Heeren 1541. Onder stondt gescreven: bij den keyser ter relatie van zynen steedhouder ende leenmannen van Hollandt, onderteykt Dammas.

Ghecollacioneert tegens de originale acte gescreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteykt.

1.5.4.1.

/022/

Phillips bijder graciey Goidts, hertoge van Bourgoengen, van Lotrinck, van Brabant ende van Limburch, grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgoengen, palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namen, mercgrave des heyligen rijcx, heere van Vrieslandt, van Salius ende van Machelen. Doen condt allen luyden hoe dat heer Arent van Gendt in zynen levne van ons tot eenen erleen te houden plach die heerlickheyt van Papendrecht, in hogen en laigen gerechte, mit allen hoeren toebehoeren daer die vrouwe, zyn wijf, haer liftochte an heeft, haer leven lang, ende want die selve heerlickheyt zoe zwaerlic belast is met den hoeft dijcken daer toe behoerende te houden, zoe hebben die kinderen van heer Arent voorsz. die laeten vaeren sonder die nader doet van hoeren vader van ons te versoucken, of te verheffen, als zij van rechs weegen sculdich hadden geweest te doen binnen jaer ende dage, waer om dat mit allen rechten de voorsz. heerlickheyt van Papendrecht an ons vervallen ende gecomen is, midts dat den voorn. heer Arent Wael vijf jaeren doet geweest hadden ende want wij met den onsen onse proffijt ende oirbaer doen willen, zoe ist dat wij bij advysse van den heere Van Lannoy, ter wijlen hij onsen steedhouder was, bij Wyllem van Poupet ende van den commissaryssen van onsen demeynnen ende fynantien, bijden luyden van onsen reken Camere van Hollandt ende bij Claes de Vriesse, onsen rentmeester generael van Holland, uuttelicken ende wael vercoft hebben ende vercopen mit desen brieve, onsen getrouwen raedt Gerit van Assendelf die heerlickheyt van Papendrecht, in hoge ende laige gerechte, mit sulcken landen, thienden, renten, veren, vysscheryen, nacopen ende zwaendriften ende mit anders allen hoeren toebehoeren, behouden die manscappen vanden leenen die daer of gehouden zijn, die wij an ons selven houden, om die selve heerlickheyt te houden van ons ende van onsen erfen, graven ende grafinnen van Hollandt, hij ende zynen erfen tot eenen rechten erleene anbieten daer om ende bevelen allen onsen ondersaten ende ingesetenen van Papendrecht dat zij Gerit van Assendelf ontfangen an nemen ende hulden tot hoeren heere des synt voorwaerden dat dese voorsz. heerlickheyt nae doede Geryts van Assendelf ontfangen annemen ende hulden tot hoeren voorsz. comen, erven ende besterven sal op Claes van Assendelf, zyn jonger zoen ende hier af heeft ons Gerit van Assendelf hulde ende eedt gedaen ende hij sal ons daer voor geven ende leveren bij handen onsen rentmeester generael van Hollandt, Clase de Vriesse voorn., dien ons voort goede rekenen of doen sal hondert pondt tstück van veertich groeten ende scelden hem daer of quyte mit desen brieve ende mit brieve van quytantie van onsen rentmeester voorsz., die hij daer of nemen sal. In oirconde desen brieve besegelt met onsen zegele hier an gehangen, gegeven opten thiensten dach van januaryo int jaer ons Heeren 1462 nae loep van onsen Hove. Onder stondt gescreven: bij mijnen heeren den hartoge ter relacie vanden stedhouder ende rade voorn. onderteykt de Zweeten

Ghecollacioneert tegens de originale acte gescreven in franschijn ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteykt.

/023/

Dit sijn alsulcken articulen van recht als men dagelicxs hantiert ende plecht binnen der heerlickheyt van Papendrecht.

1^e

Inden eersten indien daer yemans bevonden wordt ghebruect te hebben tegens den heere crymineellicken ofte cyvilliken, zoe dient die heer die thuych dagen, die bij delyct geweest zijn op een boet van thien pondt voor mannen sonder costen te betaelen van huere deposicie ende het selfde berechtmen met mannen.

2^e

Voert zoe wye slaet ofte steeckt een koer wonde, dats leef lanck ende nagels diep, verbuert een buet van thien pondt.

3^e

Soe wye een bloet reysse doet verbuert een boet van drie pondt.

4^e

Een mes trecken, een kan te werpen, ofte die een hout verweynt nae eene daer scerp aen is, verbuert een boete van drie pondt.

5^e

Een vuysten slach, ofte die met een houdt slaet daer geen scherp aen en is verbuert vijf stuvers.

6^e

Voert zoe wye gewapendreynt wordt dat te verstaen dat een geworpen sal zijn uyt zijnre gewelt in zijn ongewelt int water met onwaerde zoo wye het duet verbuert een buet van thien pondt.

7^e

/024/ Voert zoe wye den anderen eenighe punten op seyde daer men den man onschuldich of vonde, daer sal die anspreker zoe veel verbueren als hij den anderen op seyt, twaer lijf of lit.

8^e

Voert zoe en sal die heer noch niemans yemant zijn lijf of guet of wyngen achter baecxs hij en hebbe een weet in zijnre tegenwoordich oft opt dueterste palen ofte tot zijnre woensteede.

9^e

Voert zoe en sal nyemans tegens den heer meer verbueren mogen zijns guets dan thien pondt, oick wat hij misdaen heeft, maer dede yemant doetslach, zeeroef, vrouwen cracht, vrede braeck, oft eeniger handen feyten ende hij daer of verwonne waer alst recht waer, die verbuerden zijn lijf, maer zijn guet niet meer dan thien pondt, alzo verde als hij blijft uyt zeeren handen.

10^e

Voert oft geviel dat yemandt verwonnen worden van zijne lijve ende ruymden, daer en sullen wij, noch nyemant van onsen weege, hinder noch stoet an doen an zijnen goede, maer vrijlick laeten gebruycken, uyt geseyt van thien pondt.

11^e

Ende alle verbuernisse die vallen sullen binnen Papendrecht, Vincelant ende Matena daer onsen schout recht van heeft, oft krijgen mach, binnen dorps, daer sal onsen rechter ons boeten innen ende uyt rechten mit scepenen sonder meer rechts te vervolgen.

12^e

Ende zoe wes doncker saken zijn dat lijf an gaet salmen berechten met mannen alst haer comen is, behoudelicke die verbuernisse, te blijven als die handtvest begrepen heeft.

13^e

/025/ Voert zoe wye guet nempt uytter schuttinge sonder burch te setten voor scepenen die verbuert een boet van thien pondt.

14^e

Voert zoe wye met recht ghearresteert wordt binnen Papendrecht, Vincelandt ende der Matena ende uyt het arrest gaet sonder burch te setten, verbuert een boet van thien pondt.

15^e

Voert ofte yemandt ghearresteert worde ende deysscher seyde tegens den schout, midts hem gevende zijn behoerlick solarys, heer schoudt ick versie mijn recht an u ende deysscher die costen niet en onder staet, soe en derf den schoudt den man niet bewaren.

16^e

Ende indien deyscher die costen onder staet, zoe mach den schout die man setten in besloten hechtenisse, ofte doen hem met buyrluyden bewaeren.

17^e

Ende indien den parsoen alzoe ontquame ende wech liep, zoe soudt deysscher zijn recht hebben op den schoudt, behoudelick zijn actie gereserveert opten verweerders, alzoe verre als hij den parsoen die bewaerders geleverd hadden in besloten hechtenisse.

18^e

Voert indien daer yemandt gearresteert worde ende den schout den parsoen liet gaen op zijnen eedt ende hij niet te recht en quame, zoe souden deysscher zijn recht hebben op den schout, behoudelicken dat die heer alsulcken parsoen mach causeren van meeneedicheyt mit mannen.

19^e

Ende indien daer yemandt gearresteert worde ende begeerde wervardich /026/ recht, zoe sal hij die scepenen op staende voet dien dagen op coste van ongelycken ende zoe wye inden ongelicken bevonden wordt, die sal alle die costen gelden ende betaelen, die daer omme gedaen sullen worden, midts op leggende die te boven gaet zijn verlet.

20^e

Voert zoe en sal den eenen buerman den anderen zijn guet niet mogen doen arresteeren, ten waer sake datmen hem vindt met zijn guet dreyenende ende dravende om het selfde guet te brengen uyt der heerlickheyt.

21^e

Voert ofte yemans een buyrman zijn guet ofhendich maken ende men dat betuygen muchte met twee oirconden ende hij het selfde niet en presenteerden te betaelen bij twee goede mannen seggen binnen sonne schijn, verbuert een boete van thien pondt.

22^e

Voert zoe en sal nyemans beschadicht worden after bacxs die niet recht gedaen wordt hij en heeft een kennelick weet in zijne tegenwordicheyt ofte tot zijnre woensteede.

23^e

Ende zoe wye die weet an nempt ende den gedaechden niet en deden die verbuerde een boet van thien pondt ende indien den gedaechden nader weet niet te recht en coemt, verbuert een boet van thien pondt.

24^e

Voert zoe mach een man van buyten comende op eenen recht dach, midts gevende den schout drie groet, ende doen een buyrman dagen mit het cortste recht, dat te weeten van dinstdach opten vrijdach ende vanden vrijdach opten mandach altijt op cost vanden onwilligen alzoe verde alst geen lant huyr en es, want dat geschiet van 14 dagen tot 14 dagen.

25^e

/027/ Voert offer yemant met recht gedaecht waer ende die weet hadde ende worde alzoe verwonnen, die sal verwonnen blijven, behoudelicken dat deysscher de schult stercken moet bij rede, ten waer saecke die schult kennelyck waer, ofte hadde kennelyck tuych.

26^e

Voert zoe wye verwonnen is ende zijn penningen int mit eygeninck op cortste recht, zoe sal den anleggher des rechts die costen onderstaen ende betalen die die scepenen daer om sullen gedaen hebben, behoudelicken zijn actie gereserveert op zijn weeder partijen.

27^e

Voert ofte yemans gedaecht ware ande vierschare ende deysscher zijn ansprake dede op den gedaechden ende den gedaechden hem niet schuldic en kende, zoe souden deysscher met zijn recht voort gaen, ten waer dat den gedaechden niet en bedwonge met een waerheyt te wedden, dats te weeten opte verbuerte van vijf scelling ende indien den gedaechden alzoe an des heeren roede tastende ende deysscher niet, soe soude den eysscher vellich ende versteken weesen van zijnen eyssche ende ansprak.

28^e

Voert oft den eenen tegens den anderen en waerheyt wedden van eenige commenscapen huyr, ofte van eenigerley tquistende sake dats opte verbuerte van dertich stuvers godt ter eenen, zoe doen beyde de partijen haer tuych dagen ter naester vierschare op eenen recht dach, daer hem elcx waent mede te behelpen ende zoe wye inden ongelicken bevonden wordt, die verbuert die vijf scellinck ende muet den eysscher contenteeren van zijnen eyssche als mit recht bij scepenen vonnisse gewesen wordt.

29^e

Ende alsdan mach den schout op de staende vuet hem die waerheyt of eygenen met scepenen daer of den schout competeert 20 stuvers ende de zueven scepenen met den clerck thien stuvers, dats elck eenen braspenninck ende die tuych die daer op gehoert worden hebben elcx eenen braspenninck voor haer costen, alzoe verde als zij geene wijncop gedroncken en hebben.

30^e

/028/ Voert van sheere schult dat te verstaen keyssers beeden ende anderen subventien die opten mergen ofte anders om geset worden bij scepenen ende gebueren, dat leyt die heer uyt ende eygen tot den onwilligen of dubbelt gelt en de niet meer.

31^e

Ende aengaende erfhuysen, thienden ende weskinders penningen, daer van voor scepenen verlidinge ofte gepasseert is, dats heeren scult, zoe mach deysscher die penningen ende scult eygenen met scepene op eene recht dach ant schoenste pant dat hij bewijse can ende

is alsdan dubbelt gelt, behoudelicken dat die heer die partijen haer penninge op leyt ende betaelt ende hout die panden an hem.

32^e

Voert zoe wat schult dat voorleden wordt int clerchs buck ende als heeren scult, zoe coemt deysscher op eenen recht dach ande vierschare ende eygent die scult bij scepene an tscoenste pandt alst voorsz. eenen penninck voor eene penninck, eenen scellinck voor eenen scellinck, behoudelicken dat die panden staen sullen alst recht is te weeten, den derden dach heeft die heer zijn beraet ende alsdan moet die schout die panden leveren op sheeren straet.

33^e

Voert als daer uyt legginge geschiet, tzij van keyzers beden, reet gelt, geleent gelt, wijncop, arbeyt loen ende dier gelijcken saken, zoe mach die heer op den eersten recht dach, daer nae dat hij zijn penninge verscoete heeft, den onwilligen dubbelt gelt of eygenen alst voorsz. es, sonder leges te geve vander eygennick.

34^e

Voert van scepenen ende rent brieven heeft men drie recht dagen an malcanderen van 14 dagen tot 14 dagen, den eersten een dach van pandinge, ten tweeden te panden ende ten lesten te eygenen, midts elcke reysse te geven drie groet, den schoudt heeft die een helft ende die scpenen die ander helft, ende alzo gerynge als die eygenninck geschiet is, zoe mach die /029/ heer die panden an hem houden ende leggen partijen haer gelt op ende halen dubbelt gelt weder.

35^e

Voert zoo wye gheeygent wordt van dijk boeten ofte ander scult, dat geschiet op eenen recht dach, midts gevende den schout ende scepenen drie groet van elchs ende is altyt tot cost vanden onwylligen ende van sheeren broecken gesciet, sonder leges te geven vande eygenninck.

36^e

Voert zoe wye panden bruyckt ofte vervremden in ongewaerder handt, die hem met recht of gescat zijn bij scepenen, nae dat hij een kennelicke weet gehadt heeft in zijnre tegenwoirdicheyt, ofte tot zijne woensteede, die verbuert een buet van thien pondt.

37^e

Ende zoe wye weeskinder guet onder slaet, ofte gebruyct, sonder het selfde te beleggen bij schout ende scpenen, verbuert een boet van thien pondt, alzo dycke als den schout dat hem betuygen mach.

38^e

Voert indien de man ofte vrou oflijvich worden ende daer weeskinderen after blijven, zoe en mach den parsoen niet in huys gaen nae dat het lijck begraven es sonder oirlof vande heere op een boete van thien pondt ende sal gehouden wesen die gueden te houden in bewaerderhandt opte boete voorsz. ende geven die heer zijn vertichtinge als recht es.

39^e

Voert zie wye aenvange doen wil ende duet, die sal het doen mette volle scepenen ofte het meerder deel, zoe muet den anlegger des rechts tot eene onderpand setten voor des heeren bruecken ende die rechtelicke oncosten alsulck guet als hij met scepenen anvanckt, te weeten twee mergen landt tegens twee mergen landts, vier tegen vier mergen, behoudelicken partijen een rechtelicke weet binnen die eerste 14 dagen.

40^e

/030/ Voert zoe hebben guet met recht doet ontwaeren ofte verbieden ende hij inden ongelijck bevonden wordt, verbuert een boete van thien pondt.

41^e

Ende voert zoe wye het selfde guet bruycke boven die ontwaeringe ende inden ongelicken bevonde worden, verbuert een buet van thien pondt.

42^e

Ende indien scpenen eenige zwaricheyt bevonden ontrent executie te doen tusschen partijen ende weesen partijen in te leggen om beraet te trecken ter plaetssen daert behoert, te weeten eerste ande acht vrij heerlicheeden ende ten eynde ende lesten tot heekelinghe, soe zullen partijen an beyden zijden zoe veel in leggen alst bij den scepenen geordineert sal worden, ten eynde toe dat het recht gesloten sal weesen ende zoe wye inden ongelicken bevonden wordt, die sal die costen dragen ende gelden die bij den gerechte daer om gedaen sullen worden, welcke costen men hem of eygenen mach alzoewel als het principael daer die zwaricheyt uyt spruytende is.

43^e

Ende indien den eenen zijn penningen in leyde alst bij scepenen geordineert es ende den anderen niet en deden, die soudent versekeren ende versteeken wesen van zijn recht, alzoewel alst den scpenen kennelick waer.

44^e

Voert ofte yemant vont eenich guet in zijn schade, zoe sal bij dat guet mogen brengen ter schutkoye omme zijn scade daer an te verhalen, welcke scade hij sal mogen laten besien met twee burenen an beyden zijden ende zoe wes scaede de buyren dan dunct misbruyct te weesen inde mans guet, dat sal den genen geven ende betaelen, diet zijn besten gedaen hebben.

45^e

/031/ Ende indien hij die schaede niet en hef besien, zoe soude hij die selfde scade mogen eysschen in jaergedinge.

46^e

Voert zoe wye lant coept, ghyft ende eygendom aldaer of ontfanckt voor schout ende scepenen ende het selfde landt besit rustelycken ende vredelicken jaer ende dach ongecaelengert met recht van yemandt, die salt besitten, nu ende ten ewygen dagen, want men in voorgaende tijden geen brieven gegeven en heeft, dan alleenlicke scpenenen kennisse ende die heer is nu te vrede, dat men brieven geven sal den genen diese begeert.

47^e

Ende zoe wye bij scepenen vonnisse inde eygen vanden lande gebannen wordt, die kenne de scepenen inden selfden eygen vanden after dijk, of tot den over vanden diepen toe.

48^e

Voert zoe wat veltvaeren ende guet dat anden heer coemt, ofte inde shuts koye, dat besteed men te houden van gras ende water ende men geeft hem drie kercke geboden van sonne dach tot sonnedach, alle an malcanderen vollegende, onder die hoech misse ende indien daer yemans op en vervolcht ende maectet zijn, als recht is, met kennelicken tuych, zoe vercopt men het selfde int openbaer voor de kerck bij scepenen ende zoe wes datter boven

tongelt ende den schout zijn solarys over schiet, dat leyt men onder scepenen jaer ende dach.

49^e

Ende indien daer op vervolcht wordt, zoe laet men hem dat selfde vollegen alst nae recht behoert.

50^e

Voert zoe wat hout datter gevyscht wordt ende anden heer comt, geeft men oick zijn kercken geboden vast voorsz. es ende indien daer yemans op en vervolcht ende maectet zijn als recht is, zoe vercopt men bij scepenen ende die penningen leyt men onder scpenen jaer ende dach, behoudlicken den vysscher ende den schoudt haer leges.

51^e

/032/ Ende indien daer yemans quame ende maectet zijn als recht is, zoe soudt men hem dat laeten vollegen, behoudelicken den vysscher ende den schout huer leges.

52^e

Voert indien daer yemans storve, sonder blick ende blijvende geboorte, datter geen erfgenamen en waeren, daer souden onsen rechter dat guet anvaerden bij scepenen binnen der heerlickheyt ende houdent in gewaerder handt jaer ende dach ende indien daer en binnen geen volger en quame, zoe soude onsen schout dat guet ons uyt reycken bij de scepenen daer hijt bij ontfangen heeft, maer waer bekende erfgenamen zijn ende guet bestert binnen onse heerlickheyt voorsz., daer en sullen wij noch nyemant van onsen wege hinder noch stoet an doen, maer vrijlick laten gebruycken, alzo verde als zij ons gegeven vertichting of verlijdinge, gelijc ons lantrecht is.

53^e

Voert angaende hijlicxser voorwaerden, die bescreven worden bij den gezworen clerck ende dat bij die keersluyden, kennen de scepenen van waerde oft scepenen brieven waeren.

54^e

Voert indien daer eenige makingen geschieden, dat geschiet int openbaer opten heere strate onder den blauwen hemel, gaende ende staende, sonder houden ende met huere vrije wylle ende het selfde en geboert niet sonder oirsaeck, want scepenen die saeck onder tasten aleer se daer over staen willen, oft moste wesen miserabel personen.

55^e

Voert zoe hout men in Papendrecht een jaer gedinge ende dat mach men besitten drie male tsjaers, van seventhien weken tot seventhien weken toe, ende als dan mach den eene buyrman op den anderen met recht spreken van verlijen ofte verwynnen uytter vyerschare met eenre claech ende anders en sal den eenen buerman den anderen geen recht hebben ende die heer en mach zijn boete niet innen dan int jaergedinge ende zoe wye met recht angesproken wordt, die wordt verwonnen met eenre claecht.

/033/

Int jaer doemen screef 1494 opten 11 dach september, zoe heeft den dijkgraef ende hoge dijk heemraet overdragen ende gekuert ende dat uyt bevel van der steede van Dordrecht, dat men die veerwech sloet eens de jaers sal laycken, die mudder uyt ende schoen maken ende dat ontrent bij Bamisse marct ende die sullen maken dese dorpen hier nae gescreven bij hueren water kunnen, te weeten van elcke houe drie roeden sloets eens jaers te maken op beyde wallen, opte laycken ende die te beschouwen alle jaers eens des maendachs nae sinte Victoers dach ende dese sloet sal bescouwen die schout van Alblas mit zijnen

gezworenen binnen zijnen bedryven of heerlickheyt ende die schoudt met zijn scepenen van Papendrecht binnen den zijnen ende dat sal zijn op de costen ende anders geen boete meer te hebben.

1^e

Inden eersten sal Alblas maken vander Alblassers dijk of tot hoeren thienden weteringe toe eens jaers te laicken.

2^e

Vande weteringe of uytterwaert is geslaecht Blesgensgraef mit 67 houven toe ende 9 mergen van elcke houe 3 roeden somma 203 roeden.

3^e

Daer an leyt Blocklandt, geslaecht met 22 houven ,van elcke houe 3 roeden maken 66 roeden of luttel min.

4^e

Daer an is geslaecht Molenaersgrave mit 47 houven ende 58 mergen. Somma beloopt 144 roeden ende daer sullen sij mede comen op Papendrecht heel uyt geset ontrent 14 roeden op Alblas.

5^e

Daer an is geslaecht Brandtwijck met 38 houven ende 8 mergen, somma 115 roeden.

6^e

/034/ Daer an is geslaecht Ghijbelandt met 33 hoven. Somma 99 roeden.

7^e

Daer an is geslaecht Hofwegen mit 12 houven. Somma 36 roeden sloets.

8^e

Daer an is geslaecht Papendrecht voert tot den dijk toe.

9^e

Dit is over dragten over een jaer aldus gelayct vanden ingelanden ende gescouwet datter niemant of bekuert en was, want zij al wel gemaect hadden sonder een wordt tegen te seggen, aldus moeder in ordonnantie ende gewoenten twee of drie jaere gebrocht worden om in gewoente te houden aldus sprekt met die burgemeester, die nu ter tijt is ende mit onse heerschap ende laet int register setten, wanttet bij desen burgemeester geschiet is.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief, leggende inde weskinders kist ende is bevonden acoordeerende van wordt tot wordt, bij mijn Merten Aryaensz, secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/035/

Alzoe zekere questie ende ghescile onlancxs gheweest zijn tuscchen vrouwe Lijsbet van Loen, vrouwe tot Moerkercken, als toebehoerende die een helft vanden vere in Papendrecht, Godtschalx Oem Thielmansz., heer van Papendrecht ende Jan vander Tempel Willemsz., toebehoerende die andere helft vanden vere voorsz. van Papendrecht ende seker dorpen gelegen inden Alblasserwaert als Blocklandt, Blaskensgraef, Hofwegen, Molenaersgraef, Brandtwijck, Ghijbelandt, Wijngaerden, Ruybroeck ende Papendrecht, te weten wye dese wateringe binnen bans vanden lande hier nae gescreven om eenen yegelicken vande voorsz. dorpen geryfelicxste totten vere van Papendrecht met hueren

schuyten dagelicxs te comen waer sculdich jaerlicxs te maken, te layken, te onderhouden ende voert te schouwen, te weeten die wateringe vanden Sliedrechse Vliet totten Papendrechse wateringe toe ende vanden tienden wech of totten Papendrechse dijk toe ende Jan Colensz. of tot die stakettinge toe ende vander beginsel vander stakettinge als die stakettinge doer gaet noch vanden afterdijck of, die hondert rueden gelegen an Ocker Govertsz land, noch van den achter dijk an waert totten dijk toe met Ockers hondert roeden.

Ende alzo dye voorsz. partijen nae veel worden ende redenen, die zij daer tegens den anderen voor die goede luyden vander stede inder camere weesende geallygeert hadden, roerend die voorsz. makinge ende onderhoudenisse vanden voorsz. wateringe, hem selven alle gesubmitteert hebben an die goede luyden vanden gerechte ende achte, om van die te hoeren een uyt sprake ende seggen wye dese wateringe voorsz. schuldich waer te maken ende te onderhouden ende iaerlicxs te beschouwen, soe is op huyden den twee en twintischsten dach in junio anno 1591 in presentie ende tegenwoordicheyt van vrouwe Lijsbet van Loen, vrouwe van Muerkercken, als toebehoerende die een helft vanden voorsz. vere in Papendrecht, Godtschalck Oem Thielemansz., heer van Papendrecht ende Jan van der Tempel, als te samen toebehoerende die ander helft vanden voorsz. vere, Aert Jacopsz als volcomelicke gemachticht van Blocklandt, Koen Dircxsz als volcomelicke gemachticht van Blesgensgraef, Willem Aertsz als volcomelicken gemachticht van Molenaersgrave, Huych Pietersz Cort als gemachticht van Brandtwijck ende Ghijbelandt, Pieter Willemsz als gemachticht van Wijngaerden ende Ruybroeck ende Jan Dircxsz. ende Herman Aertsz. als gemachticht van Papendrecht, elcxs inden name van zijnen dorpen, zoe zij voorsz. staen, bekennen noch dat zij dese sake ende twiste, zoe die voorsz. staet, geheelicke ende al gebleven waeren an die goede luyde vander steede, om van die te hoeren een minnelicke uyt sprake ende seggen wye dese voorsz. wateringen van nu voertaen sculdich waer te maken, te layken, te onderhouden ende jaerlicxs te beschouwen ende geloefde zij allen, zoe zij voorsz. stean, dese uyt sprake, zoe zij hier nae gescrevenen staet, te onderhouden tot ten ewygen dagen, /036/ soe is op huyden bijden schout burgemeesteren scepenen ende radt ende bij den goeden luyden vanden achten eendrachtelicken een seggen ende uyt sprake gedaen inder manieren hier naer verclaert ende gescreven.

1^e

Inden eersten zoe is bij die goede luyden vanden gerechte ende vanden achten geseyt ende uyt gesproken, dat Blesgengraef, Molenaersgrave, Brandwijck, Hofwegen, Gibelandt, Blocklandt, Wijngaerden ende Ruybroeck sullen alle jaer laycken vanden Sliedrechtschen Vlyet tot die Papendrechtse wateringe toe ende voort vanden after dijk totten Papendrechtsche thiendwech toe an beyden zijden ende houden dese wateringe altijd uyt ende zijn oude diepte.

2^e

Soe sal Jan Colensz. altijd layken die wateringe an zijn zijde vanden landen vanden thiendwech of totten Papendrechsschen dijk toe ende houdent als voorsz. is.

3^e

Die van Papendrecht sullen jaerlicxs laycken die weder zijde van Jan Colensz tot die stakettinge toe ende houden die voorsz. wateringe alzo wijt ende diepte als voorsz. is.

4^e

Die veer heeren sullen layken ende houden die stakettinge alzo varre alst nu gestakettinct is.

5^e

Dese wateringhe voorsz. sal beschouwen die heer van Papendrecht, behoudelicken dat hij bij hem nemen sal uyt elck van desen dorpen, te weeten Blesgensgraef, Molenaersgraef, Brandtwijck, Wijngaerden ende Papendrecht eenen goeden, notabelen, eerbaren man, gegoet wesende tot hondert rijsche gulden toe ende dat alleen op die boete van costen ende niet meer ende sullent beschouwen als hem luyden dat oirbaerlicxste duncken sal.

/037/

6^e

Ocker Govertsz sal die wateringhe jaerlicxs laycken vanden after dijk anwaert an zijn landt, hondert roeden.

7^e

Soe sal Alblas, te weeten tgemeen dorp, vanden after dijk aenwaert layken totten dijk toe van Ockers hondert roeden.

8^e

Soe sal Alblas schouwen die schout van Alblas met zijnen gezworens.

9^e

Die van Sliedrecht sullen maken den sloet vanden Graefdijck of totte Sliedrechssen Vliet tot acht voet wijd, te weeten die een zijde an hoer kade ende die ander zijde sullen maken die dat van rechs weegen schuldich zijn te maken.

10^e

Den veerwech vanden Papendrechsschen dijk sullen houden effenen ende maken die dat vans oudts gewoonlicken zijn te maken.

Gheextraheert ende collacioneert uuten register van Dordrecht ende was onderteykent vrouwe ende accordeert van wordt tot wordt, bij mijn Marten Aryaensz onderteykent.

/038/

Wij Pieter Govertsz ende Harman Oem Davidz., leenmannen der graeflickheyt van Hollandt doen condit eenen yegelicke, dat op huyden datum van desen voor ons gecomen is vrouw Marie Wouters dochter, weduwe bij wijle Bouwen Oems Tielmansz., in zijnen leeven heer tot Papendrecht ende quyt gescholden ende getransporteert ende over gegeven ende geeft over ende transporteert midts desen voor ons leenmannen voorsz. Wouter Oem, haeren zoen, alle alsucke lijftochte ende duwarie ende an seggen als haer gemaect is bijden voorsz. wijlen Bouwen Oem, haeren man salyger gedachten, an te behouden, des heeft wederomme die voorsz. Wouter Oem midts desen, voor ons leenmannen voorsz. over gegeven ende geeft over midts desen, dat indien bijder verheyngenisse Godts geboerde, dat hij deser waerelt overleet voor de voorsz. vrouw Marie, zijnder moeder, sonder kindt ofte kinderen achter te laten, dat indien gevalle deselve tochte an haer weder om comen sal als zij tot desen dagen toe an haer geweest is ende die voorsz. Wouter Oem heeft wederomme bij desen machtich gemaect ende maect machtich midts desen voor ons leenmannen voorsz. die vrou Marie, zijnre moeder voorsz., omme die voorsz. heerlickheyt te regeren ende die profijten, boecken ende anders hueren mitscapen te ontfangen ende anderssins alle daer inne te doen, gelijk zij tot desen dagen toe, zedert den overlijden van zijn vader saliger, geregeert ende gedaen midts hem, weder om vanden mitscappen ende profijten te doen jaerlicxs goede rekening, bewijs ende relyqua ende zoe wes bij haer hier inne gedaen ende gehanteert sal worden, dat geloefde die voorsz. Wouter Oem voor ons leenmannen voorsz. te houden gestade ende van goede waerde, alle twelck zij luyden comparanten sulcx voor ons leenmannen voorsz. over gegeven hebben ende begeert ende gebeden die selve mit onsen zegelen te willen besegelen, twelck wij leenmannen voorsz. doer bede ende

begeerte voorsz. sulcxz gaerne gedaen ende besegelt hebben opten 27en february anno 1545.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief gescreven in francijn, besegelt met twee zeegelen ende is bevonden accordeerende van wordt tot woerd bij mijn Merten Aryaensz secretarys in Papendrecht onderteykent.

/039/

Ordinancie vanden veere in Papendrecht

1^e

Inden eersten datmen die hoofden an beyden zijden maken muet ende gemaect houden moet alle jaer zoe wat mensschen die daer over vaeren, dat elck menssche sal geven eenen penninck, alzoey dyck als hij over vaert, ten waer of hij vrij waer.

2^e

Voert als vanden beesten die in Papendrecht op dat veer comen die die veerman over voert die sullen geven van elcke beeste eenen halven stuver ende van eenen parde eenen ouden leeuw, alzoey verre als die veerman den coopluysden reesscap doet ende en mach die veerman den copluysden geen reescap doen, zoe mogen die copluysden nemen wat scipluysden die zij wyllen, des sullen die copluysden eenen deuyt geven van hooft gelde.

3^e

Voert dat die veerman sal houden een scip tsjaers mit twee mannen die dat vueren sullen alle dat gansse jaer doer ende dat scip sal alzoey groet wesen daermen zes parden in over voeren mach uyt geset die Bamis merctten soe sal de veerman alsoey veell scepen hebben dat hij die gemeen luyden rescap doen sal als dat bij hem nyemant veraftert en wordt.

4^e

Voert alzoey wat beesten die van boven comen of van Rotterdam of boven Galch Oirt die sullen an dit hoeft op slaen ende anders niet tusschen dit ende Roedermondte ende binnen lants tusschen dit hoeft ende butgens straet anders geen opslach te weesen dan an thoefte.

5^e

Voert dat allen eygen die van lande gegaen zijn, hoe cleyn of hoe groet dat zij zijn, dat zij zullen blijven staen tsjaers op haer proven, maer /040/ voert aen die gevrijt sal weesen die en sal niet min ontfangen dan drie mergen lants, then waer ofer yemandt besturve in min daer soude elck in blijven ende op zijn jaergelt vaeren ende behoudelick dat onse poorters haer vrijheyt behouden sullen op eenen stuver tsjaers, des sullen zij hem ter stont in laeten scrijven.

6^e

Voert zoe wert scippers in Papendrecht volck in nemen boven of beneden dat zij dat dijkgelt sullen geven den veerman als of hij vanden veer gescept waer ende gaven die scipluysden den veerman niet dat waer den scipluysden op een half jaer int veer niet te varen ende op correcxie van scepenen.

7^e

Voert zoe wat man op dat veer quam mit beesten ende die tDordrecht niet en wouden die sal geven van elcken beste eenen goeden doyt, uytgeset of eenige beesten uyt Papendrecht gevoert worden die in Zwindrecht weesen wouden, dat dijkgelt soude men geven in Papendrecht ende worden eenige beesten uyt Zwindrecht gevoert in Papendrecht, des gelijcx salmen geven in Zwindrecht.

Waert dat hier in namens yet viel te verbeeteren, dat houden die gude luyden tot haeren verclaeren.

Ghecollicioneert tegens de pricipalen

/041/

Wij Cornelis Gheritsz., dijkgrave van Alblasserwaert, Jan Verkerck, Wyllem van Schaeyck, Henrick van Nes, Jacop Lauwensz, Herman Cornelisz, Pieter Hendricxs van Slingelandt, Jacop Jan Weynssen, Dirck Banenz., Claes Claesz., Thomas Dircxs, Vop Jansz., Andries Huygenz., Willem Aert Louwenz, hoge dijkkheemraden vanden Alblasserwaert, doen condt allen luyden dat voor ons gecomen is Ghijsbert van Hemerten ende heeft vercoft ende over gedragen Tielman Oem Godtsclcxsz. die hoge heerlickheyt van Papendrecht, mit die lege, mit die heerlickheyt van Matena ende mit visscheryen, mit nacopen ende vogelye ende met achthalve mergen landts, gelegen after sinen dijk, midt den bier excijs, mitten thienden van Pelsers noert ende dat jaerschot ende dat dordendeel vanden veere, alsoe groet ende alzoey cleyn als Reynier van Hemerten, zijnen vader, ende Ghijsbert van Heemerten, besten hebben ende van mijnen genadigen heere te leen ontfangen hebben ende als hunluyden dat in dijk recht an gecomen is ende met ontrent seventich beyersche scilden tsjaers staende op Ghyssenburch, waer van ic Ghijsbert van Heemerten bekenne mij wel betaelt van Thielman Oem Godtsclcxsz., den eersten penninck met den lesten. Dit is gedaen naeden dijkrecht als men sculdich is te doen. In kennisse der waerheyt soe hebben ic dijkgrave voorn. ende wij dijkkheemraden onse segelen hier an gehangen int jaer ons Heeren 1485 opten sesten dach in december.

Ghecollacioneert tegens de principalen brieve, bezegelt met derthien uyt hangende zegelen in groene wassche, mit dubbelde staertkens ende accordeert gehelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz secretaris in Papendrecht onderteykent.

/042/

Wij Aert Jonck Ariaensz, Floris Egbertsz, Mathijs van Muylwijck Pietersz, Dyrck Claesz., Pieter Claesz, Ghijsbrecht van Langeraeck, Aryaen van Nes Mathijsz., Ocker Jansz, Baen Dircxs., Cornelis Willemsz, Cornelis Hermansz ende Goris Geritsz, hoge dijkkheemraders van Alblasserwaert, doen condt ende kennelick allen luyden alzoey geschil is geweest tusschen Bouwen Oem Thielmansz. als gemachticht van joncfrou Belye, vrou van Papendrecht, andie een zijde ende Johan van Weena, heer tot Ghyssenburch ter andere zijde, ruerende de betalinge van alzulcke renten als joffrou Belye voorn. jaerlicxs sprekende heeft op die heerlickheyt van Ghyssenburch, nae inhoudt die dijkkheemraets brief, die zij daer of heeft, over midts dat in die selve brief niet verclaert en is tot wat termijnen ende dage die voorsz. renten jaerlicxs betaelt sullen worden, seyde die voorsz. Johan van Wena, dat hij dieselve renten soude betalen tot allen tijden ende termyne binnen den jaere als hem dat believen soude, daer tegens die voorsz. Bouwen Oem, die contrarie sustineerende was, seggende dat hoe wel die selve dijkkheemraets brief geen beteykende dach van betaeling en houdt, dat dies niet tegens staende die voorsz. rente jaerlicxs tot desen date toe betaelt zijn geweest omtrent Sint Jans dage nativitas ende dat daer om die voorsz. renten ten selven dage jaerlicxs betaelt soudent worden met meer worden bij den voorsz. partijen an beyden zijden verhaelt, ende want die voorsz. Johan van Wena ende Bouwen Oem voorn., alzoey zij elck voorsz. staen, hem overgegeven ende gecompromittert hebben in ons heemraders voorsz. als in minlicke segsluyden ende hebben geloeft volcomelicken te achtervollegen ende te onderhouden alle dat wij seggen ende uytsprecken sullen van hueren voorsz. geschillen, zoe hebben wij segsluyden ende heemraders voorn. gehoert ende oversien alle dat die voorsz. parsoenen an beyden zijden hebben willen seggen ende met brieven ende anders willen bewijsen ende hebben onsen seggen ende uytspake

eendrachtelicken gedaen ende uytgesproken in deser manieren: dat al ist zoe dat die voorsz. dijkkheemraders brief geen sonderlinge dach van betaelinghe en houdt noch en begript ende over midts dat ons claerlick gebleken is bij seker quitantien, ons bij den voorsz. Johan van Wena verthoent, inhoudende dat die voorsz. renten jaerlicxs betaelt zijn geweest tot verscheyden termijnen des jaers, die voorsz. renten van nu voort aen betaelt sullen worden erflicken ende van jaere tot jaere op Sinte Jacobs dach apostel ende is den vijf en twintichsten dach van Julyo ende dat hier mede die voorsz. partijen van alle die voorsz. questien ende geschillen verseykert ende verefent sullen blijven, nu ende ten ewygen dagen. In kennisse der waerheyt om dat dit aldus gesciet ende uytgesproken is in presentie vande voorsz. partijen ende zij daer mede te vreedden waeren, zoe hebben wij heemraders voorsz. ende elck van ons bysonder onse segel an desen brief gehangen int jaer 1517 opten vijftienden dach in october.

Ghecollacioneert tegens de principalen brieve, bezegelt net derthien uythangende zegelen in groene wassche, mit dubbelde staertkens ende accordeert ghelijck van woerde tot woerden, bij mij Merten Ariaensz, secretaris in Papendrecht onderteyckent.

/043/ Ick Bouwen Oem Thielmansz. kene ende lijde midts desen ontfangen the hebben als voecht van joffrou Bely Godtschalick Oem Thielmansz. dochter van Papendrecht, van Johan van Wena, dijkgraef van Alblasserwaert, heere tot Ghyssenburch, die somme van hondert ende veertich scilden, tot veerthien stuvers tstuck, vanden schilt voorsz. gerekent, als van twee jaeren renten die die voorsz. joffrou Belye jaerlicxs sprekende heeft optye heerlickheyt van Ghyssenburch, te weeten alle jaer tzeventich der gelijcken schilden ende verschenen zijn op Sinte Jans dagen te midzomer anno 1512 ende derthien, beyde lestleden, ende dat achtervolgende tappointementen gegeven bij mijn heeren vanden Raide in Hollandt vander date den dertichsten January lestleeden tot voordel der voorsz. joffrou Bely vanden welcken twee jaeren renten voorsz. ende van allen voorleden jaeren ic Bouwen Oem, inden name als boven, mij houde wel vernoecht ende voldoen te zijn vanden voorsz. Johan van Wena, behouvende in kennisse van desen hebbe ic Bouwen Oem voorsz. mijn gewoonlick hanteyken hier onder gestelt opten vierden dach in febrario anno 1513 nae scrijvens tHofs van Hollandt. Onder stont gescreven: bij mijn Bouwen Oem Thielmansz.

Ghecollacioneert tegen de principale quytantie ende is bevonden accordeerende van wordt tot wordt, bij mijn Maerten Aryaensz secretaryus in Papendrecht onderteyckent.

/044/ Alzoe zekere questien ende gheschillen onlancx ghemoveert is geweest tusschen Pieter Scoeck, bailliu van Zuythollandt ter eenen zijde, Jan van Wena, heer van Ghyssenburch, dijkgrave Jan Pietersz., Steven Volcker, Baen Dircxsz, Floris Claesz, Jan Ockersz ende Henrick Pijnsz, heemraden van Alblasserwaert, ter ander, ter cause vanden inbrexzem die onlancxs bij de leste groete storm geboert is in Papendrecht in den dijk vanden voorsz. Pieter Schoeck, welcken voorsz. dijk die voorsz. dijkgrave ende heemraden gerepareert haden ende die landen van Alblasserwaert gebuert boven die dagelicxe mael vloet ende voorts die voorsz. Pieter Scoeck gecondemneert den selven dijk te brengen in zijn oude breete, hoechte ende groete als die was voordien voorsz. inbrexem ende ten dage als die leste schouwe daer over ghinck, van welcke voorsz. condemnatie die voorsz. Pieter Scoeck hem beclaecht heeft, sustineerende dat die voorsz. dijkgrave ende heemraden gehouden waeren den voorsz. dijk bij te maken tot coste van tgemeen landt, gelijck die was in die hoechte ende breete vanden voorsz. inbrexem, nae inhouden die oude hantvesten vanden landen van Alblasserwaert, of ten minsten ingevalle die selve Pieter Scoeck al gehouden waere den voorsz. dijk bevorst zijnde te volmaken, dat altoes in dien gevallen die voorsz. dijkgrave ende heemraden sculdich soudien weesen die voorsz. bevorssinge te maken, eenparich van alsulcke breete toeleggens ende blijvend an beyden die eynden als die selve bevorssinge is ontrent die midtswegen, waer tegens die voorsz.

dijckgrave ende heemraden die contrarie gesustineert hebben gehadt ende zijn die voorsz. partijen op de voorsz. differenten bij die grave van Laling, die heere van Assendelft ende andere commissarissen vande keyserlicke majesteyt weegen geordonneert optie dijkaye van Hollandt geordonneert geweest te compareren voor meester Reynier Brundt, raet ende procureur generael van Hollandt om henluyden te hoeren ende accordeeren indien hij muchte ende indien hij niet en muchte daer van die voorn. heere ende commissaris zijn rapport te doen ende nae dat die voorsz. gecommiteerde die voorsz. partijen niet en heeft connen accordeeren ende gehoert bijde voorsz. grave van Lalaing ende commissarissen zijn rapport, hebben die selve bij consent ende accordt van partijen geordonneert ende verclaert van de keyserlicke majesteyt weegen dat die voorsz. dijkgrave ende heemraden die voorsz. bevorsinge die sij seggen gemaect te hebben boven een mael dagelicxe vloet sullen voert op maken ende hogen, gelijk als die dijcken an beyden sijden zijn, tot coste van tgemeen landt ende die voorsz. Pieter Scoeck sal die selve bevorsinge voert breedende ende op maken gelijk als den selve dijk was voor de voorsz. inbrexem ende dat al bij provisie ende sonder prejudicie van yemans recht ende sullen een yegelick van beyden die partijen voorsz. tgunde dat zij ter cause voorsz. gedebourseert sullen hebben weder mogen bij actie repeteren, daer ende alzo dat behoeren sal. Aldus gedaen inde Hage opten zesden dach in decembry anno 1532 ende was onderteykent De Lalaing, Assendelft, Cornelisz Ren. Brundt.

Ghecollacioneert tegens de principale acte gesreven in francije ende is bevonden accordeerende van woerd tot woerd bij mijn Marten Aryaens secretarius in Papendrecht onderteykent.

/045/ Die heere van Beveren vander Veere, Vlissingen, stadthouder generael deerste ende anderen des keyzers over zijne majesteys landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, eersamen discrete goede vrienden op huyden es ons van weegen Wouter Oem, heer van Papendrecht, gepresenteert geweest zijne andere requeste hier inne besloten, lasten ende ordinneeren u luyden van wegen zijne majesteyt de selfde te visiteren ende voorts tot zeekere competenten getale ten minsten tot zuevenen toe, die de suppliant daer toe nomineeren sal, recht ende justicie te administreren over Rogier gevangen ende anderen zoe wel in civile als cryminele saken nu ende in toecomenden tijden des versocht zijnde, daer breeder inde voorsz. requeste mentie of gemaect wordt, sulcx ghijluyden nae exigentie vanden delicten ende saken bevinden sult te behoeren, sonder die justicie langer te retraderen, ten waere ghijluyden eenige merceklicke redenen hadden ter contrarie, waer van ghijluyden ons eerst daechs schriftelicken sult advertieren, omme die gesien opt versuck van den supplyant gedisponeert te worden, soe men bevinden sal te behoeren ofte bij gebreck vanden soudens georsaict zijn den suppliant dordemael clachtich comende vander provissie naer exigentie vanden sacken te verleeenen, eersame discreten, goede vrienden, onsen Heere God zij met ulieden. Gescreven in den Hage den 17^e augusty anno 1555. Onder stondt geteykent: De Berendrecht ende buyten opten rugge stondt gescreven: eersame, discreten onsen goeden vrienden Jacop Quekel bailliu van Zuythollandt, Cornelis Croeswijck, Pieter Govertsz., Pieter Jacopsz. Muys, Herman Oem., Wourick van Drenckwaert, Gherit Tack, Rocus Tomasz, Adriaen Govertsz, Barrent Gertisz., Arent Henricxsz., Herman van der Bies. Willem Burquet, Blasius Cornelis van Beveren, Jacop Oem ende Screvel Ockersz, als mannen van Zuythollandt ende was gedruet met des keyserlicke majesteys singenet.

Ghecollacioneert tegens de principale

/046/ Condt ende kennelick zij allen den ghenen die dese onse opene certyfycatie getoent sal worden, dat wij Jan Aryaensz, schoudt, Henrick Aryaensz, Cornelis Meusz, Thonis Thonisz., Cornelis Dircxsz., Bastiaen Cornelisz., Marten Dircxsz. ende Pieter Joesten, scepenen in Papendrecht, kennen allen gesamenenderhandt bij onsen eede die wij den heere

ende den lande gedaen hebben in stuck van onser offycie als dattet binnen der heerlickheyt van Papendrecht dagelicxs geuseert ende gehantiert wordt door recht ende altijt van oudts gheuseert ende gehanteert is geweest voor recht, zoe wye eenich landt ofte erf binnen der heerlickheyt van Papendrecht coept die sal gehouden weesen te comen binnen die eerste zes weeken nae dato vanden coep dach bij de heer van Papendrecht ende versucken ande voorsz. heere den naecop vant gene dat hij gekoeft heeft, midts biedende een stoep wijns omme die nacop te vrijen ende ingevalle van dien den copen niet en compt ende versouyct den naecop alst voorsz. staet, zoe mach die heer voorn. het selfde lant ofte erf an hem houden als verbuert guet te weesen, behoudelicken dat die heer van Papendrecht altijt oeck zes weeken zijn beraet heeft naeden versouck dach omme den copen den naecop te gunnen oft een ander diet haer blijft, behoudelicken indien die heer van Papendrecht nyemans den nacop gegunt, ofte vercoft en heeft binnen de zes weecken, soe sal hij gehouden weesen den voorsz. copen eenen coep dach te leggen tenden de zes weeken omme niemans te vercorten van den bruyckuer ende want men schuldich is kennisse der waerheyt te geven by sondere als men daer rechtelicken toe versoecht wordt, zoe hebben wij schout enden scepens voorn. omme dat wij allen geen en zegel en gebruycken, gebeden Merten Aryaensz., onsen secretaryus dat hij dese certificatie over ons wilde onderteykenen, het welck ic Merten Aryaensz. voorn. gaeren ter bede gedaen heb. Actum den derden dach van februaryo anno 1562 nae scrijvens der heerlickheyt van Papendrecht, want men scrijft in Papendrecht van jaers dach of.

/047/ Wij Florens, grave van Hollandt, gruet alle die gene die dese letteren sien sullen ende hoeren ende ontbieden hem saluyt, mit kennisse der waerheyt ghij sult weeten gemeenlick ende sonderlinge, dat wij die hoge heerlickheeden endn gerechte van Papendrecht, van Matena, van Wijngaerden, van Wervelcamp, van Cortegrave, van Goudryaene, van Slingerlandt, van Priersmis ambocht, van Nieu Hardincxsveldt ende Oude Herdincxsveldt tusschen Schalunre sloet, halve lange sloet ende Gyssenmonde jegens heere Willem van Breedenrueden an haden gesproken inder meninge, dat wij waende dat de hooge heerlickheeden ende gerechten van desen voorsz. dorpen heere Willem voorsz. alzo vrij niet toebehoert en hadden als hij hem die bevonden hadden, mit veel punten daer wij meende, dat hij ons in gebruyct hadde ende sonderlinge, dat hij geen ballingen, die met recht uyt onsen landen ofte steeden gebannen waren, binnen der voorsz. heerlickheeden onthouden en mochten, waer of heer Willem voorsz. mit zijnen magen ende vrienden voor ons ende onsen getrouwen raede ende mannen gecomen is ende heeft ons bij gebrocht getoent ende onderwijst mit ouden brieven, mit registeren ende mit waerachtiger ouden, daer van claerlick ingesien ende bevonden hebben, dat dese voorn. heerlickheeden alle oude vrij heerlickheeden zijn ende dat heer Willem voorsz. alle ballingen met recht daer in houden mach die uyt onse steede ofte lande gebannen worden, uyt genomen of yemandt gebannen waer van verraderie, van moert of verghiffenisse, dat ons of onser kinder lijf anruerde, die en sullen binnen der voorsz. heerlickheeden niet vrij of onthouden weesen, voert zoe wye met recht ballinck uyt der voorsz. heerlickheden geleyt wordt, die sal ballinck uyt allen onsen landen weesen, behoudelick dat heer Willem voorsz. niet voorder vangen of vollegen en mach dan binnen den zijnen, voert zoe wye dat binnen der voorsz. heerlickheden geseten of woenachtich es, die sal daer buer recht houden, den eenen gelijk den anderen ende en sal noch en mach nergent poorter weesen, poert rechts genieten, of mit poert recht hem behelpen, dat tegens der heerlickheeden, ofte tegens den lant recht aldaer gaen of weesen mach, buiten oerlof ende consent zijns heeren ende ons ende waert sake dat daer yemans tegens dede ofte brueckich in bevonden worde, die sal verbueren ende verliessen alle alsulcke goede erve ende have als hij binnen der voorsz. heerlickheeden hadde ende daer toe tegens ons een boete van tzestich pondt hollandts, alzo dyck ende zoe menich werve als hijt dede ende men dat betuygen mochte ende alle erven ende goeden binnen der voorsz. heerlickheden gelegen, dat sal daer te recht staen nae den lant recht ende nergens anders, voort sal heer Willem voorsz. ende zijnen

nacomelingen dese voorsz. heerlickheeden houdende zijn van ons ende onsen nacomelingen tot eenen rechten leen ende daer sal hij ons of schuldich zijn te dienen met sijnen ondersaten voorsz. als wij gemeen heervaert doen bieden tot alre tijt ende alzo lange als wij met ons selfs lijve mit onser bannieren inden velde zijn, op huer selfs cost mit eenre heercoggen van twintich ryemen, of mit vijftien gewapender mannen ende vijf bus scutten ende hier /048/ nae sullen zij vrij weesen ende blijven van ons ende onser heerlickheeden van alle scattingen, van diensten, heervaerten ende clockgeslagen ende voort genieten alle alsulcke vrijheyte ende rechten als ons hier boven in deser waerheyte met goeden voorsienicheyte verclaert ende bescheyden is. In oirconde van allen desen stucken ende van desen saken, zoe hebben wij dese letteren doen besegelen mit onsen groeten segel int jaer ons Heeren 1283 des derden daechs in meye tot Medenblyck in West Vrieslandt. Aldus stont onder gescreven per dominum comitem pontibus dominus Wilhelmo de Theylingen, Gherardo de Harlem et Ghijsberto de IJsselsteyn.

Ghecollacioneert tegens de principale brief, perfectelicken gescreven in franchijn ende uyt hangende besegelt mit eenen ouden segel van witten wassche alst scheen weinich ande kanten gebroken, maer anders gans ende gave ende is bevonden daer mede accordeerende, bij mijn Merten Aryaensz, secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/049/ Alzo questionen ende gheschillen gheresen waeren voor die vande gherechten binnen der heerlickheyte van Papendrecht tusschen Lendert Damasch., waersman, eysscher ter eender sijde en Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht, van Vincelandt ende der Matena, verweerder ter ander zijde, beruerende seker ongelt van acht talf mergen landts, alzo die inden houfslach leggen, angaende keyzers bede ende andere subventien op ten mergen tael omgeslagen, daer op bijden eysscher gesyet worden, alzo daer gelt omgeset wordt opten mergentalen angaende keyzers bede die heer van Papendrecht behoerden zijn mergen tale te vrijen als die ander gemeen ingesetenen hueren mergen vrij en leggende binnen der voorsz. heerlickheyte, want hij en behoorde tverlies niet te hebben, daer op die heer van Papendrecht voorsz. antwoerden ende seyden ghij en behoorde tverlies niet te hebben, die gemeente mochten alzo veel penningen te meer opte hoefden, ofte anders om slaen, datter zijn mergen tael niet inne geruert en wordt, want hij vrij was ende boven dien, alzo hij de heerlickheyte van Papendrecht te leen voerden van de keyserlicke majesteyt, zijn mergentalen souden vrij wesen van allen keyssers beden ende wouden het selden bij brengen ende laeten blijcken, dat hij van alsulcke ongelt vrij was, maer den oncost binnen bans omme die molens sluysen te repareeren ende diergelijcken saken, daer souden hij an betalen als die ander mergens doen aldus onder bevel worden ende weder worden tusschen hem beyden, int lange genuch verhaelt, ende oec nae alder bedinder talen dat partijen an beyden zijden hebben willen seggen voor recht, zoe wordt op huyden den dertichsten dach in october anno 1548 geweesen voor recht dat Wouter Oem Boudewijnsz. heer voorsz. betalen sal den oncost vande acht talf mergen voorsz., van allen keyssers beeden, die opten mergentalen omgese sullen worden, behoudelicken indien die heer voorsz. thoent ende bij brenct dat hij van skeyzers bede vrij is, men sal hem daer vrij in kennen, alsoe ist dat Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht voorn., ter naester vierschaere bewijst, getoent ende bij gebrocht heeft voor recht, int openbaer gelesen, een copie uyt een oude handtveste besegelt in wyt wassche tot Medenblyck in west Vrieslandt bij enen grave genumt Florus, grave van Hollandt etc. etc., den date 1283 opten derden dach in meye, alsoe dat die hoge heerlickheyte van Papendrecht van hem tot dier tijt te leen gevoert worden, dat zij vrij was van allen cloecken geslagen, heerbaerden ende scattingen ende alsoe hij oec nu ter tijt als heer van Papendrecht die heerlickheyte vande keyserlicke majesteyt als grave van Hollandt te leen voerden ende hielt, hij behoerden mede vrij te weesen van keyssers beden ende scattingen, als zijn voorsaten in voorleden jaeren ende tijden geweest hadden. Aldus onder veel worden ende weder worden tusschen die heer van Papendrecht voorn. ende den waersman mit sommigen van die gemeente verhaelt, soe wordt op huyden den derthienden

dach in november anno 1548 geweest voor recht par de monde van Jan Aryaensz. ende vervolcht vanden anderen vollen scepenen als Pouwels Cleysz, Cornelis Meusz., Joest Geritsz, Jasper Jansz, Aryaen Ghijssen ende Cornelis Geritsz. ende dat mede bij consente ende stemmen van de gemente ende ingesetene van Papendrecht daer tegens wordich weesende, die daer inne geconsteert hebben, dat die achtfal mergen landts, alzoe die inden houfslach leggen toebehoerende tot die heerlickheyt voorsz., vrij sullen weesen van nu voortaan van allen keyzers beden ende scatinge opten mergen talen omme geslagen ende /050/ tot kennisse van desen alzoe bij scepenen alle gemeenlick genen segel en gebruycken, zoe hebben wij scepenen voorn. gebeden Jan Aryaensz. en Cornelis Meusz. onse mede scepenen, dat zij dit vonnis over ons wilde besegelen als over haer selven, het welck wij beyde voorn. gaerne ter bede gedaen hebben. Actum bij mijn Merten Aryaensz. secretaryus in Papendrecht, onderteykent opten dach ende jaere boven gescreven.

Ghecollacioneert tegens de principale brief gescreven in franchijn, uyt hangende besegelt met twee groen zeegelen ende is bevonden accordeerende, bij mijn Merten Aryaensz. secreatryus in Papendrecht onderteykent.

/051/ Ick Pieter Scoeck Willemsz. ruwaert ende baliu der heerlickheyt van Papendrecht uyten name vande vrouw van Papendrecht, kenne ende lyc dat ic gegunt ende gegeven hebbe, gunne ende geve midts desen, doer vriendelick ansucken ende begeerten vanden vrienden van Aryaen Damsz., hem lantwinnige vanden nederslach bij hem geperpeteert ande paersoos van Jan Aryaensz. alyas Ouden Jan Ruwen, gebleven opten vastilavont int jaer ons Heeren 1531, daer God die ziel of hebben muet, ende dat nae dat hij die vrienden vanden voorsz. Jan Aryaensz. voor al eerst versoent hadde, achter vollegende die soen cedullen, die mij daer of gebleecken zijn ende dat tinhouden der hantvesten ende privilegien vander heerlickheyt van Papendrecht voorsz. ende tot meerder kennisse van desen, zoe hebbe ic Pieter Scoeck Willemsz., ruwaert ende bailiu als boven, dese lantwinnige besegelt int jaer ons Heeren 1533 opten thienden dach van Julio.

Ghecollacioneert tegens de principale brief gescreven in francijn, uyt hangende besegelt met een roede segel ende is bevonden accordeerende, bij mijn Maerten Aryaensz., secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/052/ Wij burghemeesteren, scepenen ende raedt ende achten der steede van Dordrecht, inden naem vander geheelder ghemeenten der selver steede, geven te kennen ende certiffyceeren allen den geenen diet angaen mach ende sonderlinge den eerwaerdigen ende zeere voorsieninge heere mijn heere Van Wyre, als hoeft ende andere raetsheeren vanden hoegen ende groeten rade mijns genadigen heere ende vrouwen van Oostenrijk, van Bourgoengien, grave van Vlaenderen, van Hollandt, van Zeelandt etc. etc. hoe dat wij hier voor maels ons hebben gepoicht ende gepijnt te doen geven ende contrybueeren de heeren ende ingestenen der heerlickheyden hier nae genumt, te weten Papendrecht, Matena, Wijngaerden, Welvercamp, Cortegrave, Goudriaen, Slingelandt, Priersums ambocht, Nieuw Hardincxs velt ende Oudt Hardingcxs velt inde lopende beede van vijf hondert duysent gulden, wijlen hartoge Kaerle, saliger gedachten, bij zijnen landen geconsenteert, zoe dat midts desen seekere geschille, dingtalen ende processe zijn op gestaen ende geresen tusschen den voorsz. heeren ende heerlickheeden als eysschers ende omleggers ter eenre zijde ende ons ter andere, sustineerende ende seggende de selve impetranten ende anleggers, dat angesien ende angemerckt haeren ouden privilegien, handtvesten ende rechten zij van rechts weegen sculdich waeren vrij quyt ende ongelast te blijven van allen beeden setteningen, oft impositien ende meer, zoe verre zij eenige bede settinge, oft positien sculdich waeren, des nae dat ons niet en behoerden noch en betaemden op hoeren parsoenen, heerlickheeden oft ingestenen der selver eenige settinge scatinge oft bewindt hebbende, ofte stellende, waer van wij mainteneerden ende

sustineerden ter contrarie, zoe ist dat om alle strangicheyt van rechte te schouwen, minnen ende vrientscap tusschen den voorsz. heeren ende ingestenen der selver heerlickheeden te voeden, ende te onderhouden wij hebben ons doen informeeren vande handtvesten, rechten, possessien ende costumen der selver ende dat op guet ende volcomen advys ende delyberatie gehadt, zoe dat wij bevinden, dat wij midts onrechte ende sonder sake den voorsz. heeren, heerlickheeden ende ingestenen der selver willen scatten ende setten, oft oeck bedwingen met ons eenige bede, impositie, ofte scatinge te betaelen oft contrybueeren, waer omme om meerder vesticheeden ende zeekerheyt wille ende op dat in toecomende tijden dier gelijcke gescillen, dingtalen, processen ende twiste niet meer en mogen gebueren tusschen ons ende voorsz. heeren ende ingestenen der selver heerlickheeden ende op dat sij bij hoeren vrijheeden handtvesten ende possessien in toecomende tijden ende teewygen dage mogen blijven sonder hinder, letsel, bestornisse van ons ofte van yemandt van onsen weegen, zoe bidden wij an de eerwaerdigen heere van Wyrre als hoeft ende anderen heere van den voorsz. Hogen ende Groten rade, mijns genadigen heere ende vrouwe, dat zij mit hoeren uyerlick vonisse ons daer toe condemneeren om in toecomende tijden de selve heeren met hoeren heerlickheeden ende ingestenen bat, bewaert ende versekert te zijne in hoeren rechte vrijheeden ende handtvesten ende dat besegelen in allen manieren gelucke behoorlicken ende costumelicken is want wij an beyden zijden alzo consenteeren ende begeeren gedaen te worden.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief, gescreven in papier ende is bevonden accordeerende van woerdt tot woerdt, bij mijn Marten Aryaensz. secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/053/ Wij Reynolt, heer van Brederoede ende van Ghenis, doen condit allen luyden die desen brief sullen zyen of hoeren lesen, dat wij angesien hebben, dat onse goede luyden van Papendrecht, van Vincelandt en vander Matena, zwaerlick bedijckt zijn ende menige groete scaede gheleden hebben ende dagelicxs noch lijden bij groete zeegangen ende groete waeteren, daer hoer dijcken mede breken, dair om ist dat wij onsen goede luyden voorsz., gegeven hebben ende geven die nu tert woenachtich zijn in Papendrecht, binnen Vincelandt ende der Matena, alzo verre als onse heerlickheyt gaet tot dese drie steeden voorn., of naemaels daer binnen wonen sullen, om hoer guet recht der mede te voeren, dat zij voor dese tijt gehadt hebben ende vercregen bij ons ende bij onsen voorvaederen alrehanden punten als hier naer vollegende zijn. Eerst sal weesen een vusten slach thien scelinck hollandts payments, alzo bij tijden genge ende gaene wesen sal, voert zoe wye een bloet reysse doet, of een meesse treckt, verbuert tegens ons ende bij onsen een boet van drie pondt payments voorsz., voort zoe wye een hoeft wonde slaet, of steect leedts lanck ende nagels dyep, verbuert tegens ons een buet van thien pondt, voort zoe wye gewapendrenct wordt, dats te verstaen dat een geworpen sal zijn uyt zijn gewelt in zijn ongewelt int water met onwaerden, zoe wye het duet verbuert tegens ons een buet van thien pondt, voort zoe wye guet neemt uyt der scuttinge sonder verburcht te hebben voor scepenen zijn guet weder in te brengen, die verbuert tegens ons een boet van thien pondt ende van allen verbuernissen, die vallen sullen in dese landen voorsz., daer onse recht scepenen of heeft of krijgen can binnen dorps, daer sal onsen rechter onse boeten die ons verschenen zijn uyt rechten ende panden mit scepenen sonder meer rechts te vervollegen, twelck zijn donckere saken, of dat lijfe of lit an draecht, selve berechten, met den mannen alst hancomen is, behoudelicken die verbuernisse te blijven als die handtvest begrepen heeft, voert zoe wye den anderen eenige punten op seyde, daerinnen den man onschuldich of vonde daer sel die anspreker alsoe veel verbueren als hij den anderen op gesyt heeft, twaer lijf of lyt, voert soe en sullen wij noch niemant yemant zijn lijf of zijn guet of winnen after bacxs, hij en hebbe een weet tot zijnre antwoorde, voert soe en sal nyemants tegens ons meer verbueren mogen zijns dan tzestisch pond, oock wat hij misdaen heeft, maer dede yemandt doetslage,

zeeroef, vrouwen craft, vrede braeck, of eniger hande feyten ende hij daer of verwonnen worde also recht waer die verbuerde sijn lijf, maer zijns guets niet meer dan tzeitich pondt ende oft geviel, dat yemandt verwonnen worde van zijnen lijve ende rumde, daer sullen wij noch niemant van onsen weegen hinder noch stoet an doen an sijnen gude, maer vrijlick laeten gebruycken, uytgeset die buet van tzeitich pondt van zijnen goeden als voorsz., is voert of yemandt storve sonder geboert, dat daer geen erfgenamen en waeren, soe soude onsen rechter dat guet anvaerden bij den gezworen vanden landen ende houdent in gewaerhandt, jaer ende dach, ende en quame daer binnen geen volleger, soe soude ons rechter dat goet ons uyt reyken bijden gezworen dair hijt ontfangen heeft, maer waer bekende erfgenamen sijn ende guet besterft binnen desen ban voorsz. die en sal, wij noch noch niemant van onse wegen, hinder noch stoet doen an hueren goede, maer vrijlick laeten gebruycken, alzo verre als zij onsen rechter geven tot onsen behouf verticht of belynghe als onse landt recht gelegen is, voort weeskinderen guet sal men beleggen bij onsen rechter ende gezworen als costume ende recht is in onsen landen, maer wyet an vynghe sonder beleggen, verbuerde tegens ons een boete /054/ van thien pondt alzo dyck alst onse rechter ghebetogen mucht met scepene, voort zoe geloven wij onsen goeden luyden voorsz., die woonachtich sijn ofte weesen sullen binnen desen banne voorsz., dat zij ende onse nacomelingen hem noch hoeren naecomelingen nimmermeer scatten noch bidden en sullen met dwange, noch geenrehanden dienst weegen van hem te hebben, van erve of van goede, dat zij nu hebben of naemaels krijgen mogen in onse lande, breder tusschen Leck ende Merweeden, uyt gestet ons palen te helpen houden, in node te helpen, dijcke heervaert, met te vaeren, harnasch met ons te houden, als gewoonlick is ende ander dienst die zij ons dagelicxs schuldich sijn te doen, voort zoe geven wij hem volle macht, dat zij buerman van buyten ontfangen mogen ende houden, die in alsulcken recht gemeten willen alst voorsz. is ende zoe wye zij ontangen ende ontfangen wordt, die geloven wij in onsen landen van Breedenrueden, tusschen Leck ende Merweeden, alsulcken recht laeten genieten, dat onse luyden van ons gesegelt hebben, hem ende haeren nacomelingen, of krijgen sullen, op dat zij buerman worden, bij of bijden genen, die wij daer toe vougen sullen van onsen wegen ende om dat wij willen dat desen dingen vast ende gestade gehouden worden, onverbrekelick van ons ende onse nacomelingen, hem ende hueren nacomelingen, zoe hebben wij gebeden ende bidden onsen lieven broeder heer Willem van Bredenrueden, heer van Waelwijck, want hij nu ter tijt belieft sijt inder heerlickheyt tusschen Leck ende Merweeden, dat hij desen tegenwoordige handvest met ons consente ende besegelen wil ende ic Willem van Bredenruede, heer van Waelwijck voorn. om bede wille ons liefs heere ende brueder voorsz. ende oick om mitscappen wille der guede luyden voorn., zoe hebben ic dese tegenwoordigen brief ende punten voorsz. geconsenteert, besegelt ende gesloete, te houden in alle manieren als voorsz. is, gegeven int jaer ons Heeren 1387 op sinte Agnieten dach.

Ghecollacioneert tegens de principale brief, gescreven in francijn, uyt hangende besegelt met eene rode segel ende is bevonden accordeerende van word tot word, bij mijn Marten Aryaensz secretaryus onderteykent.

/055/ Den eedt van Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht van Vincelandt ende vander Matena.

Dat sweer ic als erf heer van Papendrecht.

Dat ic alle duechdelicke privilegien, handtvesten ende oude rechten, die onse voorgaende heeren saliger memorye gegundt, gegeven, verlijt ende verleent sijn in goeder waerden houden sal.

Ende die al eer te vermeerderen dan te verminderen.

Die heylige kerck ons lief vrou den heyligen Geest in hoeren rechten houden sal.

Weduwe ende weesen beschermen sal.

Ende eenen yegelicken recht te doen.
Den ermen als den rijcken.
Den rijcken als den ermen.
Alle scepenen brieven, alle schepenen vonnissen in gueder waerden houden sal.
Den secreten raedt heelen sal.
Die inwonende gebueren van Papendrecht in allen hoeren rechten houden sal.
Die opperste hoof met die nederste laten beschouwen sal ende al datter binnen leyt.
/056/ Ende voert al te doen dat een guet heer van Papendrecht sculdich is doen.
Ende dat en sal ic niet laeten.
Om eenige ghyften.
Oft om eenige gaven.
Ofte om eenighe ghunsten van eenige groete heeren ofte steeden.
Soe waerlick helpt mijn Godt.
Ende allen zijn heyligen.

/057/ Den eedt vanden gherechte ende die ghemen inghesetenen binnen der heerlickheyd van Papendrecht.
Dat zweren wij.
Dat wij Wouter Oem Boudewijnsz. houden ende kennen sullen voor een besturven erfheer van Papendrecht.
Ende hem in allen zijnen rechten te helpen houden.
Soe wel int hooch als int lech.
Ende al te doen dat wij van rechs wegen sculdich zijn te doen.
Alzoe vardt als ons mogelick is.
Ende dat en sullen wij niet laeten hem te doen.
Om eenighe ghyften ofte gaven.
Ofte om eenighe gunste van eenige groete heeren ofte steeden.
Ende hem te diensten comen nae uyt wijssen der handt vesten als men heervaert gebiet.
Soe waerlick muet ons Godt helpen.
Ende allen zijn heyligen.

/058/ Den eedt vanden schoudt van Papendrecht.
Dat zweer ic.
Dat ick schout in Papendrecht weesen sal.
Die heylighe kerck, den heyligen Geest, ons lief vrou in hoere rechten houden.
Die heer van Papendrecht zijn vierschare bedienen ende bewaeren sal.
Recht ende justitie te doen ofte laeten geschien tot allen tijden als ic des versocht wordt.
Weduwen ende weesen te beschermen.
Rechtvaerdighe vonnisse te vermanen tusschen partijen.
Ende uyt de heerlickheyd van Papendrecht niet te vernachten ghij en sult eerst eenen steedehouder geset hebben.
Alzoe dat recht van sheeren wegen bewaert sal wesen ende vonnisse doen mach.
Ende dat ghij die roede vant schout ambocht niet en sult laeten leggen.
Ten zij dat ghij eenen steedehoudert geset hebt daer men mede recht doen mach.
Die opperste hof met die nederste laten beschouwen ende al datter binnen leyt.

/059/ Tot allen tijden duechdelicke informatie te nemen vande excessen die daer vallen moegen.
Die heer van Papendrecht te helpen houden in allen zijnen gerechticheden zoe wel int hoech als int leech.
Altijt goede tuesicht te hebben tot alle quadoenders.
Ende die te vangen tot allen tijden ende zoe wanneer ic des versocht worde.
Den stock tot mijnen huysse te setten.
Ende die ghevangens te bewaeren om drie stuvers des daechs ende des nachs.

Ende voorts alte doen dat een guet schout van Papendrecht sculdich is ende behoert te doen.

So waerlick muet mijn Godt helpen.

Ende alle zijn heyligen.

/060/ Den eedt vanden coster ende schoelmeester in Papendrecht.

Dat zweer ic.

Dat ic coster ende schoolmeester binnen de heerlickheyt van Papendrecht weesen sal.

Die heylige kerck in allen hueren gerechticheyt wel te bewaren.

Ende daer goede borge voor te stellen.

Dat licht, die oernamenten, ende dat sulver wel trouwelick te bewaren.

Die school kinderen rechvaerdich te leeren naeder heylige kerck.

Ende geen bucken leeren en sal die bijde conincklike majesteit verboden zijn geweest.

Ende voort al te doen dat een goet koster ende schoolmeester schuldich is ende behoert te doen.

Soe waerlick muet mijn Godt helpen.

Ende alle zijn heyligen.

/061/ Alzoe Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht, opten 16^e dach van Junio anno 1556 angedongen ende vonnis begeert heeft voor scepenen van Papendrecht, alzoe hij seker delinquanten heeft, die tegens die hoecheyt misbruyct hebben, dat hij die selfde soude mogen corrygheren, cryminelicken ofte civilicken, sulcx als leenmannen ofte mannen bevinden sullen ende recht is ende vermaende Dirck Gerritsz. daer van het vonnis, die doer beraedt ende vervolch vanden andere scepenen wijsden voor recht, dat die heer voorn. uyt die laege vierschaer wel een hoech vierschaer leggen mach ende doen recht sulcx als mannen bevinden sullen ende recht is.

Ten tweeden heeft Wouter Oem heer voorn. vonnis begeert midts seggende, alzoe hem een hoge vierschare toe gewesen is, dat hij die selfde vierschare leggen mach op en dondredage eerst comende ende vermaende Cleys de Bilder Aertsz. het vonnis die doer beraedt ende vervolch vande ander scepenen wijsde voor recht den dach vanden hoechsten opten donderdach ende doen recht sulcx als mannen bevinden sullen ende recht is.

Ten derden heeft Wouter Oem heer voorn. vonnis begeert, midts seggende, alzoe hem den dach vanden hoechsten geleyt was op een donredach nae voorgewijsde vonnisse, hoe hij sculdich is de delinquanten de weet te doen ende vermaende Bastiaen Cornelisz. het vonnis die doer beraet ende vervolch vande andere scepenen wijsde voor recht, datse die heer doen sal tot hoerder woensteede, ofte opte uysterste paelen den derden dach te voeren. Dit aldus gedaen bij den scepenen als Dirck Geritsz., Pieter Pouwelsz., Cornelis Meusz., Cleys die Bilder Aertsz., Bastiaen Cornelisz. ende Merten Dircxsz., bij mijn Marten Aryaenz. secretaryus in Papendrecht onderteykent opten dach ende jaere boven gescreven.

/062/ Eenen dach van rechs, beseten bij Wouter Oem, heer van Papendrecht, opten drie en twintichsten february anno 1548 met die leenmannen hyer an vollegende.

Claes van Beerendrecht, schoudt der steede van Leyden.

Arent heere Cornelisz., borgemeester der stede van Dordrecht, ambochsheer van Dubbeldam.

Aert die Joede, heer tot Hardincxs velt.

Abel vander Colster Florisz.

Ghijsbrecht van Arkel.

Herman Oem.

Aryaen Govertsz Olyslager

Alzoe Tonis Willemsz. op huyden den 23^e anno 1548 nae scrijvens der heerlickheyt van Papendrecht rechtelicke gedaecht is gheweest ande vierschaer ende heeft daer van een

kennelick weet gehadt alst recht is omme opten voorsz. recht dach te recht te comen tegens Wouter Oem Boudewijns, heer van Papendrecht, van Vincelandt ende der Matena, beruerende dat an seggen van zijnen oem Cleys Tonisz., schoudt van Papendrecht, nopende ende steelen van eenen wetser, ende alzo Tonis voorn. niet gecompareert en is, maer hem selven absenteert, zoe wordt op huyden datum voorsz. geweesen voor recht per de monde van Aert van Nederveen ende vervolch vanden anderen leenmannen, indien den voorn. Tonis Willemsz. niet en compareert binnen der staende vierschare als recht is, dat de heer van Papendrecht ende partijen hoer actie ghereserveert is op Tonis Willemsz. voorn. ende daer en boven alzo Cleys Tonisz., schoudt hier meede rechtelicken gedaecht is ende hem selven volbieddende ende daer voor presenteert te staen tot justitie ende recht van mannen, concluderende mannen als boven dat de voorsz. Cleys Tonisz., schout van alzulcken an seggen gepurgeert ende gesuvert sal weesen, ten waer dat Tonis Willemsz. coemt binne staende vierschaer verantwert hem als recht is.

/063/

Alzo Ghijss Aryaen Woutersz. op huyden datum voorsz. rechtelicken gedaecht is geweest ande vierschaer daer van hij een kennelicke weet gehadt heeft als recht is, omme opten voorsz. dach te recht te comen tegens de heer van Papendrecht voorn. ende alzo hij opten voorsz. recht dach in rechte gheeyst is ende hij niet ghecompareert en heeft, noch niemand van zijnen tweegeen, hebben mannen om reden wil, die huer daer toe moverenden die saeck ghecontinueert ende uyt gestelt op huyden in 14 dagen, behoudelicken indien de voorsz. gedaechde alsdan niet te recht en coemt ende verantwoert hem als recht is, sal hij betalen die costen vanden recht dach, die als nu geleyt is, midts noch voldoende alle het gundt dat mannen bevinden sullen in deser saicke behoert ende gedaen te zijne nae gelegentheyt der saken in presentie van mannen voorsz. Actum ut supra.

Alzo mr. Thielman Schoeck, ruwaert ende bailliu der heerlickheyt van Papendrecht in recht geeyst heeft Cleys Tonisz., schoudt ende Cleys Aert Aertsz. ende dat van wegen den heer van Papendrecht voorn., om datse op eenen sonnendach coop van landt tegens makanderen gedaen hebben ende datse daer an gebroect hadden gecorrigeert te worden, cryminelicken ofte cyvillicken, als mannen bevinden sullen ende recht is, daer bij de voorsz. gedaechden geseyt worden, dat die saeck inde camer van Dordrecht gedecydeert ende ghesloten was nul ende van onwaerde, ende hoept daer an niet gebruect te hebben, daer op bijden eysscher geseyt wordt, indien de camer van Dordrecht die coop nul ende van geender waerden en gewesen hadden mijn heeren en hadden hem luyden vande boeten niet geabsolvvert, als blijktt bij die acte daer van weesende, die mannen daer of gebleken is voor recht, concludeerende mannen als boven op datum voorsz., dat partijen comen sullen bij de heer van Papendrecht, omme te accordeeren ende indien zijluyden niet accordeeren, sullen mannen te naesten recht dach, als huyden in 14 dagen, in die saick wijssen als recht is in presentie van mannen als boven.

Die zaick tusschen die heer van Papendrecht ende Tonis Willemsz. is uytgesteld als huyden in 14 dagen, in presentie van mannen voorsz. Actum ut supra.

Alzo Dirck Jansz. rechtelicken gedaecht is geweest op huyden den 23^e februaryi anno 1548, stilo de Papendrecht, te comen tegen die heer van Papendrecht voorn., beruerende dat an seggen van zekere vysch die de gasten van Lijs Cleys Tonisz. wy hem uyt zijn vuycken genomen hebben soudan nae zijn selfs worden bekendt, in presentie van mannen, sonder yemans te nomineren ofte te weeten wij tselfden gedaen soudan mogen hebben dan alleenlicken te blijven bij zijn conclusie ende voornemen, sij seggen mijn dat den vysch in uwen huyssen gegeten is, hebben mannen voorsz. eendrachtelicken gebeden den heer van Papendrecht voorn. of hij dye saeck blijven woude an mannen ende oeck die gedaechden, midts om redenen wil, dat den ghedaechden int openbaer bekennen soudan ende bidden

weder partijen om verghyffnisse vant an seggen, het welck mannen van den heer voorn. ende partijen an huer gekregen hebben, concluderen mannen ende seggen, alzo die saeck gans ende heel an hem huyden eendrachtelicken gebleven is, dat den voorn. Dirck Jansz, gheabsolveert is van alsulcken an seggen, midts dat hij die heer van Papendrecht betalen sal een buet van thien pondt in presentie van mannen voorsz.

Alzoe die saeck opten 23^e february lestleeden gecontinueert ende uyt gestelt is gheweest 14 dagen bij leenmannen tusschen die heer van Papendrecht ter eenre ende Ghijs Aryaen Woutersz. ter andere beruerende sekere dreygementen vande gerechte van Papendrecht te smijten ende te slaen, in judycio aldaer die scepenen rechtelicken gedaecht waeren om Claes Reyers an te scatten twee coeyen tot profijte van Willem vander Bies Jansz., angaende den pacht vanden lande, dat hij gebruyct hadden als vooren, hebben mannen om reden wil die huer luyden daer toe moverde, gesproken partijen an beyden zijden om die saeck an hoer luyden te winnen, midts dat Ghijs voorn. den heer ende den gherechte bidden sal om verghyffnisse van tfeyt misdaen hebbende an hem luyden, twelck leenmannen van partijen an hoer gekregen hebben, concludeerende leenmannen, als hier naer genomineert staen, dat Ghijs voorn. comen sal op eene sondach eerstcomende, hebbende in zijn handt een wasse kers van ander half pont wegende ende offeren die voor dat eer waerdige heylige sacrament in Papendrecht tot een geestelick emendt ende leedtweesen onder die hochmisse als men dat heylige evangelium singt, midts biddende den gerechte int openbaer om verghyffnisse van tgene dat misdaen heeft, midts dat hij betalen sal ende geven die heer van Papendrecht thien pondt of vijf karolus guldens, daer voor tstuck van twintich stuvers ende oick die costen die de heer van Papendrecht gedaen heeft om den voorsz. recht dach te besitten, als blijkt bij der acte geweesen den 23^e dach february, welcke oncosten staen tot taxatie ende moderatie van leenmannen ende zijn gegroet op thien pondt, wel verstaende dat Ghijs voorn. nyemant en sal misdoen ofte doen misdoen angaende deser saken opte verbuete van zijn rechterhandt. Actum ut supra.

Alzoe die saeck opten 23^r february lestleeden gecontinueert ende uyt gestelt is geweest 14 dagen bij leenmannen tusschen die heer van Papendrecht ter eenre ende Tonis Willemsz. ter ander, beruerende dat anseggen van zijnen oem Cleys Tonisz., schoudt, nopende ende steelen van eenen wetser, als leenmannen daer van gebleken is voor recht, daer op bij Tonis Willemsz. talman gealligeert worden voor recht, alzo die droncken ende vol wesende, niet weetende dat hij zijnen oem soe qualicken toe gesproken had, over midts die groeten dronck begeerden an de heer van Papendrecht die saeck soetelick gehandelt te hebben, gemerct dat hij van zijnen oem nyet en wyst dan alle duecht, hebben mannen om reden wil die hoer daer toe moverde, gebeden partijen an beyden zijden om die saeck an /065/ hemluyden te blijven, midts dat Tonis voorn. die heer van Papendrecht ende zijnen oem bidden soude om verghyffnisse vant feyt ende anseggen, twelck leenmannen voorn. van partijen an huer gekregen hebben, concludeerende mannen als vooren dat Tonis voorn. geabsolveert sal weesen van alsulcken anspraeck bij den heer op hem gedaen, behoudelicken dat hij op een sondach eerstcomende comen sal hebbende in zijn handt een wasse kers van anderhalf pondt wegende ende offeren die voor dat eerwaerdigen heylige sacrament in Papendrecht tot een geestelick emendt ende leedt weesen, onder die hoecmisse als men dat heylige evangelium singt, midts staende inde koer duere ende revoceeren allen die worden int openbaer over luydt, achter vollegende die anspraeck bij de heer op hem genomen ende bidden zijn oem om verghyffnis vant anseggen, alst voorsz. staet, midts noch die heer van Papendrecht te geven ende te betalen een boet van thien pondt of vijf karolus guldens, daer voor stuck van twintich stuvers ende die te betalen tot twee half jaeren, wel verstaende dat Tonis voorn. nyemandt en sal misdoen ofte doen misdoen aengaende deser sake, opte verbuete van zijn rechter handt. In presentie van leenmannen als vooren verhaelt. Actum den achten dach van martye anno 1548 stilo de Papendrecht.

Alzoe Cleis Tonisz., schoudt ende Cleys Aert Dircxsz., hoer saeck gebleven hebben an leenmannen voorsz., angaende datse seker coep van landt tegens malcanderen gedaen hadden op een sondach, alst blijcte bij een acte daer van weesende, die mannen doer sien hebben, concludeerden mannen voorsz., dat zij gehouden sullen weesen te betaelen ende te geven die heer van Papendrecht elcx een boet van thien pondt, ofte vijf karolus gulde,n daer voer tstück van twintich stuvers. In presentie van mannen als boven. Actum den 14^e dach van martio anno 1548 stilo de Papendrecht.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Merten Adriaensz. secretarys voorn. onderteykent zijn in presentie van leenmannen als voren verhaelt staen. Actum opten dach ende jaere boven gescreven.

/066/ Papendrecht

Op huyden den lesten in julio anno 1549, zoe heeft Wouter Oem, heer van Papendrecht, binnen zijne voorsz. heerlickheyt van Papendrecht te recht geseten met dese nae vollegende leenmannen, hier nae genomineert, omme eene yegelicken recht ende justicie te amemstereeren.

Jacop van der Does.

Claes van Beerendrecht, schout van Leyden.

Jacop Quekel, bailliu van Zuythollandt.

Abel van der Colster

Pieter Govertsz.

Pieter Muys Jacopsz.

Herman Oem Danielsz.

Adriaen van Nispen, alle leenmannen van de graeflickheyt van Hollandt.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra

Claes Thonisz, schoudt in Papendrecht.

Pieter Willemsz, mit Lenart Damas dochter, zijn huysfrou.

/067/ Jan Aryaensz.

Joest Geritsz.

Pouwels Cleysz.

Cornelis Geritsz.

Cornelis Meusz.

Jasper Jansz.

Dese voorn. parsonen zijn af geleyt omme die saken tusschen den voorsz. heer van Papendrecht ende hem luyden berecht te worden voor mijne heeren der camere van Dordrecht.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Arien Ghijsen ende Egmond Mathijsz., als rentmeesters van tcappittel van Sinte Maryen tot Utrecht, Aryaen Ghijsen is te vreden dat zijn zaeke voordien gherechten van Dordrecht sal worden ende van gelijcke is Egmond Mathijsz., als rentmeesters voorsz., mede te vreden te recht staen voorde wet van Dordrecht.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Joest Coel Geritsz. ende Ghijsbert Jansz. van Haerlem, dese twee zijn mede afgeleyt ende sullen dienen voor mijnen heeren van Dordrecht.

Meester Tielman Scoeck, bailliu van Papendrecht, van wegen mijn heer van Papendrecht, seyt dat hij alle die voorgaende afleydingen obedyeert onder protestatie, behoudelicken mijn heer van Papendrecht zijn hoecheyt ende guet recht.

/068/ Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Cornelis Jonge Neel mit Lijn Aryen Verwalen dochter, Lijntken seyt hoe dat mr. Lambert als bode vande consistory binnen Dordrecht tot haer huysse geweest is op saterdach lestleeden ende heeft haer ende Cornelis Jongen Neelen voorsz. tsamen verdachvaert te compareren op huyden desen woensdach ende seyt voorts dat zij des dynsdachs te vooren, eer zij bij mr. Lambert gecyteert was, verdaecht is van weegen mijn heer van Papendrecht mit haere voorsz. man voor zijne vierschare binnen Papendrecht te recht te comen.

Alzoe leenmanen voorsz. niet en blijft van zijn verdachvaerden vanden provisoer, dat daer omme die voorsz. Cornelis Jonge Neel ende Lijn Aryaen Verwaels ghehouden sullen weesen ten principalen alhier te antwoerden

Heeft die voorsz. bailliu, van wegen mijn heer van Papendrecht, die voorsz. Cornelis Jongen Neel ende Lijn Aryen Verwael, alzoe zij huyden in tertio grado zijn verboden bij malcanderen geen huys te houden van hoechste boeten daer toe staende ter tijt ende wijlen die voorsz. Cornelis Jongen Neel daer van lycentie ende dispensatie hebben sal vanden heyligen vader den paus, ofte zijnen legaet, ofte van mijnen heere die byscop van Utrecht.

/069/ Informatie precedente, gedan bij Wouter Oem, heer van Papendrecht, ter presentie van dese naegenomineerde leenmannen, te weete Jacop vander Does, Claes van Beerendrecht, schoudt tot Leyden, Jacop Quekel, bailliu van Zuytholladt, Abel van Colster, Pieter Govertsz., Herman Oem Danielsz. ende Adriaen van Nispen, alle leenmannen vande graeflickheyt van Hollandt.

Jan Ariaensz., Cornelis Meusz., Joest Gheritsz., Aryaen Ghijsen, Jasper Jansz. ende Cornelis Geritsz., scepenen in Papendrecht, seggen ende verclaeren bij den eede die zij den heere ende den landen gedaen hebben, hoe dat deposanten opten vier en twintichsten July anno 1548 rechtelicken gedaecht zijn gheweest omme Wouter Oem Boudewijnsz., heere van Papendrecht, eygeninck te doen van zijn uyt geleyde penningen, die hij rechtelicken uyt geleyt hadde ten versucke vande waersluyden, angaende van de brant scattinge ten huysse van Pieterken Gemans weduwe, daer zij deposanten hoerden, dat Pieterken seyde, al vlockende tegens Marten Aryaensz., secretaryus., ghij bouf, scelm ende lanck beenden dief, ghij bindt hier comen drijven op een strowys ende ghij regert theel dorp, seggende voorts ghij hebt mij twee blanken meer genomen dan ic schuldich was, daer Marten Aryaensz. op antwoerde hoe baert dit proegen aldus heb ic u meer of genomen, ghij sult noch eens den steen moeten dragen, want gij en wilt uwe quaden beck niet houden, daer sij ander mael qualick op spraeck ende seyde jae ghij bouf, schelm, rabaut ende lanck beenden dief, laet mijn den steen dragen, ic sal die steen om mijnen hals hangen ende lopen daer mede heenen, ic en drage daer niet nae, ic hebben noch drie sonen, die sal ic tegens u ophouden datse u vanden dijk loepen sullen, want cleyn kinderen worden groet ende alzijde ghij luyden nu hier in Papendrecht om te eygenen ende panden, ghij sult noch voor die roe duer comen, jae inde camer van Dordrecht aldaer mijn kinders voechden binnen Dordrecht wonen. Actum ter presentie van leenmannen voorsz. opten lesten in julio anno 1549.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Marten Aryeaen, secretaryus in Papendrecht ende Pieterken Gemans wedue, alzoe Pieterken Gemans wedue rechtelicken geropen is geweest ende niet gecompereert ende oeck den gezworen bode voor antwoerd gaf dat zij niet compareeren en wilde al in contemptu vander justicie, zoe hebben leenmannen voorsz. die sake gecontinueert ende in staete gestelt ter tijt die voorn. heer van Papendrecht met

leenmannen recht sal houden, midts hebbende daer van eerst ende al voeren een kennelicke weete, als dat behoert ende indien die voorsz. Pieterken ten prefixen dage niet en compareert selfs in parsoen, zoe sullen alsdan leenmannen daer op recht ende justitie doen, ten exempele van allen anderen, naer exegentie ende gelegentheyt /070/ vander sake ende angaende van Marten Aryaensz. wordt uyt gestelt ten voorsz. dage toe. Aldus gedaen bij de voorn. leenmannen voorsz. Actum ut supra.

Inder saeke ghemovert inde heerlickheyt van Papendrecht voor leenmannen voorn. tusschen Wouter Oem, heer van Papendrecht, eysscher ende anlegger ter eenre ende Cornelis Jongen Neellen uyt Papendrecht met Lijnken Aryaen Verwaels dochter, mede uyte voorsz. heerlickheyt ,ter andere zijde beroerende van dat die voorsz. Cornelis Jonghen Neelen hem vervoordert hadde huys te houden met die voorsz. Lijnken Aryaen Verwaels dochter ende dat Cornelis oeck bijde selfde een kindt geprocureert hadde ende dat de selfde Lijnken weder om bevrucht was van een ander kindt, niet tegens staende dat de voorn. Cornelis ende Lijnken oudt oems ende oude moye kinderen zijn, wesende in tertio graden, al tegens dordonnantie ende statuten vande heylige kerck ende nae vele alteratie van partijen voorsz., soe hebben leenmannen hier vooren ghescreven duer submissie ende gewijs van mijn heer van Papendrecht ende die voorsz. Cornelis Jongen Nelen met Lijnken Aryaen Verwaels dochter bij huerluyden sententie arbytrale verclaert ende verclaeren midts desen, als dat die voorn. Cornelis gehouden sal weesen den voorn. heer van Papendrecht uyt te reyken ende te betaelen voor een civile emende die somme van twaelf karolus guldens, eens tot twintich stuvers tstuck, te betalen vier karolus guldens gereet ,die reste op twee half jaeren daer an vollegende telcken half jaer vier karolus guldens. Dit aldus gedaen ende uyt gesproken bijde leenmannen voorsz. Actum ut supra.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Merten Aryaensz. secretaryus voorn. onderteykent zijn in presentie van leenmannen als voorn., verhaelt staen. Actum opten dach ende jaer boven gescreven.

/071/ Op huyden den 26^e septembris anno 1555 zoe hebben leenmannen ende mannen van Zuythollandt hier onder genomineert met Wouter Oem, heer van Papendrecht inde selve zijn heerlickheyt te recht geseten, omme een yegelicken recht ende justicie te administreren.

Jacop Quekel, bailliu van Zuythollandt
Cornelis Croyswijck Jansz.
Herman Oem Danielsz.
Herman van der Bies
Adriaen van Muesienbroeck
Arent Heynricxsz.
Rochus vanden Hoennaert Thomasz.
Cornelis van Beveren Pietersz.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Rogyr de Gesselinck van Tornoy, delinquant, als geapprehendeert zijnde op zekere dyverije bijden selven Rogyr gheperpetreert, daer van mijn heer van Papendrecht hem an seyde verbuert te hebben zijn lijf ende goet, ofte sulcx cryminelicken /072/ ofte civilicken gecorrygeert te worden, als leenmannen en mannen voorsz. bevinden sullen, naer exegentie ende ghelegentheyt vander sacke daer toe te dienen ende te behoeren, waer tegens gehoert die defentie bij Ewout Symonsz., procureur vande voorn. Rogyr gedaen, soe hebben leenmannen ende mannen voorsz., nae dat hemluyden bij certificatie gepasseert tot Tournoy gebleken is, dat die voorsz. Rogyr van date van tseyt van goede regemente geweest is ende voor datte van tvoorn. delyct hem eerlicker gedragen heeft ende noeyt achter haelt en is geweest van andere delycten ende dattet zijn eerste reys is dat hij gedelinquert heeft ende voorts nae alle tuych kennisse ende waerheyt

daer of gesien ende gehoert, soe hebben leenmannen ende mannen voorsz. met huer luyden vonnisse verlaert ende verclaeren midts desen, dat de voorsz. Rogyer de Gesselinck alyas Ysoret ofte sulcx hij met recht genaemt is binnen daechs sonne schijns uyte vrij heerlickheyt van Papendrecht gebannen sal weesen ende daer niet weder inne te comen, nu, noch tot gheenen tijden ende dat op peyne ende verbuertenisse van zijn rechter handt. Aldus gedaen ende geprononcieert binnen Papendrecht opten dach ende jaere boven gescreven.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Pieter Aryaensz, alyas Pierman, uyt Sliedrecht van dat de selve Pieter Aryaensz. hem tot dyverssche stonden vervoordert heeft sekere ballcken ende houten te vercopen, die mijn heer van Papendrecht sustineerden bijden selven Pieter gestoelen te zijn, daer van die voorn. heere hem an seyde verbuert te hebben alsulcke ban boeten ende correctie als leenmannen ende mannen voorsz. bevinden sullen daer toe nae rechte te dienen ende te behoeren, ghehoert dansprake bij mijn heer van Papendrecht opten voorn. Pieter Aryaensz., alyas Pierman, gedaen ende genomen ende alzo gebleken is dat die selve Pieter Aryaensz. rechtelicken geropen is ende niet gecompereert, noch niemant van zijnen tweegeen als ghemachticht, soe hebben leenmannen ende mannen voorsz. naer alle tuich, kennisse ende waerheyt daer of gesien ende ghehoert, mit huerluyden vonnisse verlaert ende verclaren midts desen, dat den voorsz. Pieter Aryaensz. binnen den derden dage gebannen sal weesen uyte vrij heerlickheyt van Papendrecht ende daer niet weeder inne te comen opte verbuerte van thien karolus guldens Aldus gedaen ende geprononceert binnen Papendrecht opten dach en jaere boven gescreven.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Claes Tonisz., eertijts schout van Papendrecht, verweerder ter andere, van dat de selve Claes hem vervoordert hadde eenen os toebehoerende Andries Jansz., poorter binnen Dordrecht, taresteeren binnen der heerlickheyt /073/ van Papendrecht, waer van die voorn. heer van Papendrecht hem an seyde verbuert te hebben vollegende privilegium van Dordrecht, alzo zij beyde poorters waeren, die boeten van t zestich pondt ende alzo die voorsz. heer van Papendrecht ende Cleys Tonisz. dese sake geheel ende al gesubmitteert ende gebleven zijn int seggen vande leenmannen ende mannen voorsz., soe hebben die selve leenmannen ende mannen voorsz. duer submissie ende gewijs van partijen voorsz., bij huerluyden uyt sprake arbytrale verclaert ende verclaeren midts desen, dat die Cleys Tonisz. den voorsz. heer van Papendrecht binnen veerthien dach naecomende betalen sal die somme van vijf karolus guldens ende twaelf stuvers voor de jonckwijfs tot bellechiere mit expresse condycie indien die selve Claes binnen die voorsz. veerthien dagen niet en betaelde, dat in sulcke gevalle mijn heer van Papendrecht hem eenen dach van rechte leggen sal tot coste vanden voorn. Cleys Thonisz. Aldus gedaen ende uyt ghesproken bij de voorn. leenmannen ende mannen voorsz. Actum als vooren.

Alzo Claes Thonisz., eertijts schout van Papendrecht, duysprake tusschen hem ende Wouter Oem, heer van Papendrecht, gedaen opten zes en twintischsten septembris lest leeden, niet voldaan en heeft binnen behoerlicker tijt inde selfde submissie begreepen, soe hebben mannen vander hoger vierschare van Zuythollandt duer submissie van partijen die sake bij huerluyder uyt sprake arbytrale verclaert dat Cleys Tonisz. die voorgaende vijf karolus guldens betalen sal, midts gaders noch twee gouden croenen ende dit binnen daechs sonneschijn, ofte bij ghebrek vandien sal mijn heer van Papendrecht hem eenen dach van rechts leggen tot coste van Cleys Tonisz. voorsz., interdicerende den selfden Claes Tonisz. die voorn. heer van Papendrecht ende vrou van Papendrecht, midts voorts alle huer familie ende ghesinnen niet te misseggen, ofte misdoen noch te doen misdoen met worden noch mit werken in gheenderley manieren ende dat telcke reys op een boet van thien pondt. Actum aldus uyt gesproken opten 22^e octobry anno 1545.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Maerten Aryaensz. voorn. onderteykend zijn in presentie van leenmannen als voorn. verhaelt staen. Actum opten dach ende jaer boven gescreven.

/074/ Alzoe joncfrouwe Marie Wouter Moermans dochter, weduwe van wijlen Bouwen Oem, in zijnen leven heer van Papendrecht, den Hove van Hollandt te kennen ghegeven heeft hoe dat haer als usu fructuare toebehoert die voorsz. heerlickheyt van Papendrecht, in welcke heerlickheyt men naer ouder gewoenten gewoonlick is te dingen ende recht te houden, naemtelicken op eenen dincxdach ende alzoe nu somwijlen gebuert, dat dincxdach heylich dach is, zoe moet die vierschaer stille staen tot eenen andere dincxdach 14 dagten daer nae vollegende, dat oeck mede wel gebuert dattet oeck mede heylich dach is, soe dat midts dien partijen niet en connen geraken tot expeditie van rechte, versuckende daer omme die voorsz. joncfrouwe Marye behoerlcike remedie ende acte tot voordernisse van justicie, soe ist dat tvoorsz. hof die voorsz. saken oergemerkt die voorsz. joncfrouwe Marye supplyante geaccorrdert ende geconsenteert heeft, accordeert en consenteert midts desen dat alst dinghdach weesen sal inde voorsz. heerlickheyt van Papendrecht op eenen dincxdach ende alsdan heylich dach is, dat zij indien gevalle haer vierschare sal mogen spannen ende doen spannen ende berechten alle sake die inde voorsz. heerlickheyt vallen sullen, des maendaechs daer te vooren, indient dan geen heylich dach en is ende indient dan mede heylich dach waere, dat zij inden selven gevalle alsdan haer vierschaer sal mogen spannen ende berechten des woensdaechs daer an ende dit sonder prejuycie van eenen yegelicken zijns recht ende tot weder seggen vanden voorsz. hove. Gedaen inden Hage den twee en twintichsten september anno 1541. In kennisse van mij ende was onderteykent De Jonge.

Ghecollacioneert tegens de principalen acte vanden Hove van Hollandt gescerven in franchijn ende is bevonden accorderende van word tot word, bij mijn Merten Aryaensz, secretaryus ondrteykent.

1.5.4.1.

/075/ Op huyden den achthienden in Junio anno 1556, zoe hebben leenmannen ende mannen van Zuythollandt hier naer genomineert binnen die heerlickheyt van Papendrecht geweest met Wouter Oem, heer van Papendrecht, ende tot zijnder begeerte ende versucke te recht geseten omme eenen yegelicken recht ende justicie te administreren.

Jacop Quekel, bailliu van Zuythollandt.

Cornelis Croeswijck Jansz.

Pieter Govertsz.

Willem Bucket Blasiusz.

Joest Pech

Meester Willem Schoeck, pensyonaryus der steede van Dordrecht.

Gherit Tack Hubrechtsz.

Willem van Beveren Pietersz.

Wouter Oem, heere van Papendrecht, contra Adriana Adriaen Theussoens, wedue wonende binnen Papendrecht, verclaert bij leenmannen ende mannen voorsz., alzoet een cryminele sake /076/ is dat omme die voorsz. weduwe geropen ende dach van rechte geleyt is dat zij midts dien gehouden wordt in parsone voor recht te compareeren ende niet in absentie bij procuratie sal mogen occuperen.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, versoeckt deerste default ende te tweede cytatie.

Alzoe Wouter Oem, heer van Papendrecht, versocht heeft deerste default ende die tweede citatie contra Adriana, gehdeachde ende defaulgante, zoe hebben leenmannen ende mannen voorsz. die voorsz. Adriana Arien Theus weduwe bij vonnisse geleyt int eerste default ende hem geaccordeert die twee citatie.

Is den tweeden dach van recht geleyt op saterdach toecomende. Actum ut supra.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Neeltken Adriaens dochter, wonende in Papendrecht, leenmannen ende mannen voorsz. houden die saeck in advys.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Marten Aryaensz. onderteykent zijn in presentie van leenmannen als voeren verhaelt staen. Actum opten dach ende jaer boven gescreven.

/077/ Op huyden den twintischsten in Junio anno 1560, zoe hebben leenmannen ende mannen van Zuythollandt, hier naer genomineert, binnen der heerlickheyt van Papendrecht geweest met Wouter Oem, heer van Papendrecht, ende tot zijnen begeerte ende versucke te recht geseten, omme eenen yegelicken recht ende jusitcie te administreren.

Jacop Queckel, bailliu van Zuythollandt
Cornelis Croeswijck Jansz.
Pieter Govertsz.
Herman Oem Danielsz.
Joest Peech
Herman Verbiers
Gherit Tack Huybrechsz.
Cornelis van Beveren

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Adriana Aryaen Theussoen wedue, wonende in Papendrecht, ter andere, alzoe Wouter Oem, heer van Papendrecht, versocht heeft opte voorsz. Adriana, overmidts haere non comparitie, op haer te hebben tweede /078/ default ende derde cytatie, ende nae dat leenmannen ende mannen gebleken is die tweede citatie bijden schoudt van Papendrecht gedaen te zijn, soe hebben leenmannen ende mannen voorsz. Adriane Adrian Theusz. wedue mit vonnisse geleyt inde tweede default ende den voorsz. heer van Papendrecht geaccordeert die derde citatie, daer van den dach weder dienen sal op maendach toecomende.

Op huyden den 22^e in Junio anno 1556, zoe hebben dese nae gescreven leenmannen ende wel geboren mannen te recht geseten, omme eenen yegelicken recht ende justicie te administreren.

Cornelis Croeswijck Jansz.
Pieter Govertsz.
Herman Oem Danielsz.
Herman Verbies
Joest Peech
Cornelis van Beveren
Jan Jansz.
Marten Dirxsz.

/079/ Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Adriana Adriaen Theussens wedue, uyte voorsz. heerlickheyt, ter andere zijde, alzoe Wouter Oem, heer van Papendrecht, versocht heeft op te voorsz. Adriana, over midts haere non comparitie, te hebben derde default ende

exsuperabundanty die vierde cytatie, omme ten dage weder dienende eyntelicken inder saeke voerts gheprocedeert te worden, nae rechte ende nae dat leenmannen ende wel geboren mannen gebleken is bij den schoudt van Papendrecht die voorgaende derde wete gedaen te zijn, soe hebben leenmannen ende mannen voorsz. die voorsz. Adriana Adriaen Theussens weduwe beweesen ende geleyt inde derde default ende den voorsz. heer van Papendrecht geaccordeert exsuperabundanti die vierde cytatie, omme eyntelicken ten dage weder dienende, eyntelick geprocedeert te worden nae rechte, daer van den dach weder dienen sal op donredach toecomende. Actum ut supra.

Opten 25^e in Junio anno 1556, zoe hebben leenmannen ende wel geboren mannen, hier nae genomineert, met Wouter Oem, heer van Papendrecht te recht geseten binnen die vrij heerlickheyt van Papendrecht.

Jacop Queckel, bailliu van Zuythollandt
Cornelis Croeswijck Jansz.
Pieter Govertsz.
Herman Oem Danielsz.
Willem Bucket Blasyus
Joest Pech

/080/ Meester Willem Schoeck, pencionaryus der steede van Dordrecht

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Adriana Adriaen Theusz. weduwe ter andere, alzo die voorsz. Adriana haer dickwils ende tot dyverssche stonden vervoordert heeft veel ende dyverssche dieven, scellemen ende ande malefactuers te onder houden, te huyssen ende te houen ende boven dien oock tot diverssche stonden die gestolen goeden van hemluyden om vijlen prijse te copen, wel wetende van te voeren, dat zijluyden die diefelicken gestolen hadden ende die weeder verhanplicht ende tot haeren meesten orbaer ende profijte vercoft, ter cause vanden welcke, overmidts haer absentie, geleyt eenen dach van rechts opten 18^e deser maent Juny ende alsdoen beweesen int eerste default ende daer nae insgelijcx opten 20^e der selver maent Juny beweesen indt tweede default ende weder op ten 22^e Juny voorsz. beweesen is in derde default, zoe heeft die voorsz. heer van Papendrecht versocht tweede default ende dat die voorsz. delinquante boven dien gebannen sal weesen nu ende ten ewygen dagen uyt voorsz. vrij heerlickheyt van Papendrecht, op haer lijf ende allen huere goeden geleyt te worden tot zijnder tafelen ghehoert dansprake bij mijn heer van Papendrecht opte voorn. Adriana genomen ende gedaen, gesien mede die verificatien angaende die delickten bij de selve Adriana geparpetreert, naer alle tuch, kennisse ende waerheyt daer of gesien ende ghehoert, soe hebben leenmannen ende wel geboren mannen voorsz. die voorn. Adriana geleyt inde vierde default ende die selfde Adriana Ariaen Theussoens wedue met huerluyder vonnisse gebannen ende bannen midts desen nu ende ten ewygen dagen uyte vrij heerlickheyt van Papendrecht ende daer niet weder inne te comen opte verbuerte van haer lijf ende voorts huere goeden, geleyt tot sheeren tafel. Aldus gedaen ende gheprononcyert binnen die vrij heerlickheyt van Papendrecht opten dach ende jaer boven ghescreven.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Merten Aryaensz. onderteykent zijn in presentie van leenmanen als voorn. verhaelt staen. Actum opten dach ende jaer boven gescreven.

1.5.5.6.

/081/ Ghebannen ende gegeselt

Op huyden den 26^e dach in septembry anno 1547, zoe heeft Wouter Oem, heer van Papendrecht, te recht geseten met dese naevolgende leenmannen, hier naer genomineert, omme enen yegelicken recht ende justycie te amemstereren.

Willem van Drenckwaert Boudewijnsz., burgemeester der steede van Dordrecht
Arent Cornelisz., ambochsheer van Dubbeldam
Herman Oem Danielsz.
Pieter Muys Jacopsz.
Jacop Quckel, bailliu van Zuythollandt
Aert de Joede, heer tot Hardincxs velt
Jacop van Wena, heer van Ghysseburch
Adryaen Govertsz.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra /082/ Bartelemus Florisz. Does, alyas Quist, geboren van Leyden, delinquaent ter andere zijde, alzo de voorsz. Bartolemus dickwils ende veel dyverssche dieverijen gedaen heeft ende mede mette botters omme gegaen heeft ende andere malefactuers gestolen heeft zekere quanteyt van goeden tot dyverssche stonden ghestolen heeft nae beleyt, kennis, thuych ende waerheyt ende zijn selfs confessie ende belijden, zoe was hem den voorsz. heer van Papendrecht an seggende verbuert te hebben zijn lijf ende goet ende vermaende den voorn. heer van Papendrecht daer een vonnis of Pieter Muys Jacopsz., als leenman der graefelickheyt van Hollandt, die hem beraden heeft met den anderen leenmannen, alzo Bartolmeus voorsz. hem selven misbruyct heeft als vooren ende nae tuych, kennisse, waerheyt, zijn selfs confessie ende belijden, die leenmannen daer of gesien ende ghehoert hebben, dat hij van sulcke artyculen als voorsz. staen, sal scerpelicken gecorregeert worden ende gegeesselt worden met roeden ende daer en boven gebannen te weesen binnen sonnen schijn uyter heerlickheyt van Papendrecht te gaen ende niet daer weder in te comen opte verbuerte van zijn lijf ende guet. Actum ut supra.

Welcke justicie volbrocht is ten dage als voorsz. staet.

Alle welcke voorsz. articulen ende punten bij mijn Merten Aryaensz. onderteykent zijn in presencie van leenmannen als vooren verhaelt staen. Actum op ten dach end jaer boven gescreven.

/083/ Ghebannen

Op huyden den thienden dach van Julio anno 1563, zoe hebben wel geboren mannen binnen der heerlickheyt van Papendrecht geweest, met Wouter Oem, heer van Papendrecht, tot zijnder begeert ende versucke te recht geseten omme eenen deliquant ende eenen yegelicken recht ende justicie te administreren.

Cornelis Croeswijck Jansz.
Pieter Muys Jacopsz.
Ghijsbert van Haerlem
Henrick Aryaensz.
Jan Jansz.
Cornelis Geritsz.
Cornelis Jacopsz.
Bastiaen Cornelisz.

Wouter Oem, heer van Papendrecht, contra Joeriaen Pietersz., alzo Wouter Oem, heer van Papendrecht, eenen /084/ delinquant, genomt Joeriaen Pietersz., geboren tot Amsterdam, ende is opgeboeyt tot Coppenhaven, gheapprehendeert ende ghevangen heeft

ende heeft den voorn. delinquantt eenen dach vanden hoechsten geleyt te weeten opten thienden dach van julio anno 1543, zoe heeft die heer van Papendrecht voorn. den voorsz. Joeriaen met recht angeseyt, dat hij hem vervoordert heeft te comen binnen die graefelickheyt van Hollandt, tusschen Haserwoude ende die steede van Goude, aldaer hij gestolen hadt twee hemden vant bleyck, die welcke die sheeren dienaers van Dordrecht hem ontjaecht hadden opt groet kerckhof ende daer nae zoe is den selven Joeriaen gecomen binnen der heerlickheyt van Papendrecht ende heeft aldaer gestoelen twee stucken lynden lakens vant bleyck opte kaede van den dijck, van welcke foertsse ende dieverijen die heer van Papendrecht hem an geseyt heeft verbuert te hebben zijn lijf ende goet, ofte ten ewygen dagen ghebannen te wesen ende te sitten opte gheleyde ofte anders sulcx criminelicken gecorrigert te worden, als mannen bevinden sullen nae recht behoert, ende heeft den mannen daer van vonnisse vermaent die hem eendrachtelicken met malcanderen beraden hebben.

Mannen hebbende gehoert die ansprake bij den heer van Papendrecht, gedaen opten voorsz. Joeriaen ende oeck over geleyt zijn willige confessie met het gheene dat den delinquant heeft laeten seggen tot zijnder deffentie, verclaeren mannen bij huere vonnisse dat hij gebannen sal weesen ten ewygen dagen, uyt die heerlickheyt van Papendrecht te gaen ende daer niet weder in te comen, opte verbuerte van zijn lijf ende dat binnen sonnen schijn. In presentie van mannen hier vooren genomineert. Actum ut supra.

Bij mijn Merten Aryaensz., secretarius onderteykent. actum ut supra.

1.5.6.3.

/085/ Ick Tomas Boeckelaer, rentmeerster generael van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt ende ambochsheer van Alblasserdam, doen kondt allen luyden die nu yegenwordich zijn, of die noch comende sullen weesen, met waerachtige kennisse, salut, om gunst ende vrientscap wille, dat ic tot dat nieu bedijckte landt hebbe ende om liefde wille van allen die geenen die dat voorsz. nieuwlant nu bruycken of hier naemaels bruycken sullen, gegundt ende gegeven hebbe alsulcke ordonnantie van haer landt recht, kueren ofte bouwerck binnen den landt recht ende is gheheeten dat Nieu Vincelandt, gelegen an dat west eynde van Papendrecht, tusschen den Noorthoecksen dijck ende den alremme toe streckende, ende is groet ontrent vijftich mergen, luttel min of meer, inden eersten soe sal eenen yegelicken zijn vlieten ende weteringhe maken, elck tegens sijn landt ende sal hem selven beheyne ende voert van alle banwerck ende alle dat hem int landt noet is te maken ende te graven van sloeten, vlieten, weteringen sullen zij maken ende houden op die oude wijze ende hebben zij meer sloeten te doen, sullen zij maken elcx int huer, zoe zij dat landt hueren ende hier salmen toe ordinneeren ende kyesen een beschouwer met vijf gezworen heemraders, te weeten die ambochsheer van Alblasserdam sal ordinneeren die beschouwer ende drie heemraderen, ende die heer van Papendrecht sal daer toe kyesen twee ghezworens ende waert sake dat huer eenich gheschille, twyst of afterdeel gheviele binnen dese lande ende alle dat hem noet is van werck, dat sal berechten ende beschouwen desen beschouwer ende vijf heemraderen, zoe dyck ende menichwerf als dat noet is te beschouwen ende dat op die costen dient landt ghebruycken, ten waere of die schouwe lage, soe sal elck dye cost voor zijn hoeft gelden sonder bueten daer of te geven ende alsmen die schouwe geleyt heeft, soe salmen een weet doen op een misse dach inder kercken, elck in zijn ambocht daert banwerck leyt op wat dach datmen sal schouwen ende wat costen daer op comen en salmen voorder geen weet laeten geschien, anders dan elck in zijn ambocht daer dat banwerck leyt, gelijk voorsz. is ende waer dat sake dat int landeken voorsz. eenige boeten, het zij met vechten of in wat manieren dat gebuert, sal elcken heer hebben binnen den zijnen die boeten zoe groet als haer comen costume binnen zijnen ambochte. In

kennisse van desen, zoe hebbe ic mijnen segel hier an ghehangen opten 26^e dach in octobry anno 1492.

Ghecollacioneert tegens den principalen brief, gescreven in francijn, uyt hangende besegelt met eenen roden segele ende is bevonden accordeerende van word tot word, bij mijn Merten Aryaensz., secretaryus in Papendrecht, onderteykt.

1.4.9.2.

/086/ Op huyden compareerden voorde caemere van judicale der steede van Dordrecht tgherecht collegy, alyter aldaer vergadert weesende Adriaen Pietersz. als ghemachticht vande dorpe van Brandtwijck ende Ghijbelandt, impetrant van lrn van afleydingen ende originale ghedaechde, die hadde doen ruppen Jan Adriaensz., schoudt van Papendrecht, ghedaechde ende origynale eysschere ende bij sekere middelen mondelingen verhaelt conculdeerende d'impetrant, dat bij sententie vande voorsz. camere verclaert soude worden, dat zijluyden niet ghehouden, noch sculdich soudon weesen, op te leggen ende te betalen alzulke vier karolus guldens ende twee stuvers als ten huysse vande voorsz. Jan Aryaensz. bij schout ende scepenen van Papendrecht ende meer andere ingelanden uyt Molenaersgraef, Hofweegen ende Wijngaerden verteert ende verdroncken soudon weesen ende dat opde vergaderingen ende schouwe vande veersloet, gelegen in Papendrecht, waer tegens de gedaechde bij afleydinge antwoordende, sustineerende dat dese sake vonnisse gegeven ende gepronuncieert soude weesen bijde gherechte van Papendrecht Cornelis Bastiaensz. uyt Moelanersgraf, Pieter Paertsz., schoudt van Hoefweegen ende Claes Wittesz. uyt Wijngaerden, bij welcke vonnisse d'impetrant inde vier karolus guldens ende twee stuvers in questie gecondemneert soude weesen, blijckende bij sekere sententie daer van weesende in dato den tweeden octobrys lestleeden, daer toe hij hem refereerden, seggende ende concludeerende midts dien, dat d'impetrant van afleydinge inden naem zoe hij procedeert bij sententie verclaert soude worden te weesen te laet op ende dat dien nae vollegende de condemnatie in questie zijn executie ende voort ganck hebben soude al ghehoert heeft de voorsz. gheapponteert ende verclaert d'impetrant van afleydinge te laet op ende dat tvonnisse gegeven bij den gerechten van Papendrecht ende andere zijn executie hebben ende volcomen effect sorteeren sal. Aldus gedaen ende geprononcieert opten vijfden dach van decembry anno 1553, mij present ende onderteykt Uytenbrock.

Ghecollacioneert tegens den principalen acte, gescreven in francijn ende is bevonden accordeerende van woerd tot word, bij mijn Marten Aryaensz. secretaryus onderteykt.

/087/ Den eedt vanden waersman van Papendrecht

Dat zweer ick.

Dat ic waersman van Papendrecht wesen sal.

In alsulcken manieren als mijn voorsaten geweest hebben.

Ende zoe wes bij scepenen ende bueren ommegezet sal worden.

Ofte ande penningen die tgemen dorp moeten betaelen.

Sal rechtvaerdelick gaeren.

Ende betaelen die penningen in handen daerse behoeren betaelt te weesen.

Ende buyten consent vande scepenen niet te besteeden ofte doen besteeden.

Int groet noch int cleyn.

Ende oeck te copen noch te vercopen dan bij den scepenen.

Ende voorts alte doen dat een waersman sculdich is ende behoert te doen.

Soe waerlick muet mijn Godt helpen ende alle zijn heyligen.

/088/ Den eedt vande scepenen van Papendrecht.

Dat zweer ick.

Dat ic scepen van Papendrecht weesen sal.
Die heer van Papendrecht in zijnnen rechten te helpen houden.
Soe wel int hoech als int leech.
Die heyligen kerck in hoeren rechten te helpen houden.
Wedue ende weesen te beschermen.
Ende in hueren rechten voert te staen.
Rechtvaerdieghe vonnissen wijsen sal.
Vrient noch viant niet an te sien.
Om ghyften oft om gaven.
Noch ontsich van eenige groete heeren ofte steeden.
Ende scepen raet heelen sal.
/089/ Die opperste houf te beschouwen als die nederste.
Ende voorts al datter binnen leyt.
Ende voorts al te doen.
Dat een goet scepen van Papendrecht sculdich is ende behoert te doen.
Soe waerlick moet mijn Godt helpen.
Ende allen zijn heyligen.

/090/ Den eedt vande kerckmeester van Papendrecht.
Dat zweer ic.
Dat ic kerckmeester van Papendrecht wesen sal.
Die heylige kerck in hueren rechten te helpen houden.
Die selfde goeden vande heylige kerck eer meer te vermeerden dan te verminderen.
Die profijten vande heyligen kerck te sucken.
Vriendt noch vijant an te zyn.
Om eenige ghyften ofte gaven.
Noch om eenige groet heeren ofte steeden.
Die kercken rente, penningen ende incomende sculden rechtvaerdelicken in te manen.
Ende weeder omme uyt te geven.
Daert van node ende behoert gedaen te zijn.
Tot die heylige kercke profijt.
/091/ Ende oeck met bordt om te gaen.
Des sonnendaechs, vrouwen daechs ende andere feestdagen.
Dat selfde niet te versmaende doer eenighe rebelheyt die daer in vallen mochten.
Ende voorts al te doen.
Dat een guet kerckmeester schuldich is te doen in alle des kercken gueden.
Soe waerlick moet mijn Godt helpen.
Ende allen zijn heyligen.

Den eedt vande vrouwemeester, ad idem.
Ende den eedt vande heyligegheest meester, ad idem.

/092/ Die hoge vierschaer te spannen voor leenmannen binnen der heerlickheyt van Papendrecht.

Ick vrage u N of ic wel vyerschaer spannen mach als dat van rechs wegen behoert.
Soe sal u voer recht dat ghij wel vierschaer spannen gewesen worden muecht, alzoe verde als daer nyemandt met recht tegens en acht.
Dan sult ghij seggen acht hier iemans tegens, dat selfde vrage ic een werf, anderwerf, derde werf ende vierde werf, alzoe daer niemans tegens en acht.

Soe spanne ic vierschaer vande conincklike majesteyt wegen als erfgrave van Hollandt.

Van mijn selfs wegen, als heer van Papendrecht van Vincelandt ende der Matena.
Vande gemeen ingelanden ende buyer van Papendrecht weegen.
Ende vande mannen ende leenmannen weegen.
Ic ghebiede lust, ic ghebiede onlust.
Ic ghebie al dat dese vierschaer soude moegen hinderlick weesen.
Ic ghebie datter nyemant dese vierschaer te nae en gae, noch of stae, opte hoechste boeten.
Ic gebie datter nyemant spreckt dan met gheachter taelen, ofte met oerlof /093/ van mijn als heer van Papendrecht, op hoechte boeten.
Dat selfde verbie ic een werf, ander werf, derde werf ende vierdt werf.
Ic vrage u N of ic vyerschaer gespannen hebbe als recht is.
Dan sal voor recht ghewesen worden, dat ghij vyerschaer gespannen hebt als recht is.

Nota

Hebt ghij dan eenighe ghevanghens, soe vermaent een vonnis of u den voormaen te cort viel, dat ghij u soudt mogen verhaelen anden achter nouwen ter tijt ende ende wijlen toe dattet recht volbrocht is ende dat sal met recht sulcx toe geweesen worden.

/094/ Wij Godscalck van Oudthuesden, dijkgraef van den Alblasserwaert, Jan Pietersz, Huych Andriesz., Aryaen van Blijenburch Adriaenz., Gherit van Langeraeck Willemsz., Wyllem van Muylwijck Jansz., Adriaen Jansz., Cornelis Baertsz., Henrick Pijnsz., Ghijsbert Verduyn Jansz., Cornelis Cornelisz., Joens van Nes Gerytsz., ende Jan Ockersz., hoge dijkkeemraders vanden Alblasserwaert, oirconden ende kennen midts desen, hoe dat wij den twaelfften dach in maerte rechtelicken van onsen gezworen bode verdachvaert zijn geweest van Boudewijn Oem Thielmansz., als nu ter tijt heer van Papendrecht, begeerende uyt legghinge te hebben van zijnen thijs ofte jaerpenningen die hij sprekende hadde op die heerlickheyt van Ghyssenburch, nae vermeldinghe zijn brieven, die hij ons daer van verthoent heeft, zoe heeft die dijkgraef of zijnen substituyt, des vermaent een vonnis Huych Andriesz. voorsz., of hij schuldich was den heer van Papendrecht recht ende uyt legghinge te doen van die penningen die hij, den heer van Ghyssenburch, eyschende was, waer van Huych Andriesz. hem beraden hebbende mit den anderen dijkkeemraedt voorsz. heeft met vervolch van hem allen geweesen voor recht, alzo die heer van Papendrecht ons bij ouwe brieven ende certyficatie bij brenct ende ons verthoent heeft, dat tot anderen tijden van die penningen uyt legghinge gedaen is gheweest ende dat op die heerlickheyt van Ghyssenburch, dat die dijkgraef den heer van Papendrecht recht ende uytlegghinge doen sal op de heerlickheyt van Ghyssenburch, behoudelick dat die heer van Papendrecht den heer van Ghyssenburch tot zijnder woensteede eerst en weet sal laeten doen bij den gezworen bode vanden dijkgraef, veerthien daech voor die uyt legghinge, behoudelick ons ende eenen yegelicken zijns rechs. In oirconden van desen zoe hebben wij dijkgraef ende dijkkeemraders voorsz. elcx onse segel an desen brief gehangen den tweesten dach van mey anno 1540.

Ghecollacioneert tegens de princypalen brief, besegelt met eenen roden segel ende met derthien dijkkeemraders segelen in groenen wassche mit dubbelen staertkens ende acordeert gelijck van woert tot woert, bij mijn Merten Aryaenz. secretaris in Papendrecht onderteykent.

1.5.4.0.

/095/ Inden naem Gosdts, amen, bij desen openbaer instrumente zij condit ende kennelick eenen yegelicken, dat inden jaere ons Heeren 1549, ter sevende indictie, den achsten dach in Julio tpausdoms, ons alder heylichsten in Christo vaders ende heer Pauly, doer Godts voorsienicheyt paus van Romen, den derden van dien naeme, in zijn 15^e jaer ende des

roomschen keyser Caroly den vijften van dien naeme in zijn keyserriick tderichste ende van zijn rijcken van Castilien ende andere t'34^e, ter presentie van mij notaryus publyck, bij den Hove van Hollandt geadmitteert, ende getuygen hier naer gescreven, deersame ende discreten heeren meester Herman vander Goude, deken van Sinte Maryen tot Utrecht, meester Jan van Hogelandt cononick, gecommiteerde van wegen huere capittels, dien toebehoert deen helft vander thienden in Papendrecht ende Heyman van Blijenburch Adriaensz., tresaryer der steede van Dordrecht, als eygenaer vande ander helft der voorsz. thienden, versochten ande vrouwe van Papendrecht, datse soude willen belasten huere scepenen te setten op bloecken die mergen taelen van Papendrecht met huere pepalingen ende namen in soe veel blocken als hem luyden dat guet duncken soude, om tallen tijden als men die thienden vercopen wilde, mochte eenen yegelick wesen kennelick wat zij kosten ende wat landt datter besayt waere, twelck zoe wel totten prouffijte vanden copen als vanden vercopen weesen soude, opt welck de vrouwe van Papendrecht heeft laten compareeren tot huere huysse binnen Dordrecht die scepenen van Papendrecht, den welcken meester Thielman Scoeck als stedehouder vande vrou van Papendrecht heeft voor gehouden, als dat die voorsz. thienden heeren versochten an mijn vrou van Papendrecht, datse hem luyden wilde doen assistentie om te hebben vande voorsz. scepenen die mergentalen binnen Papendrecht gelegen, gestelt ende gespecificeert an zekere bloecken, inhoudende die werven ende mergentalen, bij advys vanden thiendt heeren ende alzo tselve behoert sulcx gedaen te weesen, heeft daer omme die voorsz. meester Thielman Schoeck hemluyden belast opte peyne van vijftich carolus gulden, dat te volbrengen binnen die naeste drie dagen, midts leverende hem die luyden daer van een quoyer die blocken ende mergentalen inhoudende, ofte ingevale zij luyden dat niet en dede ende die voorsz. thienden heeren hem daer van beclaechden, ofte hem bij de keyserlike majesteyt, ofte anders daer in voorsagen, protesteerende daer omme die voorsz. meester Thielman Scoeck in de name ende van weegen der vrouw van Papendrecht, van alsulcken scade, coste, interesse ende laste als haer ter cause van dien soude mogen op comen, om die selfde te verhaelen opte voorsz. scepenen ende huere goeden ende versochte an mij notario hier van gemaect te worden een instrument of meer in bester forme, waert van node. Aldus gedaen binnen Dordrecht ter presentie van Egmond Mathijsz., Wouter Baertonsz., Jan Mes Jansz., ende Govert Hees, geloofelycken ghetuygen hier toe versocht ende geboden.

Ende wandt ick Joris Bussen Jansz., notarys publyck, door die pauselicke macht ende bijden Hove van Hollandt geadmitteert, hebbe metten voorsz. getuyge tegenwordich geweest in al tgundt wes voorsz. staet, hebbe daer om hier van gemaect dit tegenwordige instrument, met mijn eygen handt gescreven ende geteykent, daer toe versocht ende geboden.

Georgius Sylvius

/096/ Inder sake hangende voordien Hove van Hollandt tusschen Henrick Pots, alyas De Beer, impetrant in reformatie an deen zijde ende Bouwen Oem, zoe hij produceert gedaechde ande andere zijde, roerende sekere vonnisse bij die vande gherechte van Dordrecht tusschen den voorsz. partijen gewesen, van date den sesten dach in augusto anno 1537, opt gundt dat de voorsz. impetrant eysschende was den gedaechde als voecht van des impetrants dochter, daer moeder of was joncfrouwe Thielmans dochter, de somme van 35 pondt groet vlaems ter goeder reekeninge, uyt sake van zeven jaere kosten ende cleden, die hij voorde selve zijne dochter, onmondich weesende, zeyde verschoten te hebben ende die gedaechde was daer op seggende, dat hoe wel dat hij voecht was hij en hadde geen ontfanck noch admemsteratie gehadt van eenige goeden, maer d'impetrant selver, bij welcke vonnisse was verclaert d'impetrant te vouch op ende niet ontfanckelick, maer als hij inventorys leveren ende reekening dien soude van zijn admemsteraie, indien hem de gedaechde niet en passeerden die voorsz. verschoten penningen int uyt geven, soe soude hij hun daer op mogen versien van welcke vonnisse d'impetrant alhier genomen heeft

in reformatie ende bijde gedaechde is gesustineert geweest ter contrarye ende dat d'impetrant bij tselve vonnisse niet bewaert en was elcx allegeerende dyverssche middelen, makende eysch van costen, welcke partijen int lange behoert, zoe wel bij eysch ende antworde, als bij replycke en duyplike, zoe zijn zij geordonneert geweest te schrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot hoere prouwe ende is tot versuck vanden gedaechden enqueste gedaen gerenonchyeert van meer te produceeren ende d'impetrant is van productie versteeken geweest, midts twelcken de gedaechden geemployeert heeft reprocen ende salvatien van rechte, van rechte geconcludeert in rechte, ende recht begeert ende angaende den impetrant is voor hem bijden Hove geconcludeert in rechte. tvorsz. Hoff met rijpe delyberatie van rade doergesien ende over ghewogen hebbende ende al tgundt dat ter materie dienende is, inden name ende van weegen des gecoeren keyzers vanden romeynen coninck van Germanien, van Castilien etc. etc. grave van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, verclaert d'impetrant bij vonnisse daer questie omme is niet bezwaert ende condemneert hem inden costen van desen processe tot tauxatie ende moderatie vanden voorsz. Hove gedaen in Den Hage bij heere Floris van Wijngaerden ende Jan van Duvenvoorde, heere tot Waermond, riddere, meesters Reynier Brundt ende Geleyn Segers, raedslyuden van Hollandt ende geprononcieert den 19^e in maerte anno 1528 stilo curie hollandie. Toirconden tsegel van justicie hier an gehangen. In kennise van mijn ende onderteykent.

Ghecollacioneert tegens de principalen sententie, besegelt met eenen uythangende zegel in rode wassche, met eenen dobbelde staert ende accordeert gelijk van woerde tot woerden, bij mijn Maerten Aryaensz, secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/097/ Dat register vande papelicke proven ende is anderwerf bijden vollen gherechte van Papendrecht ghecorrygeert, verbeetert ende over gestelt waer op men den pastoor die nu is, ofte hier naemals wesen sullen, altijd recht doen. Aldus gedaen bij mijn Merten Aryaensz. gezworen clerck van Papendrecht ende onderteykent uyte name ende duert bevelen vanden vullen gherechte van Papendrecht, anno 1531 opten eersten dach in Julyo.

Treghister vanden pastoers renten binnen Papendrecht.

Tweer ande Zijdewyn	4 stuvers eenen pennincxken
After Meeus Aryaensz, daer nu Pieter Meus wonende is	eenen stuver
Daer Griet Aryaen Jansz woont	een braspenninck
After Ghijs Hermansz.	22 stuvers
After Jonge Dirck	21 stuvers
After Aelbert Cleysz. daer nu Neel Cornelis Ewoutsz. woenende is	7 stuver
After Damas Voppensz. daer Adriaen Meus Tielenz. wonende is	8 stuvers
After Wouter Jacopsz., daer nu Aert Henrycx den Eedelen wonende is	8 stuvers
/098/ After Brandt Heyndricxs. landt, daer nu	
Herman Gerytsz. wonende is	een halve stuver
After Huych Aryaensz, daer nu Lijsgen Willem Meusz. wonende is	een halve stuver
Claes Zoetmansz. landt opt oesteynde, after daer nu	
Cornelis Soetmansz. woenende is	3 stuvers
After Aryean Huygensz, daer nu Lijn Damas wonende is	een halve stuver
Op Heynrick Michielsz. landt	een oertken
Op Aryaen Jansz. landt after die wael	7 stuvers
Op Aryaen Jansz. landt daer nu Hendrick Aryaensz wonende is	een halve stuver
After Cleys Zuetmansz, daer nu Jacop Geritsz wonende is	3 stuvers
After die kerck	3 stuvers
Opt landt daer Sarys Pouwelsz plach te wonen ende nu toebehoert heer Dirck die Juede	
ende Godtschalck die Joede, met Henrick Pots Claesz. zijn dochter	6 stuvers

Opt landt daer Cornelis Zuetmansz. placht te wonen ende nu toebehoert Cornelis Meusz.,
mit zijn adherenten 7 stuver
After dat duyfhuys 2 stuvers
/099/ After landt daer Heynrick Michielsz. plach te wonen ende nu toebehoert Jan vander
Stael, ambochsheer tot Sleewijck ende Joest Coel Gerytsz. 6 stuvers
Opt hoflandt Dirck Aryaensz. van ander half hont landts 10 stuvers
Opten spoelre opt landt dat toebehoerde Zier Damas., saliger memoryen, twelck Jan
Meusz. nu gekoft heeft 18 stuver
Noch zoe staet opten spoelre 12 stuvers, daer of betaelt Neeltgen Gheryt Jans ende Adriaen
Theusz.
Op Willem van Neeruens landt anden veer wech 3 stuvers
After den Jongen Jan Dircxs. daer nu Jan Aryaensz wonende is 3 stuvers
Op Witgens landt dat meester Willem Stoep toebehoerden ende nu Dyrck van Raey zijnen
zwager twee blanken
Opt landt after Neel Dirck Huygenz. toebehoerende Dirck Gerytsz., Neel Cornelisz., Cleys
Geritsz. landt 9 stuvers
After Gerit Dirckz. twelck Cleys Theeusz., Thonis Woutersz. erfgenamen toebehoert ende
Aert Pietersz. met Neeltgen Gerit Jansz. van Dirck Damas. weegen 7 stuvers
After Gerit Voppensz. opt landt dat toebehoerden meester Willem Stoep ende nu Frans zijn
zoen toebehoert 10 stuvers
/100/ After Neel Claesz. twelck nu Andries den Smit toebehoert 20 stuvers
After Aryaen Voppensz, daer nu Gheeman Cornelisz wonende is twee blanken
After daer Jan Brodts nu ter tijt wonende is, op vijf mergen
landts anderhalf hondt myn eenen braspenninck

Vande missen die gheregisteert zijn inde kercke register betalen jaerlicxs den pastoer dese
nagescrevenen parsonen

Inden eersten Willem Pietersz., vijf rijns gulden, waer of jaerlicxs betaelt Cleys Thonisz.

After Meus Cleysz., twelck jaerlicxs betaelt Aryaen Meusz. ende nu Jonge Neel Aryaen
Huygenz. vijf rijns gulden min twee stuvers ende dat van 11 hont landts.

After Cleys Andriesz., daer nu woent Jan Baennenz., twee rijns gulden, daer of jaerlicxs
betaelt Vop Willemsz.

Joncfrou Machtelt van Willem van Neeruens landt, twee phillipse gulden van vijf en twintich
stuvers tstuck.

Vop Willemsz after tduyfhuys een phillipse gulden

Den clerck after tduyfhuys een phillipse gulden

/101/ Der kercken memorien binnen Papendrecht diemen jaerlicxs doende is opte dagen alst
hier naer gescreven staet.

Des sonnendaechs nae Sinte Ponciaens dach ist jaergetijt van Tomas Boeckelaer Simonsz.,
raet van Hollandt ende joncfrou Mary zijn eerste huysvrou, waer op den pastoer jaerlicxs
heeft vier stuvers

Des sonnendaechs voor vastelavont is jaergetijt van Huygen Heynensz ende Heynrick
Willemsz. ende Maergen zijn suster.

Noch zoe ist jaergetijt van Andries Cleysz. ende Neeltgen zijn huysvrou, Cleys Andriesz.
ende Lijsbeth zijn huysvrou.

Opten cleyne sonnendach inde vasten ist jaergetijt van heer Pieter, pastoer van deser
kerck geweest is, waer of den pastoer van Papendrecht jaerlicxs heeft 4 stuvers

Op onser liever vrouwen dach inde vasten ist jaergetijt van Herman Aerts., Aryaen zijn
huysvrou, waer of den pastoer jaerlicxs heeft 4 stuvers

Noch zoe ist jaergetijt van Jan Andriesz., Baertken, zijn moeder, ende Ghijsbrecht, haeren
zoen.

Noch zoe ist jaergetijt van Cleys die Bilder Dircxs.

Opten palmen sonnendach ist jaergetijt vanden Ouwen Jan Dircxs., waer of den pastoer
 jaerlicxs heeft twee stuvers
 Des dincxdaechs inde paesheylige dagen ist jaergetijt van Zuetman /102/ Cornelisz., Katerijn
 zijn huysvrou ende Geertruyt zijn moeder.
 Noch zoe ist jaergetijt van Heynrick Woutersz., ende Stijn zijn huysvrou, waer of den pastoer
 jaerlicxs heeft 2 stuvers
 Opten bloecken paes dach ist jaergetijt van Cleys Aryaensz. huysvrou ende Margen haer
 dochter.
 Noch zoe ist jaergetijt van Meus Aryaensz. ende Margen zijn huysvrou.
 Noch zoe ist jaergetijt van Huych Aryaensz. ende Leentgen zijn huysvrou ende Michiel
 Huygenz. haeren zoen ende Neeltgen Michiels dochter.
 Des sonnendaechs naeden mey dach ist jaergetijt van Willem Pietersz. ende Aryaen zijn
 huysvrou.
 Des sonnendaechs nae Sinte Servaes dach ist jaergetijt van Margriet Costers wijf was.
 Des sonnendaechs nae sint Odulphus dach ist jaergetijt van Jacop Aertsz., Machghelt zijn
 huysvrou ende Lijsbet Dircxs dochter.
 Des sonnendaechs nae Sint Jans dach ist jaergetijt van Aryaen Aertsz. ende Truygen zijn
 huysvrou.
 Op Sinte Pieter ende Pouwels dach ist jaergetijt van heer Wouter Danckertz., pastoer van
 deser kercke geweest is, waer of den pastoer jaerlicxs heeft 3 stuvers
 /103/ Des sonnendaechs voor die Wijngaertse kermis ist jaergetijt van Jan Cleysz., den
 coster Aryaen zijn huysvrou ende Cleys hoeren zoen, waer of
 den pastoer jaerlicxs heeft 3 stuvers
 Opten groete ommegangs dach ist jaergetijt van Cornelis Herbertsz.
 Des sonnendaechs nae onser liever vrouwen dach assumpcio is jaergetijt van Jan Neelenz.
 Hillegondt zijn huysvrou
 Des sonnendachs nae Marien Magdalena dach ist jaergetijt van Ariaen Dirck Huygenz
 ende Cornelis haeren zoen
 Noch zoe ist jaergetijt van heer Cornelis Jansz.
 Noch zoe ist jaergetijt van Aryaen Jansz. ende Lijntgen zijn huysvrou.
 Noch ist jaergetijt van Geryt Jansz.
 Noch zoe ist jaergetijt van Aryaen Oppens.
 Des sonnendaechs voor Sinte Bartellemus dach ist jaergetijt van Cleys Nelensz. Bartelmeus
 zijnen zoen
 Noch ist jaergetijt van Cornelis Dircxsz. ende Celigen zijn huysvrou.
 /104/ Des sonnendaechs nae Sint Jans dach onthoefdinge ist jaergetijt van Jan Scollincxsz.,
 Pieter Jansz. ende Elysbet haer beyder huysvrou.
 Noch ist jaergetijt van Ouwe Heyl Jan Stollicxs.
 Noch ist jaergetijt van Jan Coelenz. Heyltgen, zijn huysvrou, Jan Jansz. hoeren zoen ende
 Neeltgen haer dochter.
 Noch zoe ist jaergetijt van Daen Jansz.
 Noch zoe ist jaergetijt van Pieter Jan Stollicxsz. ende Aryaentgen zijn huysvrou.
 Op onser liever vrouwen dach natyvytas ist jaergetijt van Zweer Dircxsz. Lijsken, zijn wijf,
 was Willem Dircxsz. ende Mary Dircxs dochter.
 Noch zoe ist jaergetijt van Dirck van Wijck Outsierz., Outzier Ghijsbrechtsz. ende Lijsbet zijn
 huysvrou.
 Noch zoe ist jaergetijt van Zier Damas., Barber Damas dochter ende Margen Damas
 dochter.
 Des sonnendaechs nae onser vrouwen dach ist jaergetijt van Aryaen Pieter Boenders
 dochter.
 Noch ist jaergetijt van Aryaen Dirck Huygen wijf.

/105/ Opt heylich cruys dach exaltatio ist jaergetijt van joncker Aryaen die bastaert van Hollandt, daer den pastoer jaerlicxs voor singgen muet vigilie van negen lessen ende sal daer of hebben 4 stuvers

Op Sinte Bauen dach ist jaergetijt van Yghen Snijers met haer kinderen.

Op alre zyelen dach ist jaergetijt van Staes Govertsz. waer of den pastoer singgen muet vygilie van negen lessen mis van requiem ende heeft daer of 4 stuvers

Des sonnendaechs voor Sint Thomas dach ist getijt van Aryaen Boeyen zoen ende Aryaen zijn huysvrou.

Op Sint Thomas dach ist jaergetijt van Gherit van Henten.

Des sonnendaechs nae drie coningen dach ist jaergetijt van Cornelis Herbertsz., alyas Modder.

Somma in als dat den pastoer jaerlicx heeft vande kerckmeesters van dese voorsz. memoryen vijf karolus guldens tstuck van twintich stuvers.

/106/

Den eerwaerdighe heeren deken ende capittel van onser vrouwen collegiaet ende prochie kerck binnen Dordrecht, saluyt, ick Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht, doe condt allen luyden, alzoë bijt overlijden van meester Jacop Oem Boudewijnsz., mijnen brueder saliger, open ende vaceerende is een officiatie, ofte vicarye, gesticht ende gefondeert in de Nieu Kerck op die heyliche drievoudicheits outaer, zoe ist dat ic Wouter Oem Boudewijnsz. voorn., als wettige patroen, presenteerder ende ghyfter vander selver officiatie, ofte vicarye, nae uyt wijssinge der fondatie, die daer of gemaect is, puerlick ende simpelick om Godts wille gegonne ende gegeven hebbe, ende midts deser presentatie gonne ende geve, Tielman Codyr Jans zoen, mijnen neef, clerck des crisdums van Uytrecht, dese offyciatie ofte vicaerie voorsz., om te bedienen, ofte doen bedienen na inhoudt der fundatie, behoudelick dat Tielman Codyr Jansz., clerck voorn. yegenwordich wesende, dese officiatie ofte viacrye niet en sal mogen refigueren, permiteeren, noch vervremden, dan alleen bij expresselick consent ende toelaeten van zijnen collatoer ende ghyfter, dan indertijt weesende, presenteerende den selven Thielman Codyr Jansz., clerck voorsz. uwer erwaerdicheyt oetmoedelick biddende u mijn heeren deken ende capittel voorsz., dat ghij hem tot deser officiatie, ofte vicarie, met allen haeren rechten ende toebehoeren als wettige besitter inleyden ende ontfangen wilt, onder uwer protectie ende bescermisse, behoudelic uwer kercken rechten ende oude gewoenten, in kennisse der waerheyt, alzoë ic Wouter Oem voorn. nu ter tijt geenen zeegel en hebben, zoe heb ic gebeden Mary Moermans Wouters dochter, vrou tot Papendrecht, mijn moeder, dat zij dese presentatie over mij mit mijn vaders zegel wille besegelen, dat welck ic, Mary Moermans voorsz., ter begeeren van Wouter Oem, mijnen zoen voorsz., gaerne gedaen hebbe, mijn mans seegel saliger hier onder angehangen, int jaer ons Heeren 1540 na scrijvens tHofs van Hollandt ende deser stadt van Dordrecht den vijthienden dach in Januaryo. Onder stondt geteykent de Bueren, ende buyten opten rugge stondt gescreven vigore primus putatoris tilamanus codyer frater joannis institutor est in possessionem realem et arbuaalem vicarie cen officio con in pontibus fit mentio per venerabilem virum dominum Jacobinum filius Cornely vire decanum ecclesie collete et parochialis ute marie oppidi dordracum Petro Bueren testibus ad hoc requisitis actum decima septima mensis january anno mlesio quingentesimo quadragesiom primo quod ego georgius sijling notarius publicus protestor nomini signo meus solitis et confinētis, onder stont: geteykent Georgius Sijling, notarius.

Ghecollacioneert tegens den principaelen brief, gescreven in franchijn, uyt anhangende besegelt net eene roeden zeegel ende is bevonden accordeerende van wordt tot wordt bij mijn Merten Aryaensz., secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/107/ Inden naem Godts, amen, condt ende kenlick zij alle gelovige mensschen die dese fondatie ende letteren sien of hoeren lesen, dat wij Tielman Oem Godscalcxsz., joncfrou

Lijsbet ende joncvrou Bely Godscalcx Oem, Goedschalcx voorsz. dochteren, angeleyt metten geeste der goddienstiger devoiren, begeerende die aertsche dingen salichlick te keeren in hemelssche ende dat verganckelick is in dat geen dat ewych is ende dat wij lange inder begeerte gehadt hebben bij hulpen des Heeren tot volcomentheyt te brengen, zoe hebben wij bij consent des eerbaeren heeren meester Cornelis Nan Pietersz., pastoers vander Nyewerkerck te Dordrecht, vande goede dat ons Godt verleent heeft ende noch verleenen sal gesticht ende stichten met dese tegenwordige fondatie ende brieve inder selver kercken eenen ewygen godliken ende kerckelicken dienst ende ampt, datmen bedienen sal inder kercke voorsz. opten outaer gewijt ter eeren der heylicher drie voldicheyts onser liever vrouwen presentatio sinte Ursule metten elf duysent maechden, voor salicheyt ende lavenisse onser sielen ende al onser ouder ende vrienden zielen ende alle gelovigen mensschen zielen, tot welcker stichtinge wij den voorsz. dienst gegeven ende bewijst hebben, bewijzen ende geven, inden eersten die een helft van thien mergen ende ander half hondt lants, met allen hoeren toebehoeren, gelegen in Ghijbelandt, tusschen dat landt dat Geryt Geenenz. plach toe te behoeren an die weest zijde ende dat land van Zijmen Wiggersz. plach toe te behoere an die oest zijde, noch vierdalf mergen lants met allen zijnen toebehoeren, gelegen in Wijngaerden, tusschen dat landt dat Dirck Ockersz. plach toe te behoeren an die oest zijde ende der kercken landt ende den heyligen geest landt inden selven ambocht voorsz. an die west zijde, noch vijf burgoenssche schildt tsjaers erfrenten sprekende op ses mergen landts, gelegen in Bleskensgrafe, welck voorsz. landt plach toe te behoeren Jan Zuet Jansz., nae uyt wijsen der scepenen brieven die wij daer of hebben, behoudelick dat wij die gebrukinge vande lande ende renten voorsz. an ons houden willen ter tijt toe dat wij yemandt metten voorsz. dienst beghyft ende versien hebben, voort zoe houden wij die ghyfte vande collatie vande voorsz. dienste an ons selven, alzo lange als wij drie leven, gesamenderhandt te geven ten lesten toe, te weeten zoe wye langcxste levet van ons drien, zoe willen wij dat die ghyfte comen sal an Tielman Oem voorsz. gerechte erfgenamen, te weten dat die alre outste ende alre naeste die van Tielman Oem voorsz. bloede weesen sal, die man parsoen altijt voor die vrouwe, die sal alleene ghyfte weesen, voert zoe willen wij, dat men den voorsz. dienst ofte ampt, tot wat tijden ende zoe menich werfe dat hij open wordt ende vaceert, geven sal puerlick om Godts wille eenen abelen parsoen, hij zij priester of clerck, bequaem priester te worden, behoudelick waert datter yemandt vanden bloede waer die erm waer ende des behoufde, dat hij die ghyfte ontfaen sal, voor eenige vrenden, des zoe sal die priester of besitter van desen dienst verbonden weesen opten voorsz. outaer alle weeke vier missen te doen, ofte te doen doen eenen anderen, alzo lange als hij besitter is des voorsz. diensts, dat is te weeten des sonnen daechs, des dynxdages, des donredaechs ende des saterdaechs ende als eenige van de voorsz. missen sijn gedaen, dan sal die priester voorsz. voordien voorn. outaer leesen voor ons ende onser ouders ende vrienden sielen een mysereere ende de profundis met pater unser ende collecta daer op dienenden ende waert sake, dat hij eenige van de voorsz. missen versumede te doen, ofte doen doen, als voorsz. is, zoe menich werf als dat geboert, soe sal hij verbueren een peyn van eenen engelssche stoeter van elcker missen die hij versumt, welcke peyn sonder eenige quijtscedinge die collatoer hem of nemen sal ende die versumde missen daer mede doen verhaelen, noch willen wij ende begeeren dat dese besitter desen dienst voorsz. ofte ampt niet parmuteeren noch overgeven en sal sonder consent vanden principael collatoers, waer om wij in ganser oetmuedicheyt Godts bisscop des gestichs van Utrecht dat hij hem waerdige desen voorsz. dienst ofte ampt te sceppen tot eenen geestelicken dienst ende des fondatie /108/ bewijsinge der renten ende goeden voorsz. ende die hier toe noch bewijst sullen worden, dese voorsz. ordinnantie ende God dienstigen dienst te doenne ende te voorderen, geestelick ende kerckelick te maken, zoe dat in kerckelicke vrijheyden moegen gebruycken, voort zoe bidden wij oetmoedelick den eerbaeren heere meester Cornelis Nan Pietersz., priester, cureyt der voorsz. Nieuwerkercken dat hij hem wil laeten believen dese voorsz. dienst ofte ampt in zijnre kercke voorsz. bij ons te fonderen in allen manieren als voorsz. staet, ende ic meester Cornelis, Priester cureyt

vander voorsz. kercke om oetmoediger beede wille van Thielman Oem Godtsalcxs. mit zijn susteren jocfrou Lijsbet ende joncfrou Bely Godtsalcxs Oem, Godscalcxs dochteren, zijnen susteren voorn., hebbe daer toe gegeven ende geven tot deser fondation ende ordinantie in alle manieren, soe daer of voor begreepen staet, mijn volcomen wille ende consent. In oirconden der waerheyt van allen den voorsz. punten zoe heb ic Tielman Oem Godtsalcxs Oem Godtsalcxs. voorsz. voor mij ende mijnen susteren voorsz. die mij des gebeden hebben mijnen seegel hier an gehangen ende ick meester Cornelis Nan Pietersz. ende als cureyt der voorsz. Nieuwerkercken tot eenen gerechte getuyge dat ick alle dese voorsz. punten belyeft hebben ende geconsenteert, nochtans behoudelick dat die priester van den voorsz. dienste ofte ampte tot geenen tijden die voorsz. vier missen lesen noch doen lesen en sal in eeniger hinder of scaede der cureyten of der cueren, zoe hebbe ic mede mijn segel hier mede an gehangen. Gedaen int jaer ons Heeren 1468 op den twintichsten dach in martio.

Gehecollacioneert tegens den principalen brief, gescreven in francijn, besegelt met twee groene zeegelen ende is bevonden accordeerende van worde tot worde bij mijn Merten Aryaensz., secretaryus van Papendrecht onderteykent.

/109/ Den eedt vanden secretarius van Papendrecht

Dat zweer ick.

Dat ick secretaryus van Papendrecht weesen sal.

Die heylige kerck ons lief vrou den heyligen geest te helpen in haer gerechticheyt.

Die heer van Papendrecht te helpen houden in allen zijnen gerechticheyt.

Soe wel int hoech als int leech.

Scepenen raedt helen sal.

Rechtvaerdige vonnissen te scrijven ende die te bucke te setten.

Gheen vonnissen uyt te geven.

Sij en sullen al eerst gevysiteert weesen bij de volle scepenen.

Goede register houden sal van allen saken dier vallen sullen ende geweesen worden.

Alzoe wel in die hoge vierschaer als in die lege vyerschaer.

Tot allen tijden bij de heer van Papendrecht ofte zijnen substutuyt comen sal als des vermaent worde.

Ende die informatien te scrijven.

/110/ Van allen delicten die binnen der heerlickheyt van Papendrecht vallen sullen.

Met den waersman tot allen tijden ommem gaen als ic des versocht worde.

Alle scatinghen ende beeden te helpen innen.

Ende daer of guet register te houden.

Ende daer van met den waersman goede rekeninghe te doen.

Als ic des vermaent worde vande scepenen en buer van Papendrecht.

Ende dat al niet te laeten.

Om eenighe gaven.

Ofte ghyften.

Noch in geenderhanden manieren.

Ende voorts al te doen dat een goet secretaryus sculdich is ende behoert te doen.

Soe waerlick muet mijn Godt helpen.

Ende allen zijn heyligen.

/111/

Maximiliaen ende Phillips, bij der gracie Godts eertshartogen van Oostenrijck, hartogen van Burgoinguen, van Lotharingen, van Brabant, van Lemburch ende van Gelre, grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgoundien, palatin van Hennegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namen ende van Zutphen, marcgraven des heyliochs rijcxs, heeren van Vrieslandt, van Salius ende van Mechelen, allen den geenen die dese onse yegenwoordige letteren sullen zyn ofte hoeren leesen saluyt, doen te weetene dat wij ontfangen hebben den

oetmoedigen supplicatie van onsen wel geminden bourgemeesteren ende raedt van onser stadt van Dordrecht, inhoudende hoe dat Alblasserwaert, onder den voorsz. supplyanten gelegen int quartier van Zuythollandt, in groeter vreesse ende sorge dagelicx is, over midts den last vanden watere ende quaden dijk ende dat zoelange zoe meer ende datmen sonder goede provisie niet en houden en mach, zoe dat wel van groete node is, met alre haesten daer inn te versien, niet jegenstaende eenige privilegien ofte gewoenten, om tot welcken te comen de voorsz. supplyanten bij goeder voor sienicheyt gehadt metten meestendeel vanden ingelanden van der selver waert, gerampt ende geconcipteert hebben alle alsulcke artuculen als hier naer gescreven staen. Eerst dat den dijkgraef vanden selven waert gegoet weesen sal binnen den waert voorsz. an goede of an lande totter somme toe van honder pondt groet vlaemsch of daer boven ende poorter sal zijn binnen der steede van Dordrecht, item datter acht heemraders zijn sullen in Zuythollandt, daer of die drie wonen sullen binnen der steede van Dordrecht ende die ander vijf binnen den selven waert van Zuythollandt, die elcx gegoet weesen sullen tot veertich pondt groet toe of daer boven, binnen den selven waert voorsz., ende die clerck sal oeck gegoet zijn gelijk een heemradt, ende een roedrager sal gegoet zijn tot thien mergen landts toe, binnen den selven waerd, item dat die van den gerechte van Dordrecht alle jaer op Sinte Gregorius dach kiezen sullen drie heemraders ende die ingelanden vanden waert, voorsz. allen jaer opten voorsz. dach kiezen vijf heemraders die den selven lande bij haeren eede nudt ende oerbaer zijn, behoudelick datter niemant kiezen sal, hij en hebbe thien mergen landts binnen den selven jaere rustelick beseten, jaer ende dach ende die salmen den dijkgrave of zijnen clerck als stadthouder van hem presenteeren ende die salmen eeden altoet behoert ende daer salmen dat jaer mede schouwen, item alzo waer is ende alzo men alle jaer siet dat ontrent Bamsse mit storm ende onweder de dijcken bloot worden van pael, horden ende thuynen, over midts dat mense te laet maect ende dat mense alsdan niet schouwen en mach, soe is wel van groete noede ende salmen die schouwen diemen te Bamsse es gewonelick te doene voort an op heffen ende schouwen op Sinte Lamberts dach, gelijk ende in alre manieren ende op sulcke kueren ende boeten als dat gewonelick is, behoudelick datmen die schouwe tot drie steeden heffen sal, te wetene tot Scholuyresloet ende die schouwe salmen leyden totte tolle van Niemans vriendt toe, die ander heue sal men doen vander tot inden Elshoudt toe ende die derde heue salmen doen van Daen tot voer die Kock op alsoe verre als zij van ouden recht behoert te gaan, item alle uytter waerden die leggen tot Geemen lants behouf, datmen die niet weyden, grassen noch hoeyen en sal, maer sullen blijven leggen tot selfs gemeens landts behouf ende tot des makinge des dijcx op die boeten van twintich pondt, dat men geen rijssen uytter schouwe vande Alblasserwaert voeren en sal voor die leste schouwe al omme geschout sal zijn, maer dat mense int landt houden sal tot makinge ende behouf des dijcx ende wye dattet uyt voerden soude verbueren dat scip daer hij die rijssen of stucken mede voerde ende diese vercofte soude verbueren die rijssen ende daertoe thien pondt anden dijkgrave alzo dyck ende menich werve als zij dat bevonden ende bekuert wordt, begeerende oetmoedelicken die voorsz. supplianten /112/ dat ons believe wille de voorsz. punten ende artuculen te willen believe ende confirmeren bij onsen brieven, want indient niet en geschieden, zoe soudt onmogelick zijn dat den voorsz. waerd langer soude mogen houden, twelck comen soude tot groeten verderffenisse ende achterdeel van ons onser voorsz. stede van Dordrecht ende den geheelen lande van Zuythollandt, want indien de voorsz. waert in brake, onmogelick soude zijn weder om te bedijcken ende dien storm ende dat zwaer water soude alsdan comen staen opten dijk van Noorthollandt, dat onmogelick waer langer te houden staen, zoe ist dat wij die sake voorsz., overgemerct die altoes genegen zijn tot welvaert van onsen landen ende ondersaten, hebben ten versucke van de voorsz. supplianten de voorsz. artuculen boven gescreven ende geinseereert ende inhouden van elck van dien geconfirmeert ende belieft confirmeeren ende believe uyt sonderlinge gratie bij desen onsen brieven, willende dat die voert aen onderhouden ende geexecuteert worden naer huere vorme ende inhouden, behoudelick ons rechs ende oeck dat de voorsz. dijkgraef gehouden wordt van ons brieven

van commissie te nemen ende dat hij reekeninge doen sal tot onsen proffijt ende beveelen onsen lieven ende getrouwen stedehouder generael ende andere luyden van onsen cameren vanden rade ende reekeninge in Hollandt ende allen anderen onsen justicier en ende officieren ende ondersaten dient an gaen mach, hoeren steedehoudere ende elck van hem bysondere, ende alsoet hem an gaet, dat zij den voorsz. supplianten van onser yegenwordige gratie confirmatie en believinge doen, laeten ende gedoege rustelick ende vreedelick genieten ende gebruycken sonder hem lieden daer tegens te doene oft gedoigen gedaen te weesen eenich belet hinder of moeyenisse ter contrarien, maer hem doen ende geven de sake voorsz., doende alle hulpe ende bijstandt indient noet ende zij des versocht worden, want ons alzoe gelieft in kennisse van desen, zoe hebben wij onsen zegele hier an doen hangen, gegeven in onser stadt van tHertogen Bossche den 15^e dach van december int jaer ons Heeren 1483 ende was onderteykent bij mijnen heere den eerfhertoge. Numan sigilta de expresso mandato domin le feure.

Ghecollacioneert tegens een copie, ghescreven in franchijn ende accordeert gelijk van worde tot worde ende was onderteykent bij een secretaris hant genomt Brouwer, dit aldus gedaen bij mijn Merten Aryaensz. binnen de heerlickheyt van Papendrecht, onderteykent opten derden dach van augufto anno 1563.

1.4.8.3.

/113/ Inden name ons Heeren, amen, condit ende kenlick zij allen gelovigen mensschen die dese letteren sullen zyn of hoeren lesen, dat ic Jan Lof Adriaensz. angeleyt metten geest der godlycker genaden, midts berou ende hartelick leedt weesen om te versoenen ende te beteren na mijnen armen cranck vermoegen, andie godelicke bermharticheyt, ten voirsten ende ten anderen, mede anden gemeenen vrienden van Pieter Aertsz. saliger memoryen, als vanden ongeval ende doetslach bij handtdadyge toe doen, van mijn Jan Louf voorn. geschiet, daer mij die bermhartige God of wil genadich weesen ende zijnder ziele wyl geven die ewyge rust, waer om begeerende salichliken die aertsche dingen te keeren in hemelssche dingen ende dat vergankelick is int tghene dat ewych is, tot salicheyt ende lafenisse der siele van Pieter Aertsz. voorn., zoe heb ick Jan Louf, bij uyt sprake vanden eerbaren wijssen mannen ende hoerluyden des soens ende nae uyt wijssen vanden besegelde brieven daer of gescreven sinde, geordineert, ghesticht ende beghyft ende midts desen tegenwoerdigen brieve ic ordineere, stichte ende beghyfte een ewyge godlike ende kerckelicke dienst ende officiatie in onser liever vrouwen parochie ende collegiate kerck binnen Dordrecht op onser liever vrouwen altaer, ter eeren Godts ende zijnder gebenedijder moeder Marie en aller liever heyligen, tot welcke stichtinghe ic, Jan Louf voorn., bewesen ende gegeven hebbe ende nu ter stont bewijst ende geve thien rijnsgulden jaerlicker erfrenten, versekert bij uyt wijssen van een besegelt heemraedts brief, daer of sinde, bij forme ende inhoudt van worde tot worde hier nae uyt gecopieert ende ghescrevenen : Wij Henrick Symonsz., schoudt van den ambochte van West Baerendrecht ende Carnisse ende met mij Jacop Jansz., Jacop Pietersz., Pieter Willemsz., Adriaen Geritsz. ende Cornelis Pietersz., heemraders inden selven voorsz. ambocht, oirconden ende kennen hoe dat voor ons gecomen is selver in parsonen Adrian Claes Woutersz. ende heeft aldaer voor ons verwillekuert ende versekert den ghemeenen vrienden ende magen van Pieter Aertsz. die Jode, daer God die ziel of hebben moet, thien rijns gulden jaerlicker erfrenten, welcke thien rijnsgulden hij hemluyden belooft heeft tot een eerlicke beterynghe ende tot lavenisse der ziele van Pieter Aertsz. voorsz., saliger memorye, te beleggen op goede erfve tot des heemradts prijsse ende die te mortyficieren tot behouf ende tot loen van twee ewyge missen op onser liever vrouwen outaer ter groeter kerck binnen der stede van Dordrecht, na uyt wijssen den contraect over gecomen inde soencedullen, welcke thien rijnsgulden jaerlicker renten voorsz. in hemluyden verwillekuert ende versekert heeft op vijf mergen landts, midt allen zijnen toebehoeren, gelegen binnen den ambochte van West Baerendrecht

in een weerlandts van thien mergen, genomt Aryaen Claesz, hoeve, opten West landt, streckende vanden ouden dijk tot den nieuwen dijk toe, Yeman Huygensz. landt gelegen is an die oest zijde ende Claes Gertisz. lant uyt Cralingen gelegen is an die west zijde ende wij schoudt ende heemraders voorsz. kennen dit voorsz. onderpandt vanden voorn. vijf mergen landts sufficant ende goet genuch, huyden des daechs voor dese voorsz. jaerlicker renten alle dunck sonder erch ofte list. In oirconde van desen, zoe hebben wij Henrick Symonsz., schoudt voorsz. ende Pieter Willemsz., heemraedt voorsz., desen brief besegelt met onsen segelen voor ons selven ende mede voor onsen mede heemradt boven gescreven ende dat om bede wille, overmidts gebreck hoers segels op dese tijt, gedaen int jaer ons Heeren 1512 den vier en twintichsten dach van Julyo, item van dese offyciatie voorsz. als die vaceren ende open weesen sal, sullen weesen die ghyfters Adriaen Aertsz. die Joede ende Gerit Aertsz, ende Wouter Moerman ende nader doet van desen drie ghyfters sal die collatie ende ghyfte altijt comen ende besterven an een die naeste graedt ende outste vanden bluede van doden Pieter Aertsz. voorsz., een man parsoen voor een vrouwe parsoen, in gelicke graedt ende an een vrouwe parsoen voor een vrouwe parsoen in gelicke graedt ende an een vrouwe parsoen van die naeste gradt voor een man parsoen van voordr /114/ graedt, item die besitter van desen dienst sal wesen verbonden te lesen alle weke twee werckedaechsse missen opten altaer voorsz. ende sal gehouden zijn te bidden voor die siel van Pieter Aertsz. voorn., daer desen godelocken dienst voor is gesticht bij inhouden der soencedullen ende contracten daer of sijnde gedaen, waer om ic bidde in gansser oetmoedicheyt den eerwardigen in goede vader heeren Frederick, margrave van Baden bijder gratie Godts biscop des gestichs van Utrecht, dat hij hem gewaerdigen wil dese voorsz. officiatie te sceppen in een geestelicken dienst ende benefycie ende dese fondatie bewijssinge van de erfelicken renten ordinantie ende godtdienstige wille met zijnen geestelicken macht wil confirmeren ende dese renten voorsz. die nu hier toe sijn bewesen tot behouf vander selver fondatie geestelick ende kerckelicke wil maken, dat zij nu ende tot ewygen dagen kerckelicke vrijheden mogen gebruycken enden hebben, voert zoe bidde ic oetmoedelicke den eersamen heeren deeken ende cappittel vander selver kerck voorn., dat zij ons tloen der ewyger salicheyt tot deser ordonnantie ende fondatie haer gunste ende goetwillen consent toe doen willen ende Johannem Bernardy van Huesden, coster vander grote kercke voorsz., als eerste besitter ende ander besitters nae hem van deser officiatie, bij tijde wesende onder haer bescermenisse ende correcxie, ontfangen willen, zoe dat hij ende andere besitters nae hem sulke gratien privilegien ende vrijheeden haer kercke voorsz. ewelicken mogen gebruycken als ander parsoenen der selver kercke ende wij deken ende cappittel voorsz. ten oetmoedigen versucke ende bede van Jan Louf Adriaensz. voorsz., stichter van deser fondatie ende offyciatie, geven ende gunnen der selver officiatie ende fundatie onse volcoomen consent ende wij nemen Johannes Bernardy, coster van onser kercke voorsz., als eerste besitter ende ander besitters deser officiate na hem, inder tijt wesende, in onser bescermenisse ende correexye als vooren begeert is, behoudelicken ons ende onse nacomelingen onse kerckelicke rechten. In oirconden van desen dingen ende saken zoe heb ic Jan Louf voorsz. gebeden meester Adriaen Govertsz., dijkgraef van West Baerendrecht, over midts gebreck mijns zegels, dat hij dit over mij wilde zegelen ende ic Aryaen Govertsz. voorn., doer bede van Jan Louf, zoe hebbe ic ten saken voorsz. mijnen zegel hier an gehangen ende wij deken ende cappittel gesien hebbende den heemraedts brief ende allen vasticheden ten saken als voorsz. is om onser believinge, zoe hebben wij ons cappittels zegel an desen brief gehangen. Gedaen int jaer ons Heeren 1512 opten twaelften dach in augusto, hier was een duerstreck an luyende aldus [volgen 14 regels Latijn].

Ghecollacioneert tegens de principale fondatie, gescreven in francijn, besegelt met eenen roede segel ende twee groen ende is bevonden accordeerende van word tot woert bij mijn Merten Aryaensz. secretaris in Papendrecht onderteykent.

/115/

Karle bijder gracie Godts roomsch keyser, altijts vermeerder srijcxs, coninck van Germanien, van Castille, van Leon, van Grenaden, van Arragon, van Navare, van Napels, van Cicilien, van Maillorke, van Sardynie, vanden eylanden van Indien ende vasten lande van der zee oceane, eertshartoge van Oostenrijck, hartoge van Bourgondien, van Lotryinck, van Vlaenderen, van Artoeys, van Burgundien, palsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Ferrette, van Hagenault, van Namen ende van Zutten, prince van sWave, marcgrave des heylich rijcxs, heere van Vrieslandt, van Salus, van Machelen, vande stadt, steeden ende landen van Uytrecht, over IJssel ende Groeningen ende dominatuer in Asia ende Affrica, doen te weetenen, dat ter oetmoediger bede ende versucke van Wouter Oem Boudewinsz. ende joncfrou Keterina Suys, zijne huysvrouwe, wij hebben de selven supplianten gegont, geconsenteert ende gewillekuert, gonnen, consenteeren ende willecoeren hemluyden, gevende oerlof ende consent uyt onse sonderlinge gratie bij desen, dat zij gesamenenderhandt of elck van hem bysonder sullen mogen disponeren ende ordonneeren van allen hueren erfleenen ende andere goeden, roerende ende onroerende, hoedanige die weesen mogen, gehouden van ons of van onsen vassalen, zoe wel vanden geenen die zij nu hebben ende gebruycken van huerluyden eygen patremonie als vanden geenen die zij vercreegen hebben, ofte naemaels vercrijgen sullen, war die gestaen of gelegen zijn binnen onse lande van Gelre, van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt, Uytrecht ende Overijssel, het zij bij forme van testamente ende uysterste wille, bij codecille voor notaryus ende getuygen, mannen van leenen, ofte wetten ende rechteren, daer onder de selve leenen ende goeden gelegen zijn of weesen sullen ende anders syns tot profijte van huer kinderen, vrienden ende magen ende ander daert hemluyden goet duncken sal oft de selve leenen ende goeden over geven ende laten tot proffijten van vremden luyden, wye die zijn, ende hemluyden believen sal ende de selve leenen ende goeden den selven parsonen geven, ofte laeten int geheel of in deel of daer assigneeren erffelick oft lijfrenten tot huerluyden discretie ende geliefte hem luyden, gonnende voerts oerlof ende consent dat zij tselve huerluyder testament ende uysterste wille bij codecil of andere ordonnantie die zijluyden alzo maken sullen, oft voortijts gemaect hebben, vermeerderen verminderen oft weder rupan sullen mogen, wanneer ende tot allen tijden alst hem gelieven sal, welcke testament ofte ghifte ende ordonnantie die bijden voorsz. supplianten alzo gemaect is oft zal weesen, wij als nu voor dan geconfirmeert ende gevesticht hebben, confirmeren ende bestigen bij desen onse brieve ende willen dat die onderhouden worden ende van goeder waarde ende effect blijven totten ewygen dagen ende dat die gene die de voorsz. supplianten de voorsz. leenen ende goeden gemaect sullen hebben daer of gebruycken naer den rechten wetten ende costumen vander plecken daer onder die gelegen zijn of weesen sullen, gelijk ende in alder vougen ende manieren of de selve ghyften voor ons of onsen mannen van leenen gedaen ende gepasseert waeren, of voor de mannen ende wetten daer onder die voorsz. leenen gestaen ende gelegen, of daer zij bevonden sullen zijn, behoudelick nochtans dat de voorsz. supplianten geen bastaerden ende dat de voorsz. leengoeden an ons niet serflick of quade zeeussche leenen en zijn, noch gegeven ende geordonneert sullen weesen eenige kercken, cloesters, godshuysen of in doeder handt, behoudelick dat oeck die geene wyen de voorsz. supplianten de voorsz. leengoeden geven, ordonneeren ende maken sullen, tzij mannen of vrouwen, gehouden worden binnen zes weeken tijts naer doverlijden vanden voorsz. supplianten of eenich van hem, of dat zijluyden de selve leengoeden geanvaert sullen hebben, ons ofte onsen vassalen van wyen de selve /116/ leengoeden ghehouden worden eedt, hulde ende manscap daer, of te doen ende te betalen die rechten daer toe staende ende behoerende, al sonder fraude ofte ergelist, ont bieden daer omme ende beveelen onse lieven ende getrouwen den stadthouder, luyden van onsen raden in Gelderlandt, Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt, Uytrecht ende Overijssel, rentmeesters van bewest ende beoester Scelt in Zeelandt, onsen vassalen, mannen van leenen ende allen anderen onsen justiciere, officieren ende onder saten dient an gaen of rueren sal mogen, huer steedehouderen en de een yegelick van hem bysondere zoe hem toebehoeren sal, dat zij het testament ende uysterste wille vanden voorn. supplianten of

eenich van hem beyden, sulcx als zijluyden dat gemaect sullen hebben ende als nu bij ons ghevesticht ende geconfirmeert als voorsz. is onder houden ende volcomen naer huere voorme ende inhouden ende den genen dien zij bijden selven hueren testamenten de voorsz. leenen ende goeden gegeven ende gegonnen, of daer op eenige renten geassigneert ende bewesen sullen hebben, doen laeten ende gedoigen vanden voorsz. leenen goeden ende renten rustelick vredelick ende volcomelick genieten ende ghebruycken, sonder hemluyden oft yemant huerer nu, noch in toecomende tijden, daer inne te doene ofte laeten geschien eenigen hinder letsel of moeyenisse ter contrarie in eeniger manieren, want ons alzo gelieft. Des toirconden zoe hebben wij onsen segel hier an gehecht, gegeven in onsen stadt van Antwerpen den 15^e dach in meye int jaer ons Heeren 1555 van onsen keyserijcke t' 36^e ende van onsen rijcken van Castille ende andere t'40e. onder stondt; gescreven bijden keyser in zijnen rade ende onderteykent N Strien.

Ghecollacioneert tegens den principale brief, gescreven in francijn, besegelt met eenen roeden zeegel ende is bevonden accordeerende van word tot wordt bij mijn Merten Aryaensz. secretarys van Papendrecht onderteykent.

1.5.5.5.

/117/ Inden naem des Heren, amen, bij desen jegenwerdigen instrumenten zij eenen yegelicken condit ende openbaer dat inden jaere vanden geboerten desselfs onsen Heeren 1562 nae gemeen scrijvens des saterdaechs den 24^e marcy inde vierde indictie pausdoms ons alre heylichsten vaders in goede ende onse heere heer Pius de vierde roemsschen paus van dien name int derde jaere van zijnre coronatien regeerende, onsen alre genadichsten heere, heere Fardynandus, die eerste roemsschen keyser vandien name, int vierde jaer van zijne coronatien, ter presentie van mij notarys publyck bijden Hove van Hollandt ter exercitie vant officie vant notariatschap geadtmitteert ende in kennis vanden getuygen hier onder gescreven als daer toe specialick daer toe geropen ende gebeden, gecompareert zijn die eersame parsonen Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht ende jonckfrouwe Katerina Suys Jans dochter, echte man ende wijf, dewelcke naer dat dvoorsz. Wouter Oem mij notaryo verthoent hadde zeekere opene beseegelde brieve van octroeie, bij hem vande keyserlicke majesteyt vercregen, om te mogen disponeren van allen haeren goeden tzij leengoeden ofte andere goeden, tzij bij testamente, codicille ofte anderssins van date den 15^e may anno 1555, hebben met rijpe delyberatie van raide ende goede voordachticheyt, weesende dvoorsz. Kaeterina Suys sieckelicke van lichame, maer nochtans haer memorie reden ende verstand zeer wel gebruyckende zoe mij notaryo uyt wendelicken schen, gemaect ende geordonneert, maken ende ordonneeren midts desen, reciproce over ende weder over haer disposicie testamentair ofte uysterste wille inder manieren hier naer verclaert, te weeten, dat zij luyden om sonderlinge affectie ende liefden die zij tot malcanderen dragende waeren, zoe zij seyden, gewilt ende geordonneert hebben, willen ende ordonneren midts desen, dat die lancxst levende van hem beyden mitter doet ruymen ende achter laeten sal, hebben nemen ende behouden tot zijnen vrijen wille ende eygendomme, allen den imboel ende huysraedt, mitsgaers noch die somme van twaelf ponden groeten vlaems tsjaers, geduerende tleven vande lancxst levende ende niet langer, des soe sal dselve lancxst levende gehouden wesen te betalen alle de uyt sculden die inden sterfhuyse bevonden sullen worden ten dage vanden overlijden vanden eersten oflijvigen voorsz., verclaerende voorts dvoorsz. testateurs dat zij willen dat die resteerende goeden van hem luyden ofte vanden eersten oflijvigen sullen erfven, succedeeren ende besterven op haar naeste vrienden ende erfgenamen nae den rechte van Zuythollandt, al twelck voorsz. is, verclaerende dvoorsz. testatuers te weesen haer uysterste wille, begeerende dat dselve stadtgrijpen ende zijn effect sorteren sal, tzij bij testamente, codicille ofte anders, sulcx dselve inder bester maniere sal mogen subsystemeeren. Aldus gedaen ten huysse ofte woensteede vanden voorsz. Wouter Oem, heer van Papendrecht, staende ontrent die nieu

brugge binnen der steede van Dordrecht, daer mede met mij notairo publicus ende tegenwoordich waeren die eerbaere parsoene Frans Moelen Willemsz. ende Willem van Ray, poorters der voorsz. stede als daer toe specialicken geropen ende gebeden. Onder stont: gescreven ut ego Gerardus Silvius Michaelis [volgen een aantal regels Latijn]. /118/ buyten opten rugge stont gescreven: op huyden den lesten marty anno 1562 inde vierde indictie compareerden voor mij notario publyck bij den Hove van Hollandt ter exercitie vant officie vant notariaetschap geadmitteert, ter persentie vanden getuygen hyer onder gescreven als daer toe specialicken geroupen ende gebeden, die ersamen parsoenen Nicolaes van Beerendrecht, schoudt van Leyden, als man ende voecht Livina Suys ende Anna Suys geassocieert met Pieter Jansz. de Wyt, haeren soen tsamen ende alleen erfgenamen van wijlen Katerina Suys ende verclaeren dvoorsz. comparenten inder qualite voorsz. dat zij geaprobeert ende van waerden ghehouden hebben, approbeeren ende houden van waerden midts desen, alsulck disposycie testamentarie ende uysterste wille als bij den voorsz. Katerina Suys gemaect ende opten rugge deses gescreven ende verclaert staet, willende dat dzelve uysterste wille zijn volcomen effect sorteren sal in allen punten ende articulen nair zijn forme ende inhouden. Aldus gedaen ten dage maent jaere ende indictie voorsz. daer mede mij notario publicus ende tegenwoordich waeren die eerbaren parsoenen Adriaen van Nispen, scepen in wette der steede van Dordrecht ende Augustijn Huybrechtsz, dienaer van mijn heer den schout voorsz., als geloeffelicke getuygen dier over geropen ende gebeden waeren, onder stont gescreven ende geteykent S. Michelis, notarius publicus et per senatum hollandie admissum.

Ghecollacioneert tegens den principalen brief, gescreven in francijn, ende is bevonden accordeerende van woerd tot woerd, bij mijn Merten Aryaens, secretaryus in Papendrecht onderteykent.

1.5.6.2.

/119/ Wij Cornelis Croeswijck Jansz, Jacop Adriaensz ende Ido Coel heeren Huygensz., scepenen in Dordrecht, oirconden ende kennen dat voor ons quaem Wouter Oem Boudewijnsz., heer van Papendrecht, die ten echte wijve gehadt heeft jonckfroue Caterina Jan Suys dochter zaliger, ter eenre ende Nicolaes van Beerendrecht, als man ende voecht van jonckfrouwe Livina Suys ende jonckfrouwe Anna Suys, Jan Suys dochters, als daer toe speciaal gemachticht bij Claes Baellie, haeren man, uyt crachte van zeeke procuratie, gepasseert voordien gerechte der steede van Zircxzee, hier van worde te worde geinsereert ende navolgende: wij burgemeesters, scepenen ende raedt der steede van Zircxzee doen condit ende certificeeren eenen yegelicken, dat op huyden properen parsonen Claes Baillie, onsen inwonende poorter ende verliet hem dies hoe dat hij geconstitueert, geautoriseert ende machtich gemaect hadde, constitueerde, autoriseerde ende maecte machtich midts desen Anna Jans Suys Pieterssz dochter, zijne huysvrouwe, omme an huerluyder gedevolveert es bij de doet ende oflijvicheyt van wijlen, saliger memorye, Catarina Jan Suys dochter, gerechte suster vande voorsz. Anna, zijne huysvrouwe, onlancxs deser waerelt verleden tot Dordrecht te sciften, paerten ende deelen de goeden des voorsz. sterfhuyse jegens den genen die van node weesen sal tontfangen ende te anvaerden huer gerechte deel vanden goeden des voorsz. sterfhuyse, roerende ende onroerende, als landt, zandt renten, gelt, goudt, silver, juwelen, cateelen, actien, crediten, hoedanigh die weesen mogen, de selve int geheel oft int deel te vercopen, gesamentelicken mette gemen erfgenamen ende andere des noet zijnde, ofte huer andeel apart den coper daer inne te erfven ende te vestigen nader plaetse recht ende costume, de penningen daer van comende tontfangen, quitantie van huere ontfanck te gevene, ter cause ende beruerende tvoorsz. sterfhuys rechts te plegen zoe als verweresse als eyscheresse eest noet, voor alsulcken rechter ende juerysdictie daer hoer eerbaerlicxst duncken sal ende nae rechte te behoeren, te nemen, te geven, te heysschen ende te verantwoorden, te repliceren, te dupliceren, reproceren,

salveren sententie, tzij interlocutie ofte dyfintive tanhoere ale geryven, te protesteeren, reformeeren ende appelleren, costen te eysschen, tgewijsde te vollegen ende te volcomen ende inde siele van hem constituant te zweeren est noet een ofte meer procureurs ad lytes alleenlicken te mogen substitueeren sede ende gelijcke macht hebbende ende voorts generalicken ende specialicken al te doen des hij constituant present ende voor ogen weesende selver soude moegen doen, al waert oeck zoe, dat selve naerder ende specialder procuratie waere requiereerende, gelovende voor goet vaste gesegde ende van goeder waerden te houdene alle tgeene des bijde voorsz. constituante haere supstitute ofte deene van hem huer inne gedaen ende geachtvolcht sal worden. Des toerconden soe hebben wij burgemeesters scepenen ende raidt voorn. der voorsz. steede segel ten saken hier onder op tspatium gedrukt, op den 15^e aprilis anno 1562, onderteykent C. Adriaenssz. henluyden in desen respectivelicken fondeerende te zijn erfgenamen vande voorsz. Caterina Jan Suys dochter, al naer vollegende sekere makinge ende overghyfte gedaen bij wijlen Jan Suys ende joncfrou Antony van Sanidick, van dato den 15^e marty anno 1545 ter andere zijnde ende bekennen de voorsz. comparanten inder qualite voorsz. oncleringe met malcanderen geschyft ende gescyeden ende gedeelt te hebben alle die goeden, roerende ende onruerende, inboel, huysraedt, actien, credyten, insculden ende uyt sculden, geen daer van uyt gesondert, zoe groet ende cleyn als voorsz. joncfrouwe Caterina Jan Suys dochter die metter doet geruymt ende achter gelaeten heeft, inde manieren hier naer verclaert, te weeten dat dvoorsz. Wouter Oem alleen bedeeft ende gebleven is, eerst an alsulcke goeden als hij ten hylicxe mette voorsz. joncfrou Caterina Suys gecontraheert angebrocht, breeder naer vermelden die hij hylicxe voorwaarden daer van gemaect, noch an allen den inboel ende /120/ huysraede, geen daer uyt gesondert, zoe groet ende cleyn als hij mete voorsz. joncfrouwe Caterina Suys gemeen te bisitten plach int leste van haeren leevende lijve des dat dvoorsz. Wouter Oem allen gehouden weesen die uytsculden inden voorsz. sterfhuyss bevonden, mitsgaders die lasten ende bezwaernissen van renten die staen den voorsz. huylicke gemaect zijn alleen tot zijnen lasten te nemen ende daer van dvoorsz. erfgenamen te vrijen costeloes ende scadeloos te houden, noch an alsulcke twaelf ponden groten vlaems tsjaers lijfrenten, als de voorsz. Wouter Oem gelegateert ende gemaect zijn bij testamente vande voorsz. Caterina Suys zaliger, van date den 14^e marty lestleeden, die geduerende tleven vande voorsz. Wouter Oem ende langer niet jaerlicxs betaelt ende uyt gerecheyt sullen worden bijden voorsz. Nicolaes van Beerendrecht uyt die vier en twintich ponden groeten vlaems tsjaers, die de voorsz. joncfrouwe Caterina Suys in huwelicke belooft zijn ende die voorsz. Nicolaes van Beerendrecht als erfgename van Johan Suys, zijn scoen vader, haer uyt gereyct heeft tot haeren overlijden toe, tegens welcke voorsz. parcelen van goeden dvoorsz. gesamenderhandt bedeeft ende gebleven zijn an allen die cleederen, juwelen, cleynodien hebbende ten lijve vande voorsz. joncfrouwe Katerina Suys, midts gaders an allen anderen goeden die boven den voorsz. inboel ende huysraedt overschieten ende reteren sullen, naer inhoudt der makinghe van wijlen Jan Suys ende jonfrou Antonie van Zanddijck, van dato 15^e maerty anno 1545 voorsz., onder nochtans exprese protestatie dat die voorsz. Nicolaes van Beerendrecht ter eenre ende joncfrouwe Anna Suys voor tineterrest van haer kinderen ter andere zijden, bij desen niet en begeeren te infringeeren die voorsz. makinge bij wijlen Jan Suys ende joncfrouwe Antonie van Sanddijck, haer zaliger vader ende moeder, gemaect van date als boven, maer indien daer eenige questie uyt soude mogen rijssen, stellen zijluyden bij desen dselve questie int seggen ende arbytraige van mijne heer van Rijswijck ende president Suys Jacop Suys heer van Grijsoerde ende Nicolaes van Sanddijck, bailliu van Vooren, als naeste vrienden vande voorsz. Jan Suys ende joncfrou Antonie van Sanddijck voorsz. ende hier mede zijn zijluyden vereffent ende gescheyden, scellende malcanderen quijte van allen die goeden, roerende ende onruerende, geen daer van uyt gesondert, zoe groet ende cleyn als zij die met malcanderen te sciften ende te sceyden hadden, roerende die doet van joncfrouwe Caterina Jan Suys dochter voorsz. In oirconden desen brief gegeven opten 24^e aprilis anno 1562 naer paesschen onder was geteykent C. Michaelis.

Ghecollacioneert tegen de principalen brief, gescreven in francijn, ende is besegelt met drie groen seegelen ende is bevonden accordeerende van wordt tot woerdt, bij mijn Merten Aryaensz. secretaryus in Papendrecht onderteykent.

1.5.6.2.

/121/ In dustenigher voorwaerden, zoe zijn Goetscalck Oem ende Herman Haeck met malcandeeren verdragen, inden eersten sal Herman Haeck dat fundament maken van eenre zijdmuere tot der aerden toe buyten Godscalixs cost dat meure een muer op maken mach alzo hoech als Herman Haex voorhuys is ende lanck tot der waerde ris toe alst begonenen is, dese muer sal dick weesen van die stantbinken op waert twee ijssel steen dic, den eenen staen op Godtsalixs erve ende den andere op Hermans erve ende die ander staedts sel dyck weesen ander half steen dick ende die derde staedse sel dick weesen eene steen ende die stadsen sellen altijt gesneden weesen an beyden sijden enen veel, noch sel Herman maken een stick mueren alzo lange als zijn vaders is en de hoeck tot sijre waerder is te gaen van dichten in alre manieren als dander is, sellen zij beyde haer water dragen naeden recht vander steede als dese muer gemaect is, soe sel Godtsalix Herman niet meer betalen dan eenen halven steen vander aerden opwaert ende die muer sel blijven half ende half alszoe sij op huere tweer eryllick tot ewygen dagen, des selt Godtsalix betalen eenen metselaer die hij nemt ende een die Herman nemt, voert ist voorwaerd wye van hem beyden eerst begeerde die muer op Hermans waerderis op te maken, die soude die twee deel betalen ende dander dat derd een deel ende waert datse Godtsclack of zijn nacomer op maken woude soede hem Herman rumen dat mense op maken mocht van ditten ende in alre maniere als die muer vander voorsz. camer gemaect is.

Voert ist voorwaerde wie eerst begeerde te timmeren ofte metselen, dat is te weeten in lencten van dese camer afterwaert tot Harmans loue toe die hij ande straet stande heeft, dat die dat fundament maken sel buten des anders cost, des selt leggen op haere tweer erve ende van daer opwaert sel de gene diet eerst begeert betalen die twee deel ende die ander dat derden deel ende die mueren soudent tot alre tijt blijven half ende half ende zij soudent altijt haer wacht dragen naeden recht vander steede en wiese maect die sel den andere stant bingaten stercken als hijt begeert, hier of sullen zij malcanderen brief geven met malcanders segel, dat te houden voor hem ende voor haer nacomers erflick duer ende hier bij heeft geweest die dijkgrave van Riderwaert Kersgaen Pietersz., Willem Dunck ende Jacop Aert Worrensz.

/122/ Ick Pieter Scoeck Willemsz. bekene vercoft te hebben Bouwen Oem Thielmansz. een vierendeel van een geheel huys met zijnen toebehoeren ende mettet erfken over de strate vanden dwarsganck, genaemt Ossenburch, staende inden Houtuyn bij den roden toeren, Herman Andriesz. huys an die oest zijde en meester Willem Stoepe huys an die west zijde, voor een somme van penningen daer hij hem van bekent vernucht ende betaelt te zijn den lesten ende hier bij geloeft hij hem voorsz. vierendeel vanden huysse voorsz. te waeren ende te vrijen staende op tgeheel huys zoowel van 50 stuvers 7 penningen hollants tsjaers als hij verclare ende seggen sal in oirconden etc.

Pieter voorn. bekendt noch Bouwen voorsz. te hebben vercoft een erfke met zijnen toebehoeren gelgen after Harman Andriesz. voor een somme van penningen daer hij oeck van bekent vernucht ende betaelt te zijn den lesten penninck met den eersten ende hier bij geloeft hij hem tvoorsz, erfken te waeren ende te vrijen staende op een pondt hollants tsjaers ter rechter lant scijs in oriconden etc. etc.

Ick Pieter Scoeck Willemsz. bekenne midts desen beloeft te hebben Bouwen Oem Thielmansz., mijn zwager, te rumen ende te laeten bebouwen tot Bamis nu naest comende

die huyssinge met alle zijnen toebehoeren, daer ic tans ter tijt selve inne wonne, genaemt Ossenburch ende hem die daer actie op soude mogen intendeeren ende maken daer sel Bouwen Oem ofslach ende betalinge strecken inde voorsz. huere al eer hij yemant eenich gelt vander hueren geven of betalen sal die 12 pond groten vlaems die Bouwen mijn Pieter voorn. betaelt ende gegeven heeft ter cause noch vander reparatie ende boven al dit voorsz. bekene ic Pieter voorn. Bouwen, mijn zwager voorsz., beloeft te hebben dat indien Henrick die Vere Claesz., of die joffrou van Papendrecht, mij te recht stelde ter cause vande reparatie ende mij met recht yet of wonnen dat ic Pieter voorn. Bouwen mijn die twee voorn. parsonen met recht of gewonnen sullen hebben, des zoe sel Bouwen stil staen ende tegens Pieter zijnen zwager niet opposeeren ruerende die reaparatie vanden huysse, genaemt Ossenburch ende dit sonder alle arg ofte list of yet dattet tvoorsz. soude mogen contraryeren in eeniger manieren. Ggedaen anno 1540 in maert den 6^e dach, des te getuigen zoe hebbe ic Pieter voorsz. dit selfs gescrevenen ende met mijn hanteyken onderteykent ende was onderteykent Scoeck Bouwen Oem Tielmanssz. abeamont Aryaen Henricxsz.

Ghecollacioneert tegens de principaele accoert, gescreven in papier ende is bevonden accoreerende van woerdt tot woerdt bij mijn Merten Aryaenasz., secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/123/

Inden naem Godts, amen, bij dese yegenwordige instrument zij kennelick, dat inden jaere ons Heeren duysent 1544 nae scrijven sHoefs van Hollandt ende deser stadt van Dordrecht in die derde indictie den ses en twintichsten dach in februaryo te zes uren naden nouwen of daer ontrent int pausdom ons alder heylichste vader in Gode en heeren heer Pauwels bijder godlicker voorsienicheyt des naems die derde paus in zijn thienste jaer ende des roemsche rijcx bijder godliger genadicheyt gecroent keyser Carolus des naems die vijffte int vijftwintichste jaer sijnder electie ende van Spaengen het sueven en twintichste jaer, zoe zijn in die yegenwordicheyt van mijn openbaer notaryus ende tuygen hier naer gescreven als daer toe geropen ende gerequireert geweest in haeren properen parsonen die eersamen ende discrete Jan Suys Pietersz. uyten name ende van weegen Katerina Suys, zijn wettige dochter ende Claes van Beerendrecht, zijn zwagere, op een zijde ende joncfrouwe Marie Wouters dochter Bouwen Oems wedue met Wouter Oem haeren soen, Arent Cornelisz., burgemeester, meester Thielman Scoeck ende andere haere vrienden op dandere sijde, seggende ende verclaerende hoe dat zijlyuden onderlinge gesproken ende getracteert hadden van een toecomende wettige huwelick tusschen den voorn. Wouter Oem Bouwensz. ende Katerina Suys voorn. ende voort vergaerden ende al eer tselve huylick toe quaem is bijden comparanten wel ende wettelick geaccordeert, bevoorwaert ende besproken, waer op oeck tselve huylick toegegaen ende gesloeten is, inden eersten dat die voorsz. Wouter Oem Bouwensz. ande voorsz. Katerina Suys ten huylick brengen sal mit consente transporte ende overghyfte van vrou Marie Bouwen Oems weduwe, zijn moeder, alzo die selve goede haer gemaect zijn in tochten bij Bouwen Oem, haeren man was saliger ende vader van den voorsz. Wouter, eerst die hoge ende laige heerlickheyt van Papendrecht, vysscherije, vogelrije ende achtf mergen griendingen, het veer ende allen anderen zijnen toebehoeren sulcx ende in allen schijn als die selve heerlickheyt van Papendrecht te leen gehouden wordt, vollegende de tenoer vanden leen brieven ende noch hier en boven vier en twintich mergen landts, leggende in Ouderkerck, ende is leen goet ende wordt te leen gehouden vande graeflickheyt van Hollandt ende die voorsz. heerlickheyt van Papendrecht wordt mede te leen gehouden vande graeflickheyt van Hollandt ende zijn dese twee parcelen van leenen vrij ende onbelast, uyt geseyt vijf scellinck groten vlaems die Splinter van Harrigon op die heerlickheyt van Papendrecht sprekende heeft, vollegende zijn brieve ende die voorsz. Jan Suys Pietersz. sal die voorsz. Wouter Oem Bouwensz. met sijne voorsz. dochter Katerina Suys te huylick geven ende geeft midts desen in dote van huylicke vier en twintich ponden groten vlaems erfelicken renten, geassigneert ende geypotekeert op allen zijnen goeden, landen, leenen ende eygendom, niet uytgesondert, noch buyten gehouden, die de voorsz.

Jan Suys nu heeft ende namaels verkrijgen sal, midts dat de voorsz. vanden voorsz. renten tenden een jaere nae dato van desen den voorn. Wouter Oem geven sal zes hondert karolus guldens indien hem die alsdan believe sal te ontfangen ende dat in minderinge van ses ponden groeten vlaems, zoe dat alsdan die renten niet meer blijven en sullen dan achttien ponden groeten vlaems, noch sal die voorsz. Jan Suys deselve Katerina Suys, zijn dochter, geven ende uytsetten wel geaccutereert ende versien van cleederen ende juwelen, gelijcken hij wyl dat die voorsz. Wouter Oem de voorsz. dochtere in eeren houden sal ende sullen die voorsz. Wouter Oem ende Kateryna Suys een jaer die cost hebben binnen den huysse van vrou Marie, zijn moeder voorsz., indient hemluyden belieft, item es noch vervoerwaert ende ondersproken, dat soe wanneer tvoorsz. huywelick bij de verheyngnisse Godts gescheyden sal worden bijden overlijden van die een ofte andere van hem beyden, dat alsdan allen die voorsz. goeden gaen ende keeren sullen ande selve sijde daerse of gecomen zijn, tzij bij besterfenisse ofte anders ende ofte eenige vanden selven goeden staende tvoorsz. huywelick verdorven, verloren ofte beschedicht worden bij eenige inconfenientty ofte ongeval, van wat zijde die gecomen waeren, sal tverlies gedragen worden /124/ tot gemenen lasten half ende half ende allen die goeden staende tvoorsz. huywelick geconquesteert sullen gedeelt worden half ende half, wel verstaende dat die voorsz. Wouter Oem ,ofte actie van hem hebbende, sullen vollegen alle die cleederen juweelen, bouch, harnas, wapen ende generalicken alle dat tot zijnen lijve toe behoert ende die voorsz. Katerina Suys, ofte actie van haer hebbende, sullen vollegen dat tot haeren lijve toebehoeren sal, met condycien ende generalicken al dat bijde verheyngnisse Godts tvoorsz. huywelick gescheyden worden bijden overlijden vanden voorsz. Wouter Oem Bouwensz., sonder kyndt ofte kinderen after te laeten, sal alsdan die voorsz. Katerina Suys hebben profijten ende genietten vijftich karolus guldens tsjaers voor haer douwaerye, haer leven lanck, geduerende die welcke huer geassigneert sallen weesen, midts desen ende noch uyt die heerlicheyt van Papendrecht ende die voorsz. vier en twintich mergen, zoe dat zij bewaert is daer of ten waere of des voorsz. Wouter Oems erfgenamen geliefde de voorsz. duwarie te quijten ewelick zijluyden sullen moegen doen met vier hondert gelijcke karolus guldens eens daervoor betaelen ende en sal die voorsz. Wouter Oem dese voorsz. heerlickheyt van Papendrecht ende de voorsz. vier en twintich mergen lants, ofte oeck eenige goeden hem in huylicke gegeven mit voorsz. Katerina Suys niet mogen vercopen, vervremden, veranderen ofte bezwaren dan bij consente ende goet duncken van twee zijne naeste vrienden van beyden zijden, welcke huylicke voorwaeren hebben die voorsz. Jan Suys Pietersz. met Katerina Suys zijn dochter ter eenre ende vrou Marie Bouwen Oems wedue, mit Wouter Oem Bouwensz. ter anderen gesamelicke ende elcxs bysondere soelemnelicken gelooft te volcomen vast gestaede ende onverbrekelick te houden ten ewygen dagen, renonceerende daer omme alle excepten, argelist ende behulpt van rechte, zoewel geestelicken als waerlicken, privilegien handtvesten, rechten ende custumen ende bysonder die rechten ende loeyen seggende dat generale renunciatie niet en duecht ten zij dat speciale voor gaen zijn ende van allen desen des voorsz. zijn vasticheyt vigore ende conservature, zoe hebben die voorsz. Jan Suys Pietersz. uyt te name van Katerina Suys, zijnre dochter, ende vrou Marye Bouwen Oems wedue ende Wouter Oem Bouwensz., comparanten voorsz., ende elcxs bijsonder begeert ende versocht an mijn notaryus openbaer onderscreven thebben een ofte meer instrumenten ofte instrumenten inder bester forme, dat is gesciet binnen Dordrecht, ten huysse van vrouw Marie wedue voorsz., int jaer indictie maent dach vrie pausdom ende keysserrijcke als voorsz. staet, daer bij ende over waeren als getuygen eerlicke parsonen als Herman Oem Danielsz. ende Pieter Govertsz., leenmannen, bequaem parsonen om getuychgenisse te geven, hier over geropen ende gerequereert. Ende ic Pieter Bueren Jansz., priester des crisdoms van Uytrecht, openbaer bij pausselicke ende keyserlicker auctoriteyt ende bij consent ende toelaeten des Hoefs van Hollandt, notaruys, want ic dese huweliccxen voorwaerden ende alle andere punten doen als voorsz. staet geschieden met die voorsz. tuygen ic tegenwordich geweest bin ende hebbe die gesien ende gehoert, geshien, daer omme heb ic dit openbaer instrument bij hande van

mij gescreven daer of gemaect ende in dese openbaer forme gestelt ende hebt mit mijnen gewoenlicke naem geteykent in een teyken ende getuygenisse der waerheyt al dat voorsz. staet hier over geropen gebeden ende gerequireert ende was onderteykent Johan Suys, marke Bouwen Oem, C. Scoeck, de Beerendrecht, P. Govertsz., Herman Oem.

Ghecollacioneert tegens de principale brief, gescreven in francijn, ende is bevonden accordeerende van wordt tot woerdts bij mij Merten Aryaensz., secretaryus in Papendrecht onderteykent.

/125/ Wij Wouter Oem Bouwensz., heer van Papendrecht, als man ende voecht van Katerina Suys, mijne huysvrouw ende Nicolaes van Beerendrecht, schout der steede van Leyden, als man ende voecht van Lyvina Suys, mijne huysvrouw, doen te weeten eenen yegelicken dient behoert, hoe dat bij Nyclaes van Beerendrecht voorsz. overgeleyt is geweest inde sterfhuysse van wijlen Jan Suys Pietersz., onse huysvrouw vader, sekere makinge, ghyfte ende dispocie, gemaect, gegeven ende gedisponeert bijden voorsz. wijlen Jan Suys ende joncfrouwe Antonie van Zanddijcke, zijne huysvrouw, onser beyder huysvrouw vader ende moedere, tot behouwe van haer drie dochteren, sulcx zijluyden begeerden, dat huerluyder goederen, naer huer luyder dode ende overlijden, onder haerluyder voorsz. drie kinderen gaen ende gedeelt soudon worden, weesende van datte den 15^e dach in maerte anno 1545 a nativitate van welcke voorsz. makinge ons erfgenamen voorsz. geleverd is geweest copie autentyck omme daer op te beraden ende nae dien dat ic Wouter Oem Boudewijsz. voorsz. daer op sekeren tijde mij beraden hebbe gehadt ,zoe met mijne huysvrouw ende andere daert mij heeft belieft te beraeden ende oick mede den staet vanden goeden te duersien, Zoe hebbe ic Wouter Oem Boudewinsz., als man ende voecht van mijne voorsz. huysvrouw, midts gaders ic Katerina Suys selver, mede verclaert ende verclaere midts desen als dat wij buyten gaen ende gerenoncieert hebben te buyten gaende ende renoncieren midts desen alle die goederen ende landen die ons vollegende die makinge ende ghyfte voorsz. gegeven ofte getransporteert zijn bijden voorsz. Jan Suys en joncfrouwe Antonie voorsz., zonder ons eenich sins ande selve ghyfte te willen houden ofte keeren, dan houden ons alleenlicken an alsulcke doete ende medegaven van huywelicke, bedragende vier en twintich ponden groeten vlaems tsjaers, als onsluyden vollegende onse huwelicxe voorwaerden brieven te huwelick zijn gegeven bij den voorsz. wijlen Jan Suys ende joncfrouwe Antonie van Sanddijck, onse voorsz. vader ende moeder, uyt huerluyder beyder gereetste goederen tontfangen, waer mede wij begeeren uyt te blijven ende blijven uyt midts desen, sonder dat wij ons vorder metten voorsz. goederen willen onder winden ofte oeck voorder gehouden zijn in eenige sculden, legaten ofte anders, als breder inde voorsz. brieve van ghyfte verhaelt staet, ende ic Nicolaes van Beerendrecht als man ende voecht van mijnre voorsz. huysvrouw hebbe geaccepteert ende acceptere midts desen die voorsz. renunciatie ende uyt ganck hier vooren gedaen bij onse suster ende zwager ende hebben beloeft ende beloven bij desen den achter gelaten gegeven ende gemaecten goederen bijden selven onsen ouderen gegeven ende gemaect te onwaerden, Zoe wel onse portie als onse voorsz. susters partie ende allen de sculden, legaten ende lasten te betaelen ende noch daer en boven jaerlicxs te betaelen den voorsz. Wouter Oem ende zijne huysvrouw, ons sustere voorsz., vier en twintich ponden groeten vlaems tsjaers achter vollegende huerluyder hijlicxs voorwaerden brieven voorsz. in date den 20^e dach in februaryo anno 1544 nae scrijvens tHoefs van Hollandt ende tot vaste gestade oerconde van desen, Zoe hebben wij hier of doen scrijven twee gelijcke brieven die wij ende beyde onse huysvroue onderteykent hebben ter presentie van joncfroue Marie Boudewijns Oems wedue ende Jan de Witte Jacopsz., onsen zwager, die dit mede tonser bede onderteykent hebben desen 13^e in maerte anno 1553 a nativitate, onder was geteykent marke Bouen Oem, de Beerendrecht van Papendrecht, Jan de Wyte Jacopsz., Lyvina Suys, Katerina Suys.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief, gescreven in francijn, ende is bevonden accordeerende van woert tot woert, bij mijn Merten Aryaens, secretaryus in Papendrecht, onderteykent.

/126/ Ick brueder Cornelis Jansz, gardiaen vanden minrebrueders binnen der steede van Dordrecht, doe condit allen luyden dat ic gesien, gehandelt ende wel over gelesen heb eenen brief, goet, gans ende gaef, sonder eenige suspicie of rasuere ende in allen zijden wel bewaert, uyt hangende besegelt mitten segel des edelen hooge geboren prince hartoge Willem, grave van Hollandt, inhoudende van woerde tot worde, in alre manieren gelick hier nae bescreven staet: Willem bij der genaden Godts, palensgrave opten Rijn, hartoge in Beyeren, grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende heer van Vrieslandt, doen condit allen luyden, want wij sculdich zijn Jacop vander Duyn van alrehande tymmeringen die hij an onsen huysse tot Altena uyt geleyt heeft, die wijle dat hij onsen casteleyn aldaer was, die somme van vier hondert drie ende tzeventich wilhelmus hollantsche gulden, zoe hebben wij om hem daer of te voldoen den selven Jacop voorsz. daer voor gegeven ende vercoft, geven ende vercopen mit desen brieve tot eenen vrijen eygen een stuck wilts moers mitten gronde dat wij leggende hebben in onsen landen van Zuythollandt ende belegen plagen te hebben an die oestzijde Zeger Florisz. erfgenamen, an die weestzijde des heeren muer van Arkel, was an die noert zijde die zijtwyn ende den Nederveen ende an die zuytzijde die palen van Brabant, welck stuck muers voorsz. Jacop voorn. ende zijnen erfgenamen hebben, houden ende gebruycken sullen in all manieren als Zeger Florisz ende Coenradts van Heysterbachs erfgenamen hoeren muer, leggende daer naest oetswaerts hebben ende gebruycken ende hoer brieven daer of inhouden, oeck sullen Jacop ende zijn erfgenamen dat stuck muers voorn. mogen vercoepen, vervremden ende anders hoeren vrijen wil daer mede doen, gelijck met andere eygen goeden, behoudelick dat Jan vander Sijdewyn ende zijn nacomelingen sulck muer als hij van ons in partijen heeft gelegen in dit stuck muers voorsz. houden ende gebruycken sal ende den pachte daer of jaerlicxs ons of onsen rentmeester uyt reyken, als hij sculdich is te doen, ende wij geloven voor ons ende voer onsen nacomelingen Jacop voorsz. ende sijne nacomelingen of den genen doe dese voorsz. muer mit coep, of anders wittelick van hem vercregen sal hebbe,n daer in te houden ende te sterken tegens eenen yegelicken. In oirconde desen brieve besegelt met onsen segel, gegeven in Den Hage opten elfften dach in meye int jaer ons Heeren 1409 ende om dat dit waer is, zoe heb ic brueder Cornelis, gaerdiaen voorn. dese transcfite besegelt metten segel minre officien, gedaen int jaer ons Heeren 1475 opten negende dach in octobery.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief, gescreven in francijn, uyt hangende besegelt met eenen roeden lanck werppyge segel ende accordeert van woert tot woert, bij mijn Merten Aryaensz, secretaryus in Papendrecht, onderteykent.

1.4.7.5.

/127/ Ick Claes van der Velt Willemsz., richter inden ambocht van tSgrevelduyn ende met mij als heemraders bij namen Aert Heynricxsz., Herman die Roy Jansz., Geryt Smyt Aryaensz., Willem Adriaensz., Zeger Willemsz., Huce Hugesz. de Roy ende Gerit Heynricxsz., heemraders inden selven ambocht voorsz., oerconden ende kennen als dat Adriaen Cornelis Boetsz., als voecht ende momber van Gerit Laurisz., mit sijnen medegesellen ter eenre zijden ende Aert die Joede Dirxsz. mit Claes Claesz. voor hem selven ende Dirck Stelart Pietersz. als gemachticht mit haeren mede gesellen ter ander sijden geloet ende gedeylt zijn mit recht an alsulcke muer mit haeren toebehoeren, als hier naer bescreven staen, welcke landt deylinge gewonnen is mit recht uyt eenre gebannen vierschaer, nae uyt wijssinge die scheydinge vanden camer, item inden eersten zoe is Gerit Laurensz. mit sijnen mede gesellen geloet ende gedeelt mit recht aen een stuck muers mit seynen toebehoeren,

gelegen boven Gerbrants mueren vanden Colster ende gelegen oestwaert van Willems moeren van Gendt totter halver Nieuwer Vaert toe ende is breed seven en tzeestich ruyen ende voer voet, te weeten an dat noorden eynde ende desen sellevan muer is breed van Willems mueren van Ghendt totter halver Nieuwer Vaert toe voorsz. een tzeventich roeyen, te weeten noerdewaert vander Nieuwer Sprangser straet an dat zuyden eynde ende dit selve voorsz. stuck moers is breed aent suyden eynde an Brabant ses en tseestich stalve roey ende ander half voet, item zoe is Aert die Joede mit zijn mede gesellen geloet ende gedeelt mit recht aen een stuck muers met zijn toebehoeren gelegen oestwaert vander halver Nieuwer vaert voorsz. ende is een stuck even breed ende even groot als die mueren voorsz. zijn, te weeten dat dit voorsz. stuck moers is breed boven Gerbrants moer vanden Colster zeven en tzeventich ruyen ende vier voet ende is breed an dat zuyden eynde noortwaert vander Nieuwer Sprangser straet een en tzeventich roeyen ende is breed aen dat suyden eynde an Brabant ses en tzeestich stalve roeyen ende ander half voet, item daer leyt een geer moers met haeren toebehoeren an dat zuyden eynde van Gerrit Laurisz. mit zijn mede gesellen ende leyt noortwaert vanden dijck die daer gelegen is an den Dongensse muer ende is groot acht hondt welke geer moers voorsz. daer gemeyn blijft leggen, item tusschen der kercken ellebogen ende den pael van Brabant leyt een geer muers mit haere toebehoeren der kercken muer an die oost zijde ende Aert die Joede tot met zijn mede gesellen gelegen andie west zijde ende is lanck vier hondt roeyen ende is breed inder kercken ellebogen twee en veertich roeyen ende dese voorsz. geer is groot veerthien mergen ende ander half hondt ende des is Gerit Laurisz. mit zijn mede gesellen geloet ende gedeelt an dat suyden eynde met seven mergen muers mit haeren toebehoeren ende vijf en tzeventich roeyen ende Aert die Joede mit zijn mede gesellen is geloet ende gedeelt aent noorden eynden totter kercken ellebogen toe oick met seven mergen moers mit haeren toebehoeren ende vijf en tzeventich roeyen, item van die voorsz. geer noertwaert totter halver Sprangser straeten toe is gelegen een stuck moers mit zijn toebehoeren ende is breed om dat zuyden eynde twee en veertich roeyen als voorsz. is ende is breed an dat noorden eynde op die Sprangse straet drie en veertich roeyen end is opgaende gesplit in twee ende dese voorsz. geer is lanck tweehondt ruden ende negen en veertich ruyen vanden welcken Gerit Laurysz. met zijn mede gesellen geloet ende gedeelt is an die oest zijde ander kercken muer gelegen ende Aert die Joede mit zijn mede gesellen geloet ende gedeelt is an die west zijde an haer selfs lot ende dese voorsz. geer is groot seventhien mergen ende twee hondt ende twee en dertich ruyen, te weeten elck gedeelt is groot negen dalf mergen een hondt ende seshien ruyen ende is Gerit Laurisz, cavel acht voet breeder dan Aert die Joeden cavel is met zijn mede gesellen om een geer beneden die, item die geer gelegen an die oest zijde vander kercke muer ende zuytwaert van Aryaen Jacopsz. muer ende zuytwaert vanden meerwelken is groot seventhien hondt ende zes en twintich ruyen behalven den gemeenen dijck vanden welcken Gert /128/ Laurisz. mit zijn mede gesellen geloet ende gedeelt is an noorden eynde mit negen dalf hondt ende derthien ruyen ende Aert die Joede met zijn medegesellen geloet ende gedeelt is an dat suyden eynde tot Brabant toe oock met negen dalf hondt ende derthien ruyen ende dese voorsz. geer is an dat noorden ende breed negenthien ruyen luttel min of meer, item Aryaen Geritsz. erfgenamen geleverd met recht twee en twintich mergen muers honder ruyen vijf en twintich gelegen noertwaert vander halver Nieuwer Sprangser straeten tusschen die twee en veertich gaerden ende der kercken moer van Cappel, item Aert die Joede met zijn mede gesellen geleverd met recht negen thien mergen muers gelegen an die zuyt zijde vander halver Sprangser straten tusschen die twee en veertich gaerden ende der kercken muer van Cappel te weten dat Gerit Laurisz. geleverd heeft Dirck Stellaert eenen mergen moers van die negenthien mergen muers voorsz., item Gerit Laurysz. geleverd Aert die Joede met zijn mede gesellen int recht vijf mergen muers een hondt ende vijf en twintich ruyen, item noch geleverd eenen mergen muers dats te weeten eenen halven mergen an hem selven ende den anderen halven mergen die zij tegens Tonis Aryaensz. gecoft hebben ende dese voorsz. muer is gelegen vander Nieuwer halver Sprangser strate noertwaert die kerck muer

gelegen aen die oest zijde ende Aert die Juede mit zijnen medegesellen gelegen an die west zijde, item noortwaert van die ses mergen muers een hondt ende vijf ende twintich ruyen voorsz. gelegen een stuck muers mit sijnen toebehoeren ende is groet ses mergen een hondt ende negen en twintich ruyen ende is breed an dat suyden eynde acht en veertich ruyen ende twee voet ende is lanck hondert ruyen ende negen en twintich tot ons dwaers lot toe beneden ende dit voorsz. stuck muers is gesplit zuyden ende noorden in twee ende dese voorsz. muer is breedt an dat noorden eynde seven en twintich stalve ruyen te weeten Gerit Laurisz. mit zijnen mede gesellen geloet ende gedeelt is an die west zijde an der kercken muer mit drie mergen ende vijf en twestich ruyen ende Aert die Juede mit sijnen mede gesellen geloet ende gedeelt is met drie mergen ende vijf en twestich roeyen gelegen oestwaert an haer selfs lot ende cavel, item dat dwaers lot ende cavel vander kercken muer totter Nyeuwer Vaert thoe os lanck hondert ruyen ende vier en twintich ende drie voet ende is breed ander kercke muer vijftich ruyen min twee voet ende is breed an dat west eynde an die vaert totten dijk toe seven en dertich ruyen ende dese voorsz. muer is groet negen mergen ende elf ruyen vanden welcken Gerit Laurisz. mit sijnen mede gesellen is geloet ende gedeelt aen die noert sijde van dese voorsz. kerck moers ende suytwaert vanden dijk die dese ingeerfden dair gemeen houden liggen ende Aert die Juede mit sijnen medegesellen is geloet ende gedeelt an dat suyden eynde van dese voorsz. stuck muers an haer eerste lot te weeten elcken cavel is groet vijftael mergen ende sestalf ruyen, item gecavelt ende geloet een geheel stuck moers mit sijnen toebehoeren der kercke muer van cappel gelegen andie west zijde die acht hoven vander Merweden gelegen an die noortzijde die twee en veertich gaerden gelegen an die oest zijde ende die twestich ruden vander halver Nyeuwer Sprangser straeten nedercomende gelegen an die zuytzijde ende dit voorsz. stuck muers met sijnen toebehoeren is geloet ende gedeelt in vier quartieren cruyswijs doer malcanderen, item dat zuytoest quartier is groet vijf en twintich mergen ende vijftalf hondt ende is te loete gevallen Gerit Laurysz. met zijnen medegesellen, item dat zuytwest quartier is groet een en twintich mergen een hondt ende zes en dertich ruyen ende is te loete gevallen Aert die Joede met sijnen mede gesellen, item dat noetwest quartier is groet twintich mergen ende vijf hondt ende vijftwintich ruyen ende is te loete gevallen Gerit Lauwersz. mit sijnen mede gesellen, item dat noortoest quartier is groet vijf en twintich mergen ende vierdalf hondt ende vijf en twintich ruden is te loete gevallen Aert die Joede met zijn mede gesellen, item Aert die Joede mit sijnen mede gesellen twee cavelen voorsz. zijn meerder dan Gerit Lauwersz. cavelen voorn. mit zijnen mede gesellen een hondt zes ende tachtich roey ende dat sal corten an die acht hondt die daer leggen tusschen den Donghenschen dijk ende tsGreven moer ende zoe blijfter noch gemen eenen mergen ende veerthien roeyen, item soe is /129/ geordonneert bij dese voorsz. ingeerfden int gemeyn een dijk wyngen liggende die twee en veertich gaerden totter kercken moer toe vier roeden breedt an die acht hoven vander Marwen ende elck voor hem selven ende vander kercken muer is geordonneert een dijk wyngen leggende totter Nieuwer vaert toe vier roeden breedt ende meer int gemeen vanden gemeenen muer ende en is in geenen margentalen gerekent, item zoe is noch geordonneert bij dese voorsz. ingeerfden een straet seven ruden breedt int middel van die muer van die twee en veertich gaerden totter kercken moer toe te weeten om een vaert daer te maken ende te besygen tot hoeren mitscap dies zoe salmen doen van beyden sijden enen veel moers te weeten van elcker zijde vierdalf ruyen ende voort an vander kercke moer totter Nyeuwer vaert zijn geordonneert uyten gemeyne muer ende en zijn oeck in geene margentalen geruert, item voert aan zoe hebben alle dese voorn. ingeerfden verwillecoert ende geloeft voer hem ende voor haeren naecomelingen ende een verbandt gemaect alle dijcken vaerten ende straten ende die vaert malcanderen helpen maken die daer nu ter tijt begonnen is, alzo dra alst oirbaer ende doenlicken is ende te grippelen nae des moers oirbaer ende malcanderen niet te verachten ende met malcanderen te gelden mergen mergens gelijk ende of die mueren meer of min vielen of die palen vercort of verlenct gesmalt of gebreedt mochten worden in eeniger manieren dat sullen alle dese ingeerfden voorn. malcanderen gelijk uyt helpen dragen elck nae advenant dat hij daer in

geerft ende gegoet is ende des en salmen op twee roeden nae der vaerkant die zij mit malcandeeren nu maken sullen met tymmeren of cloeten of geven turf op die vaert storten daer yemant bij hinder beschaedt of vercort muchte weesen ende over malcanderen burelick stegen wegen wateren ende vaerden ter minster scaede of vaerden voor malcanderen te maken ofs van doen waer ende die mueren betalen alzoze zij an beyden sijden gelden of ter heemraets schieringen ende des soe sellen alle des voorsz. ingeerfden allen haer cavelen ten uytersten dagen even groet weesen ten beyden zijden alle dinck sonder erch ende list. In kennise der waerheyt ende want wij heemraders voorsz. geen gemeen zegelle en hebben zoe hebben wij gebeden Claes vanden Velt rechter voorsz. dat hij desen brief over ons beseegelen wil ende ic Claes vanden Velt voorsz. om bede wil mijnre heemraders voorsz. ende om dat mij dit mede aldus condich is zoe heb ic mijne segel benden an desen brief gedaen int jaer ons Heeren 1480 den thiensten dach in octobry.

Ghecollacioneert tegens de principaelen, ghescreven in franchijn, besegelt met eenen cleynen groenen segel ende is bevonden accordeerende van wordt tot wordt, bij mijn Merten Aryaens, secretaryus in Papendrecht, onderteykent.

1.4.8.0.

/130/ Wij Goetscalck van Oudthuesden, dijkgrave van den Alblasserwaert en wij Huych Andriesz., Adriaen van Blijenburch Adriaensz., Pieter Govertsz., Aryaen Jan Kosteusz., Gerit van Langeraeck Willemsz., Ghijsbert van der Duyn Jansz., Henrick Pijnsz., Jan Pietersz. Groetvelt, Joris van Nes Gertisz., Jan Segersz., Cornelis Baertsz., Cornelis Cornelisz. ende Jan Ockersz., hogen dijkheemraden vanden Alblasserwaert, oirconden en kennen midts desen onsen tegenwoordigen brieven, hoe dat allen oncosten die gedaen zijn omme te over gaen die walen ende gaeten die gevallen zijn inden jaere van dertigen ende twee en dertighen, uyt geset ende ommegelesagen zijn over allen die mergentalen gelegen binnen onser scouwen, zoe wel op dat leen goet, vlicht goet als op dat eygen guet ende ofte naemals gebuerde ofte gebreke, het welck Godt almachtich verhoueden muet, datter eenige geaeten ofte waelen weder om gevielen ofte inbraken nae deser tijt in eenige dijcken die ter Bamis schouwen geschout, gelooft ende gepresen waer, zoe zijn die ambochsheeren vanden vlichtgoeden, als Godtschalck van Outhuesden, Cornelis Aryaensz., ambochsheer van Alblasserdam, Aert van Nederveen, ambochsheer van Ghyssendam met heure consorten als annemers vanden vlichtgoeden metten gemeenen ingelanden vanden Alblasserwaert geaccordeert ende over comen tot een ewyge eendrachticheyt ende behoudenis des gemeens lants vanden Alblasserwaert voorsz. in deser manieren, te weten, dat die voorsz. gaeten ofte dijcken sal dat gemen landt vanden Alblasserwaert gehouden weesen wederomme te vorsten totten gemens landts oirbaer, buyten ofte binnen om die wiellen, soe dat den dijkheemraedt inder tijt weesende dat oirbaerlicxste tot gemeen lants profijt guet duncken sal, wel verstaende datmen die bevorstinghe toe leggen sal gelick den gemeenen acker lande daer ontrent binnen dijcxen gelegen twee rueden breed toe leggens, zoe hoech an beyden eynden als den ouden dijk ende boven een rue breedt blijvende ende oft dieper waer beneden dat ackerlandt daer den dijk comen sal, het zij een halve roede soe salmen dat een halfve roede breeder toeleggen ende indient een geheel roede dieper waer beneden tvoorsz. ackerlandt soe salmen een heel roede breede toe leggen hebben ende alzoze voert nae advenant dattet diep bevonden sal worden daer men den voorsz. dijk leggen sal, des salmen die maet nemen te midsen weegen, daer men den nieuwen dijk leggen sal ende wat penningen dat die bevorsinghe costen sal, die salmen uyt setten ende omme slaen op alle die mergentalen die gelegen zijn binnen onser schouwe van den Alblasserwaert zoe wel op eygen guet, vlichtguet, als leen goet ende mede soe sullen allen punten ende voorwaarden inder ouder handtvesten begrepen in hoeren volcomen macht blijven, uyt geseyt des punten voorsz. die hier gescreven staen. In kennise der waerheyt zoe hebben wij dijkgrave en hoge dijkheemraden vanden Alblasserwaert voorsz.

desen brief met onsen segelen besegelt int jaer ons Heeren 1541 den twee en twintichsten dach van november.

Ghecollacioneert tegens de principalen brief, besegelt met eenen roeden segel ende derthien groen segelen end is bevonden accordeerende van wordt tot woerdt, bij mijn Merten Aryaensz. secretaryus in Papendrecht, onderteykent.

1.5.4.1.

/131/ en /132/ vide

/133/ [in een andere hand]

Alsoo ick Dirck Balssensz. Struyck, woonende tot Papendrecht op mijn versoecke becomen hebbe gehadt het lantpoorterschap van Dordrecht twelc mij gehtoont ende gebleken is te strijden tegen de privilegien ende preeminentie van Papendrecht ende de Matena, dewelcke ick als een ingeseten van Papendrecht schuldich sijnde te gehoorsamen, in sonderheyt naerdien den Ed. Heere van Papendrecht goetgevonden heeft tgunt ick ter saecke van dien verbuert hadde te remitteren, gerenuncieert hebbe, gelijck ick renunchiere bij desen, vant gemelte lantpoorterschap, belovende mij daer mede in rechten, noch daer buyten noyt te sullen behelpen. Actum in Papendrecht den sevenentwintichsten November 1645 ende was onderteekent Dirck Balsen Struyck. Onder stont, mij present als officier ende secretaris J. Piggen.

Gecollacioneert tegens het principale ende het selve daer mede bevonden taccordeeren van woorde tot woorde, op den negenden december 1645.
J. Piggen

Index op persoonsnamen.
De spelling in de tekst kan afwijken van de spelling in deze index.

Abel vander Colster Florisz, 33, 36, 37
Adriaen Aerts. die Joede, 57
Adriaen Cornelis Boetsz, 67
Adriaen Geritsz, 57
Adriaen Govertsz, 26, 43
Adriaen Henricxs, 9
Adriaen Jansz, 47
Adriaen Meus Tielenz., 50
Adriaen Pietersz, 45
Adriaen Theusz, 50
Adriaen van Nispen, 36, 37, 60
Adriaen van Muesienbroeck, 38
Adriaen van Blijenburch Adriaensz, 70
Adrian Claes Woutersz, 57
Adriana Adriaen Theussens wedue, 41, 42
Aelbert Cleysz, 50
Aert die Joede, 68
Aert die Joede Dircxs, 67
Aert die Joede, 33, 43, 67, 68
Aert Henrycx den Eedelen, 50
Aert Heynricxs, 67
Aert Jacopsz, 20
Aert Jonck Ariaensz, 5, 24
Aert Pietersz, 50
Aert van Nederveen, 34, 70
Andries Cleysz, 51
Andries den Smit, 50
Andries Huygenz., 23
Andries Jansz, 39
Anna Suys, 60-62
Anthonie le Bucq, 11
Antonie van Zandijcke, 62, 65
Arent Bueckelaer, 10
Arent Cornelisz, 43, 64
Arent heere Cornelisz, 33
Arent Henricxs., 26, 38
Arent van Gendt, 4, 12
Arent Wael, 12
Ariaen Dirck Huygensz, 51
Arien Ghijssen, 36
Aryaen, 51, 52
Aryaen Aertsz, 51
Aryaen Boeyen zoen, 52
Aryaen Claesz, 57
Aryaen Damas, 5, 29
Aryaen, de koster, 51
Aryaen die bastaert van Hollandt, 52
Aryaen Dirck Huygen, 52
Aryaen Geritsz, 68
Aryaen Ghijssen, 28, 37
Aryaen Govertsz Olyslager, 33
Aryaen Govertsz, 58
Aryaen Henricxs, 63
Aryaen Jan Kosteusz, 70
Aryaen Jansz, 50, 51
Aryaen Meusz, 50
Aryaen Oppens, 51
Aryaen Pieter Boenders dochter, 52
Aryaen van Nes Mathijsz, 24
Aryaen van Blijenburch Adriaensz, 47
Aryaen Voppensz, 50
Aryaentgen, 52
Aryean Huygensz, 50
Assendelft, heer van, 25
Augustijn Huybrechtsz, 60
Baen Dircxs, 24, 25
Baertken, 51
Barber Damas, 52
Barrent Gertisz, 26
Bartelmeus Cleysz., 51
Bastiaen Cornelisz, 26, 33, 44
Beerendrecht, de, 26, 65, 66
Belie Godtschalck Thieleman Oems dochter, 4, 10, 11, 24, 53, 54
Beveren, heer van, 5
Blasius Cornelis van Beveren, 26
Bouwen Oem Thielmansz, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 22, 24, 25, 40, 47, 49, 63, 65, 66
Brandt Heyndricxs, 50
Brouwer, 56
Bueren, de, 53
Buschuysen, 8, 10
C. Adriaenssz, 61
C. Michaelis, 62
C. Scoeck, 65
Caterina Jan Suys dochter, 61
Celigen, 51
Claes Baellie, 61
Claes Claesz, 23, 67
Claes de Vriesse, 12
Claes Florisz van Cranenbrouck, 8
Claes Gertisz, 57
Claes Reyers, 35
Claes Thonisz, 36, 39
Claes van der Velt Willemsz, 67, 69
Claes van Beerendrecht, 33, 36, 37, 64
Claes Wittesz, 45
Claes Zoetmansz, 50
Cleene Jan Bruyn, 10
Cleys Aart Aertsz, 34
Cleys Aert Dircxs, 36
Cleys Andriesz, 50, 51
Cleys Aryaensz, 51
Cleys de Bilder Aertsz, 33
Cleys die Bilder Dircxs, 51
Cleys Geritsz, 50
Cleys Nelensz, 51
Cleys Theeusz, 50

Cleys Tonisz, 33, 34, 35, 50
 Cleys Zuetmansz, 50
 Coenradts van Heysterebach, 67
 Cornelis Aryaensz, 70
 Cornelis Baertsz, 47, 70
 Cornelis Bartous Jansz, 11, 12
 Cornelis Bastiaensz, 45
 Cornelis Cornelisz, 47, 70
 Cornelis Croeswijck Jansz, 26, 38, 40-43, 61
 Cornelis Dircxs, 26, 51
 Cornelis Geritsz, 5, 23, 28, 36, 37, 44
 Cornelis Herbertsz, 51
 Cornelis Herbertsz., alyas Modder, 52
 Cornelis Hermansz, 24
 Cornelis Jacopsz, 44
 Cornelis Jansz, 51, 66
 Cornelis Jonge Neel, 37, 38
 Cornelis Meusz, 26, 28, 33, 36, 37, 50
 Cornelis Nan Pietersz, 53, 54
 Cornelis Pietersz, 57
 Cornelis Soetmansz, 50
 Cornelis van Beveren Pietersz, 38, 41, 42
 Cornelis Willemsz, 24
 Cornelis Zuetmansz, 50
 Daen Jansz, 52
 Damas, 11, 12
 Damas Outhuesden, 10
 Damas Voppensz, 50
 Dirck Aryaensz, 50
 Dirck Balsen Struyck, 71
 Dirck Banenz., 23
 Dirck Damas, 50
 Dirck die Juede, 50
 Dirck Geritsz, 33, 50
 Dirck Jansz, 34, 35
 Dirck Ockersz, 53
 Dirck Stellaert, 67, 68
 Dirck van Wijck Outsierz, 52
 Dyrck Claesz, 24
 Dyrck van Raey, 50
 Egmond, graaf van, 8, 9
 Egmond Mathijsz, 36, 48
 Elys, 52
 Ewout Symonsz, 38
 Fardynandus, heer, 59
 Florens Grave van Hollandt, 5, 27, 28
 Floris Claesz, 25
 Floris Egbertsz, 24
 Floris Florisz van Thol, 10
 Floris van Wijngaerden, 8, 49
 Frans Moelen Willemsz, 60
 Frans Stoep Wzn., 50
 Frederick, heer, 57
 Geertruyt, 51
 Geleyn Segers, 49
 Georgius Sijling, 53
 Gerardus Silvius Michaelis, 60
 Gerit Aertsz, 57
 Gerit Dirckz, 50

Gerit Heynricxs, 67
 Gerit Laurisz, 67, 68
 Gerit van Assendelf, 4, 12
 Gerit van Langeraeck Willemsz, 70
 Gerit van Abbenbruck, 8
 Gerit Voppensz, 50
 Gerrit Laurisz, 68
 Geryt Geenenz., 53
 Geryt Jansz, 51
 Geryt Smyt Aryaensz, 67
 Gheeman Cornelisz, 50
 Gherardo de Harlem, 27
 Gherit Tack Hubrechtsz, 40, 41
 Gherit van Henten, 52
 Gherit van Langeraeck Willemsz., 24, 47
 Gherit Tack, 26
 Ghijs Aryaen Woutersz, 35
 Ghijs Hermansz, 49
 Ghijsbert Jansz. van Haerlem, 36
 Ghijsbert van Haerlem, 44
 Ghijsbert van der Duyn Jansz, 70
 Ghijsbert van Hemerten, 4, 7, 23
 Ghijsbert Verduyn Jansz, 47
 Ghijsberto de IJsselsteyn, 27
 Ghijsbrecht Andriesz., 51
 Ghijsbrecht van Arkel, 33
 Ghijs Aryaen Woutersz, 34
 Glorie Jan Gramans dochter, 10, 11
 Godscalck Thieleman Oemsz, 10
 Godscalck van Oudthuesden, 47, 70
 Godtschalck die Joede, 50
 Godtschalck Oem, 4, 9, 62
 Godtschalck Oem Thielemansz, 20
 Goris Geritsz, 24
 Govert Hees, 48
 Griet Aryaen Jansz, 49
 Harman Oem Davidz, 22
 Hendrick Aryaensz, 44, 50
 Henrick die Vere Claesz, 63
 Henrick Pijnsz, 25, 47, 70
 Henrick Pots Claesz, 7, 50
 Henrick Pots, alyas De Beer, 49
 Henrick Symonsz, 57
 Henrick van Nes, 23
 Herman Aertsz, 20, 51
 Herman Andriesz, 63
 Herman Cornelisz, 23
 Herman die Roy Jansz, 67
 Herman Gerytsz, 50
 Herman Haeck, 62
 Herman Oem Danielsz, 36-38, 41-43
 Herman Oem, 26, 33, 65
 Herman van der Bies, 26, 38
 Herman vander Goude, 48
 Herman Verbiers, 41, 42
 Heyl, 52
 Heyman van Blijenburch Adriaensz, 48
 Heynrick Michielsz, 50
 Heynrick Willemsz, 51

Hillegondt, 51
 Hüge Hugesz. de Roy, 67
 Huybrecht van Heemerten, 8
 Huych Andriesz, 47, 70
 Huych Aryaensz, 50, 51
 Huygen Heynensz, 51
 Ido Coel heeren Huygensz, 61
 J. Piggen, 71
 Jacop Adriaensz, 61
 Jacop Aert Worrensz, 63
 Jacop Aertsz, 51
 Jacop Geritsz, 50
 Jacop Jan Weynssen, 23
 Jacop Jansz, 57
 Jacop Lauwensz, 23
 Jacop Oem, 26
 Jacop Oem Boudewijnsz, 52
 Jacop Pietersz, 57
 Jacop Quekel, 26, 36-38, 40-43
 Jacop Reymboutsz, 9
 Jacop van der Does, 36, 37
 Jacop van Wena, 43
 Jacop vander Duyn, 66
 Jan Adriaensz, 45
 Jan Andriesz, 51
 Jan Ariaensz, 37
 Jan Aryaensz, 26, 28, 36, 50
 Jan Aryaensz. alyas Ouden Jan Ruwen, 29
 Jan Baennenz., 50
 Jan Brodts, 50
 Jan Cleysz, 51
 Jan Colensz, 20, 52
 Jan de Wyte Jacopsz, 9, 66
 Jan de Vries Jacopsz, 8
 Jan Dircxs, 20
 Jan Duyck Willemsz, 8, 9
 Jan Jansz, 42, 44, 52
 Jan Louf Adriaensz, 56, 58
 Jan Mes Jansz, 48
 Jan Meusz, 50
 Jan Neelenz., 51
 Jan Ockersz, 25, 47, 70
 Jan Pietersz, 25, 47
 Jan Pietersz. Groetvelt, 70
 Jan Scollincxs, 52
 Jan Segersz, 70
 Jan Suys Pietersz, 61, 64, 65
 Jan van Renesse, 12
 Jan van Duvenvoorde, 49
 Jan van Rietvelt, 8, 9
 Jan van Wena, 25
 Jan van Hogelandt, 48
 Jan van der Tempel, 20
 Jan vander Tempel Willemsz, 20
 Jan vander Stael, 50
 Jan vander Sijdewyn, 67
 Jan Verkerck, 23
 Jan Zuet Jansz, 53
 Jasper Jansz, 28, 36, 37
 Joens van Nes Gerytsz, 47
 Joeriaen Pietersz, 44
 Joest Coel Geritsz, 36, 50
 Joest Geritsz, 28, 36, 37
 Joest Peech, 40, 41, 42
 Joest van Muylwijck Geritsz, 8, 9
 Johan Suys, 65
 Johan van Wena, 5, 24
 Johannem Bernardy van Huesden, 57
 joncfrou Mary, 51
 Joncfrou Machtelt, 50
 Jonge, de, 40
 Jonge Dirck, 49
 Jonge Neel Aryaen Huygenz., 50
 Jongen Jan Dircxs, 50
 Joris Bussen Jansz, 48
 Joris van Nes Gertisz, 70
 Karel V, 4, 10, 11, 29, 48, 58
 Katerina Suys Jans dochter, 51, 58, 60, 64-66
 Kersgaen Pietersz, 63
 Laling, graaf van, 25
 Lambert, mr. 37
 Lannoy, heer van, 12
 Leentgen, 51
 Lenart Damas dochter, 36
 Lendert Damas, 28
 Lijn Aryen Verwalen dochter, 37
 Lijn Damas, 50
 Lijnken Aryaen Verwaels dochter, 38
 Lijntgen, 51
 Lijs Cleys Tonisz, 34
 Lijsbet, 52
 Lijsbet Dircxs dochter, 51
 Lijsbet Godscalcx Oem, 53, 54
 Lijsbet van Loen, 20
 Lijsbeth, 51
 Lijsge Willem Meusz, 50
 Lijsken, 52
 Livina Suys, 60, 61, 65, 66
 Louwys Woutersz, 9
 Machghelt, 51
 Maergen Willems, 51
 Maerten Aryaensz, 8-13, 20, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 33, 36, 37, 38, 40, 41, 43-45, 48, 49, 53, 54, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 65, 66, 70
 Margen, 51
 Margen Damas dochter, 52
 Margriet Costers, 51
 Marie Wouter Moermans dochter, 40
 Marie Wouters dochter Bouwen Oems wedue, 4, 22, 64
 Marten Dircxs, 26, 42
 Mary Dircxs, 52
 Mary Moermans Wouters dochter, 52
 Marye, jonckfrouwe, 6
 Marye Wouters dochter, 12
 Mathijs van Muylwijck Pietersz, 24
 Maximiliaen, 8, 9, 55
 Meeus Aryaensz, 49

Merten Dircxs, 33
 Meus Aryaensz, 51
 Meus Cleysz, 50
 Michelis, 60
 Michiel Huygenz., 51
 Neel Claesz, 50
 Neel Cornelis Ewoutsz, 50
 Neel Cornelisz, 50
 Neel Dirck Huygenz., 50
 Neeltgen, 51
 Neeltgen Gerit Jansz, 50
 Neeltgen Jans, 52
 Neeltgen Michiels dochter, 51
 Nicolaes van Sanddijck, 62
 Nicolaes van Beerendrecht, 60-62, 65
 Ocker Govertsz, 21
 Ocker Jansz, 24
 Outzier Ghijsbrechtsz, 52
 Ouwe Heyl Jan Stolicxs, 52
 Ouwen Jan Dircxs, 51
 P. Govertsz, 65
 Petro Bueren, 53
 Philips, 4, 8, 9, 10, 12, 55
 Pieter Aertsz, 56, 57
 Pieter Aryaensz, alyas Pierman, 39
 Pieter Bueren Jansz, 65
 Pieter Claesz, 24
 Pieter Govertsz, 4, 22, 26, 36, 37, 40-42, 70
 Pieter Hendricxs van Slingelandt, 23
 Pieter Jacopsz. Muys, 26
 Pieter Jan Stolicxs, 52
 Pieter Jansz, 52
 Pieter Jansz. de Wyt, 60
 Pieter Joesten, 26
 Pieter Meus, 49
 Pieter Muys Jacopsz, 36, 43, 44
 Pieter Paertsz, 45
 Pieter, pastoer heer, 51
 Pieter Poppensz, 10, 11
 Pieter Pouwelsz, 33
 Pieter Scoeck Willemsz, 5, 25, 29, 63
 Pieter Willemsz, 20, 36, 57
 Pieterken Gemans weduwe, 37
 Pouwels Cleysz, 28, 36
 Reynier van Hemerten, 5, 23
 Reynier Brundt, 25, 49
 Reynolt, heer van Brederoede, 6, 30
 Rochus vanden Hoennaert Thomasz, 38
 Rocus Tomas, 26
 Rogier, 26
 Rogyer de Gesselinck alyas Ysoret, 39
 Rogyr de Gesselinck van Tornoy, 38
 Sarys Pouwelsz, 50
 Screvel Ockersz, 26
 Staes Govertsz, 52
 Steven Volcker, 25
 Stijn, 51

Strien, 59
 Thielman Oem Godtsalcxs, 4, 7, 8, 9, 23, 53, 54
 Thielman Schoeck, 34, 37, 48, 64
 Thielmans dochter, jonckvrouwe, 49
 Thomas Dircxs, 23
 Thonis Thonisz, 26
 Thonis Woutersz, 50
 Tielman Codyr Jans zoen, 7, 52
 Tielman Oem van Wijngaerden, 9
 Tielman Oem, 53
 Tomas Boeckelaer Simonsz, 6, 44, 51
 Tonis Aryaensz, 68
 Tonis Willemsz, 33-35
 Tryngen, 51
 Uytenbrock, 45
 Vop Jansz, 23
 Vop Willemsz, 50
 Wilhelmo de Theylingen, 27
 Willem Adriaensz, 67
 Willem Aert Louwenz, 23
 Willem Bucket Blasiusz, 40, 42
 Willem Burquet, 26
 Willem Dircxs, 52
 Willem Dunck, 63
 Willem, hertog, 66
 Willem Pietersz, 50, 51
 Willem Pietersz Crip, 11
 Willem Schoeck, 40, 42
 Willem Stoep, 50, 63
 Willem van Neeruens, 50
 Willem van Ray, 60
 Willem van Beveren Pietersz, 40
 Willem van Bredenruede, 27, 31
 Willem van Drenckwaert Boudewijnsz, 43
 Willem vander Bies Jansz, 35
 Wourick van Drenckwaert, 26
 Wouter Baertonsz, 48
 Wouter Danckertz, 51
 Wouter Jacopsz, 50
 Wouter Moerman, 57
 Wouter Oem Boudewijnsz, 4, 6, 11, 22, 26, 28, 31-33, 36-44, 52, 58, 60, 61, 64, 65
 Wyllem van Schaeyck, 23
 Wyllem van Muylwijck Jansz, 47
 Wyllem van Poupet, 12
 Wyrre, heere van 29, 30
 Yeman Huygensz, 57
 Yghen Snijers, 52
 Zeger Florisz, 67
 Zeger Willemsz, 67
 Zier Damas, 50, 52
 Zijmen Wiggersz, 53
 Zuetman Cornelisz, 51
 Zweer Dircxs, 52
 Zweeten, de, 13

Index op topografische namen
De spelling in de tekst kan afwijken van de spelling in deze index.

Alblas, 19, 21	Merwede, 31, 69
Alblasserdam, 44, 70	Moerkercken, 20
Alblasserwaert, 5, 20, 23-25, 47, 55, 70	Molenaarsgraaf, 19, 20, 21, 45
Arkel, 67	Nieuw Hardinxvelt, 27, 29
Bleskensgraaf, 19, 20, 21, 53	Nieuw Vinkeland, 44
Blocklandt, 19, 20	Noorthoecksen dijck, 44
Brandwijk, 7, 19-21, 45	Ocker Govertsz land, 20
Carnisse, 57	Oude Herdinxvelt, 27, 29
Cortegrave, 27, 29	Ouderkerck, 11, 64
Cralingen, 57	Priersmis ambocht, 27, 29
Den Haag, 8, 11, 12, 26, 40, 49, 67	Riderwaert, 63
Dordrecht, 7, 9, 19, 22, 23, 29, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 48, 49, 52, 53, 55, 57, 60, 61, 64, 66, 71	Roedermond, 23
Dubbeldam, 33, 43	Romen, 48
Elshoudt, 55	Rotterdam, 23
Galch Oirt, 23	Ruybroeck, 20
Ghijbeland, 19, 20, 45, 53	Schalunre sloet, 27
Giessenburch, 5, 7, 24, 25, 43, 47	Sleewijck, 50
Giessendam, 70	Slidrechtse Vliet, 20, 21
Gouda, 44	Slidrecht, 21, 39
Goudriaan, 27, 29	Slingelandt, 27, 29
Graafdiijk, 21	Tournoy, 39
's-Grevelduyn, 67	Utrecht, 36, 48, 52, 65
Giessenmonde, 27	Vinkeland, 14, 28, 30, 31, 33, 47
Hardinxveld, 33, 43	Waermond, 49
'sHertogen Bossche, 56	Wolvercamp, 27, 29
Hofweegen, 45	West Baerendrecht, 57
Hofwegen, 19, 20, 45	Wijngaerden, 20, 21, 27, 29, 45, 53
Leck, 31	Zijdewyn, 49
Leiden, 33, 36, 37, 60, 65	Zierikzee, 61
Matena, 8, 11, 14, 23, 27-31, 33, 47	Zwijndrecht, 23
Medemblik, 27, 28	

Verklarende woordenlijst (niet alle woorden waren te vinden)

abel	bevoegd, gerechtigd
actum ut supra	gedaan op de datum als boven vermeld
adherenten	medestanders
alzoë dycke	zo dikwijls
appointementē	rechterlijke beschikking
assumptio	hemelvaart
Bamis	1 oktober
bellechiere	drinkgeld, fooi
beterscip	overwaarde
bevorssinge	het winnen van land op de zee d.m.v. het aanleggen van een dijk, bedijking van "bezouten" land
botters	bedrieger
causeren	beschuldigen
citatie	dagvaarding
collatoer	hij die toeziet op het beheer van de vicarie e.d.
comenscapen	koopmanschappen
contrarie sustineerende	het tegenovergestelde beweren
costumen	gewoonterecht
default	bij verstek met verval van rechten
den stock	de gevangenis
een bloet reysse	in toepassing op het slachten van runderen
emendt	genoegdoening
exigentie	vereiste
exigentie	eis
exsuperabundanty	op grond van bijzondere rechten
francijn	fransijn: perkament
gardiaen	overste van een klooster
gecondemneert	veroordeeld
geconquesteert	door aankoop, schenking, erfenis e.d. als bezit verworven
gedebourseert	uitbetaald
gedevolveert	door erfopvolging of bij testament aan een ander toegevallen, op een ander overgegaan; versterven. Van goederen, titels, rechten e.d.
geinsereert	ingevoegd
geleyde	galeien
geperpeteert	bedreven
gerenonchyeert	afstand gedaan van
geslaecht	een deel van de dijk toegewezen
getracteert	besproken
gewillekuert	uit vrije wil gekozen
handtdadyg	medeplichtig
heervaert	krijgstocht, daartoe opgeroepen door de overheid
impetrant	rechtverkrijgende
inbrexem	dijkdoorbraak
infringeeren	verbreken
interdiceeren	verbieden
langbeenden dief	schertsend: dief met lange benen
layken	schoonmaken, uitbaggeren
loue (love)	afdak aan een huis
Maria Magdalena dach	22 juli
mentie	melding, vermelding
momber	voogd
mortificeeren	te niet doen
muer (moer)	veengrond, veen
oflijvich worden	sterven

onderstaen	op zich nemen
ongecalengeert	zonder dat er iemand hem aanklaagt
onwaerde	minachting
Petrus dach	2 juni
peyne	straf, boete
preeminentie	voortreffelijkheid
proegen	slaan met een stok
proven	goed waarvan de vaste inkomsten dienen om in het levensonderhoud van een geestelijke te voorzien
	jaarlijkse toelage
proven	Als het Gode belieft
Quant Dieu plaiera	iets nutteloos verbruiken
quistende	uitkrabben
rasuere	alles wat noodig is tot het verrichten van een handeling of een bezigheid
reescap	verwerpen
	vertragen
reproceren	stok, staf als symbool van het rechterlijk gezag
retraderen	bergplaats voor geschut vee
roede	vonnis
schutkoye	zegel
sententie	21 december
signette	13 mei
Sint Thomas	27 december
Sint Servaes	14 januari
Sint Jan	28 juli
Sinte Ponciaen	24 augustus
Sint Victor	17 september
Sinte Bartolomeus	plechtig
Sinte Lamberts dach	het onbeschreven gedeelte onderaan of naast een akte
soelemnelicken	paalwerk aangebracht op de buitenzijde van de dijk als bescherming tegen golfslag
spatium	hulp, steun
stakettinge	getuigen
	getuigen
subventien	vruchtgebruik
tuch	achtergesteld, benadeeld
tuych	in gebruik hebben
usu fructuare	beschikking, wil van God
veraftert	boedelscheiding
verhandplichten	zich gepermitteerd had
verheyngenisse	in bezit komen van
vertichting	overtuigd
vervoordert had	nachtwake
verweynt	de landen gelegen tusschen den boezem en de boezemkaden
verwonnen	mededeeling vooraf
vigilie	lid van een dijk of polderbestuur
vlichtgoeden	pand
	dat hem recht gedaan wordt
voormaen	reiszak, valies of geldbuidel
waarsman	handgeld
waerderis	
wedervaerdich recht	
wetser	
wijncop	